

UNIVERSITY OF DEBRECEN - MAGYAR NEMZETI BANK

„XII. INTERDISCIPLINARITY IN REGIONAL STUDIES:
ECONOMY - SOCIETY - MANAGEMENT”
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

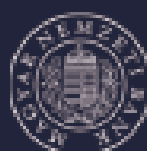
ABSTRACT BOOK

30 MAY 2025

DEBRECEN

UNIVERSITY of
DEBRECEN

**DEBRECENI
EGYETEM**

**„XII. INTERDISZCIPLINARITÁS A RÉGIÓKUTATÁSBAN:
GAZDASÁG - TÁRSADALOM - MENEDZSMENT”**

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

**„XII. INTERDISCIPLINARITY IN REGIONAL STUDIES: ECONOMY
- SOCIETY - MANAGEMENT”**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ISBN NYOMTATOTT 978-963-490-717-6

ISBN ELEKTRONIKUS 978-963-490-718-3

ABSZTRAKT KÖTET / ABSTRACT BOOK

**DEBRECEN, 2025. MÁJUS 30.
DEBRECEN, 30 MAY 2025**

A KONFERENCIA HELYE / CONFERENCE VENUE

DEBRECENI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
4032 DEBRECEN, BÖSZÖRMÉNYI U. 138. TVK ÉPÜLET

A KONFERENCIA FŐSZERVEZŐI

Debreceni Egyetem
Gazdaságtudományi Kar

A KONFERENCIA TÁRSSZERVEZŐI

MTA IX. OSZTÁLY
GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI BIZOTTSÁG
VEZETÉS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYI
ALBIZOTTSÁGA

MTA DEBRECENI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG

Chairman of the Conference /Konferencia fővédnöke:

Veronika FENYVES, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Chairwoman of the Organizing Committee / Szervező Bizottság elnöke:

Krisztina DAJNOKI, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Co-Chairman of the Organizing Committee / Szervező Bizottság társelnöke:

Tamás SZÁLKAI, PhD (Hajdú-Bihar County Archives of the National Archives of Hungary)

Secretary of the Organizing Committee / Szervező Bizottság titkára:

Roland FILEP, PhD (University of Debrecen, Hungary)

Zsófia OLVASZTÓ (University of Debrecen, Hungary)

Editors of the Conference Abstract Book / Az absztrakt kötetet szerkesztette:

Krisztina DAJNOKI, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Roland FILEP, PhD (University of Debrecen, Hungary)

Zsófia OLVASZTÓ (University of Debrecen, Hungary)

Members of the Organizing Committee / A szervezőbizottság tagjai:

Adrián Szilárd NAGY, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Enikő Erzsébet PERGÉNÉ SZABÓ (University of Debrecen)

Eszter VALNERNÉ TÖRÖK (University of Debrecen, Hungary)

Éva BÁCSNÉ BÁBA, PhD, habil. (University of Debrecen)

Gyula BAKACSI, PhD, habil. (Budapest University of Economics and Business)

István SZŰCS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Károly PETŐ, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Klára KALASNÉ BIRÓ, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

László ERDEY, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Mihály SOÓS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Mónika RÁKOS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Péter BALOGH, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Veronika FENYVES, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Zoltán BÁCS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

Members of the Scientific Committee:

- Agneš SLAVIĆ, PhD (University of Novi Sad, Serbia)
András NÁBRÁDI, CSc, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Balázs SPÉDER (Magyar Nemzeti Bank)
Eszter BARANYAI (Magyar Nemzeti Bank)
Éva BÁCSNÉ BÁBA, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Gyula BAKACSI, PhD, habil. (Budapest University of Economics and Business)
Judit OLÁH, PhD, habil., DSc (University of Debrecen, Hungary)
Károly PETŐ, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Krisztina DAJNOKI, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
László ERDEY, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Mónika RÁKOS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Renatas KIZYS, PhD (University of Southampton, the United Kingdom)
Tamás SZÁLKAI, PhD. (Hajdú-Bihar County Archives of the National Archives of Hungary)
Veronika FENYVES, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)
Zoltán BÁCS, PhD, habil. (University of Debrecen, Hungary)

TARTALOMJEGYZÉK

ABSTRACTS.....	9
Agneš Slavić – József Poór – Nemanja Berber – Maja Strugar Jelača – Dimitrije Gašić: CURRENT MANAGEMENT CONSULTING TENDENCIES IN SERBIA AND HUNGARY	10
Adriana Roland de Souza Ribeiro: THE QUEST FOR GENDER EQUALITY IN LABOUR AND SOCIAL LAW IN THE EUROPEAN UNION: A WORK IN PROGRESS.....	11
Adrienn Bartha – Sewornu Kobla Afadzinu: FROM BABY BOOMERS TO GEN Z: THE CHANGING FACE OF EMPLOYMENT AND ITS ROLE IN SHAPING ORGANIZATIONAL CULTURE.	11
Ágnes Kotsis: NEGOTIATORS' SELF-ASSESSMENT TEST SCORES IN RELATION TO THE OUTCOME OF THE NEGOTIATION.....	11
Ákos Pethő: DIGITAL BRAND BUILDING IN THE WORLD OF HANDBALL	12
Alexandra Noémi Jahn: CONSUMER BEHAVIOR RELATED TO SPORTS SERVICES IN THE EU AND HUNGARY	12
Asep Yusup Mamun – László Várallyai: THE ROLE OF DFIS IN ADVANCING ESG INTEGRATION AMONG CORPORATE BORROWERS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	12
Barbara Gönczi: THE ENFORCEMENT OF CONTACT ORDERS IN THE PRACTICE OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF HUNGARY	13
Bernadetha Benno Liwoko: LEGAL AND PRACTICAL CHALLENGES IN RESOLVING LABOUR DISPUTES IN TANZANIA: A POLICY BASED APPROACH.....	13
Dário Sachiola Victor: REAL ESTATE MARKET ANALYSIS & INVESTMENT OPPORTUNITIES IN KEY SUB-SAHARAN AFRICAN COUNTRIES.....	14
Dilnaza Karmenova – Péter Czine – Marietta Kiss: EXPLORING HUNGARIAN CHOCOLATE CONSUMER PREFERENCES AND THE MARKET POTENTIAL OF KAZAKHSTANI RAKHAT CHOCOLATE IN HUNGARY	14
Edit Barizsné Hadházi: IMPRESSION MANAGEMENT TECHNIQUES: A PILOT STUDY AMONG UNIVERSITY STUDENTS.....	15
Esayas Degago Demissie – Edina Molnár: UNVEILING THE POWER OF EMOTIONAL INTELLIGENCE: A DYNAMIC EXPLORATION OF ITS IMPACT ON PROACTIVE DECISION-MAKING.....	15
Hau Pham Thi: SUSTAINABILITY AND COMMUNITY-BASED TOURISM: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW.....	16
Krisztián Norbert Karikás: COMPARISON OF MEN'S AND WOMEN'S FOOTBALL BASED ON ATTACKING INDICATORS	16
Krisztina Zsófia Kanyó: MENTAL HEALTH OF HUNGARIAN ADULTS ENGAGED IN REGULAR SPORTS ACTIVITIES	17
Mariann Hornyák: UNLOCKING POTENTIAL: THE ROLE OF BIOHACKING IN NEUROLEADERSHIP	17
Mufti Tahir Niyaz: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF RESEARCH TRENDS IN ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY IN THE CONTEXT OF EMPLOYEE SATISFACTION.....	18
Muhammad Rizwan Hussain: EVOLUTION OF NON-PROFIT LEADERSHIP: TRENDS, RESEARCH GAPS AND FRONTIERS IN GLOBAL DEVELOPMENT (1987-2023)	18
Petra Somogyi-Kiss: THE IMPACT OF NATIONAL DIVERSITY ON SPORTING PERFORMANCE IN HUNGARIAN TOP-DIVISION FOOTBALL (NB I).....	19

Roland Filep: CHANGE LEADERSHIP AMONG SMES IN THE NORTHERN GREAT PLAIN REGION.....	19
Sewornu Kobla Afadzinu – Szilárd Malatyinszki: THE IMPACT OF AUDIT ON VALUE FOR MONEY IN THE PUBLIC SECTOR OF EMERGING ECONOMIES: A CASE STUDY OF GHANA.....	20
Tamás Bence Tarnóczi: MEASURING REGIONAL AND LOCAL ECONOMIC CONCENTRATION IN HUNGARY	20
Umar Gambo Adamu – Ildikó Balatoni: SPORT CONSUMPTION & LIFESTYLE RELATED ACTIVITIES DURING COVID-19 CRISIS	20
Victor Antenyi – Gergő Szöllősi: INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH AND INFLUENZA VACCINATION COVERAGE AMONG THE ELDERLY	21
Yinuo Jiang: A THEORETICAL REVIEW ON CULTURE, REGIONAL TRADE, AND THE SOCIAL NETWORK ANALYSIS	21
Zsuzsanna Trón – Levente Nádas: CONVERGENCE ANALYSIS IN THE EU NUTS 2 REGIONS	21
ÖSSZEFOGLALÓK.....	23
Albert-Lőrincz Csanád: OKTATÁS A DIGITÁLIS KORBAN: A SZÖVEG-GENERÁLÓ MI INTEGRÁCIÓJA A FELSŐFOKÚ TANULÁSBAN	24
Arany László – Popovics Péter András: MUNKAVÁLLALÓI KOMPETENCIÁK A DIGITÁLIS KORSZAKBAN - HOGYAN ALAKÍTTJA ÁT A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ A MUNKAVÁLLALÓK DIGITÁLIS KÉSZSÉGEIT.....	24
Bácsné Bába Éva – Tóth Mihály: HAZAI LABDARÚGÓ, ÉS AMERIKAI FUTBALL RAJONGÓK SPORTFOGYASZTÁSI SZOKÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	25
Bagdi Róbert: MÉLYFÚRÁSOK ÉS AZOK HASZNOSÍTÁSA HAJDÚSZOBOSZLÓN ÉS DEBRECENBEN A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT	25
Baksai Tímea: EGY MAGYARORSZÁGI FÜRDŐVÁROS PÁLYÁZATI TEVÉKENYSÉGE, ÉS TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEI AZ EU CSATLAKOZÁS UTÁNI 20 ÉVBEN HARKÁNY PÉLDÁJÁN	26
Balogh-Kardos Valentina: A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZEREPE AZ E-KERESKEDELEMBEN: MOTIVÁCIÓK, A BIZALOM ÉS A VÁSÁRLÁSI SZÁNDÉK ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN	26
Balogh Renátó: VÁLSÁGOK HATÁSA A MAGYAR KLUBFUTBALLRA	26
Berencsi Alexa – Fehér András: A NÖVÉNYI ALAPÚ TEJHELYETTESÍTŐK KOMMUNIKÁCIÓS KIHÍVÁSAI: FOGYASZTÓI ÉS NEM FOGYASZTÓI PREFERENCIÁK FÓKUSZCSONPORTOS VIZSGÁLATA.....	27
Bogdán Mihály – Popovics Péter András: ÁTTÖRÉS VAGY AKADÁLY? - A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ SIKERÉNEK KULCSA	28
Boros Henrietta Mónika – Fehér András: A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS MARKETING KAPCSOLATA MAGYARORSZÁGON: SZISZTEMATIKUS IRODALMI ÁTTEKINTÉS	28
Buzás Ferenc Ede – Kiss Sándor: A FÖLDHASZONBÉRLET VAGYONI ÉRTÉKÉNEK MEGHATÁROZÁSA	29
Csapóné Riskó Tünde: MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA (ÜZLETI) KULTÚRÁJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE	29
Csekk János – Rusinné Fedor Anita: EGY HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÁRSADALMI CSOPORT VEZETŐINEK JELLEMZŐI – FÓKUSZCSONPORTOS PILOT KUTATÁS.....	30
Darabos Éva – Nagy Tünde Orsolya: SZÁLLÁSHELY-VENDÉGLÁTÁS TELJESÍTMÉNYE NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN.....	30
Darnai Balázs: MINŐSÉGSZEMLELET ÉS STRATÉGIA: KONVERGENCIA VAGY INTEGRÁCIÓ?.....	31

Fehér Regina: MARKETINGÜGYNÖKSÉGEK ÉS KKV-K EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK HATÉKONYSÁGA AZ ÉSZAK-ALFÖLD RÉGIÓBAN: FELADATMEGOSZTÁS, DÖNTÉSHOZATAL ÉS FOGYASZTÓI PERCEPCIÓ.....	31
Fekete István – Szöllösi László: HAZAI NÖVÉNYTERMESZTÉS ÁGAZAT GAZDASÁGI ELEMZÉSE AZ EU CSATLAKOZÁST MEGELŐZŐ (2000-2004) ÉS A 2015-2019 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA NÉZVE	32
Fekete István – Dajnoki Krisztina – Szöllösi László: MUNKÁLTATÓI MÁRKAÉPÍTÉS A MEZŐGAZDASÁG ÁGAZATBAN MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK VONATKOZÁSÁBAN	33
Földi Kata: AZ ÉLELMISZER-KISKERESKEDELEM TECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓNAK AKTUALITÁSA A FOGYASZTÓI IGÉNYEK VÁLTOZÁSÁBAN	33
Földi Kata – Szűcs Róbert Sándor: FÉRFI TREND CSOPORTOK BIBLIOGRÁFIAI KLASZTER ELEMZÉSE ÉS KVALITATÍV KUTATÁSA KELET-MAGYARORSZÁGON.....	34
Futó Judit – Harazin Piroska – Szendrey Orsolya: A HAZAI ESG SZABÁLYOZÁS ÁLTAL ÉRINTETTEK TERÜLETI ÉS ÁGAZATI JELLEMZÉSE.....	34
Gál Zsuzsa: A TERVEZÉS SZEREPE A SZERVEZETI VÁLTOZÁSOKBAN – ÉSZAK-ALFÖLDI SZERVEZETEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA	35
Gáspár Andrea: A DIGITÁLIS GAZDASÁG KIHÍVÁSAI A NEMZETKÖZI ADÓZÁSBAN.....	35
Gergely Éva: A MUNKAVÁLLALÓI ELKÖTELEZETTSÉG NÖVELÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI	36
Grotte Judit – Mahler Balázs: FENNTARTHATÓ HIBRID PROJEKTMENEDZSMENT: ÚJ SZAKMAI PROFIL A TURIZMUSBAN	36
Gulyás Dávid János: ESG AVAGY EHS – FÓKUSZBAN A HAZAI MUNKAHELYI BALESETI STATISZTIKA ³⁷	
Gyursánszky Ágnes: PROJEKTALAPÚ ÉLET ÉS NARRATÍV ÖNMENEDZSELÉS: SZABADÚSZÓK IDENTITÁSÉPÍTÉSE A POSZTINDUSZTRIÁLIS GAZDASÁGBAN MAGYARORSZÁGON.....	38
Hamad Mirjam: A VAIC-KOMPONENSEK ÉS A VÁLLALATI JÖVEDELMEZŐSÉG KAPCSOLATA LENGYEL, BOLGÁR ÉS ROMÁN FELDOLGOZÓIPARI VÁLLALATOKNÁL.....	38
Havasi Márton Zsombor: EGY ÚJ TÖMEGKÖZLEKEDÉSI ALTERNATÍVA DEBRECENBEN?	39
Helmecki Gabriella: AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI TRENDJEI ÉS LEHETSÉGES ALTERNATÍVÁI A TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEK CSÖKKENTÉSÉRE	39
Juhász Csilla: VÁLTOZIK-E A MOTIVÁCIÓ AZ ÉSZAK-ALFÖLD RÉGIÓBAN?.....	40
Kész Anasztázia – Balaton Ildikó: A GLOBALIZÁCIÓ HATÁSA AZ EGÉSZSÉGIPARRA	41
Kiss Anikó Ilona: SIKERES ÜZLETI KAPCSOLATOK KIALAKÍTÁSA ÉS FENNTARTÁSA: AZ INTÉZMÉNYEK KÖZÖTTI KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE.....	41
Kiss Virág Ágnes – Földi Kata – Török Barbara: A FENNTARTHATÓ MARKETING LEHETŐSÉGEK VIZSGÁLATA DOKUMENTUMELEMZÉSEL	42
Kiss Virág Ágnes – Kovács József – Török Barbara: A HAZAI OLVASÁSI ATTITÚDOK EMPIRIKUS ELEMZÉSE	42
Kollár László János – Pierog Anita: AUTENTIKUS VEZETÉS MÉRŐESZKÖZEINEK ÖSSZEHOSONLÍTÁSA EGY MAGYAR KISVÁLLALKOZÁSBAN	43
Kolozsvári Sándor: MAGYARORSZÁG ÉS AZ EUROZÓNA: A KÉSLELTETETT TAGSÁG POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI OKAI 2004-TŐL NAPJAINKIG	43
Kósáné Bilanics Ágnes – Kozma Tóth Katalin: A FELSŐOKTATÁS 21. SZÁZADI KÉPZÉSI KÍNÁLATÁNAK MODERNIZÁCIÓJA-A DUÁLIS KÉPZÉS REGIONÁLIS TAPASZTALATAINAK ÉRTÉKELÉSE	44
Kovács István: A REGIONÁLIS GAZDASÁGELEMZÉS GYAKORLATI KIHÍVÁSAI: A DEBRECENI GAZDASÁGI ELŐREJELZÉSEK ESETE	45

Kun András István – Boros József: A FELSŐOKTATÁSI SZAKKÉPZÉSBEN TANULÓK FELKÉSZÜLTSGE A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA MUNKAERŐPIACI KIHÍVÁSAIBÓL	45
Láczay Magdolna: EGY TŰZVÉSZ HAGYATÉKA, DEMECSER 1843	46
Lakatos Artur: IPARI ÖRÖKSÉG ÉS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS. A SZOCIALISTA IPAROSÍTÁS SÖTÉT OLDALA ROMÁNIÁBAN	46
Maklári Eszter: A GRI ÉS A VSME KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA.....	46
Malatyinszki Szilárd – Bartha Adrienn – Zsombolyay Balázs: A TOBORZÁSI RENDSZEREK VÁLTOZÁSA A 21. SZÁZADBAN	47
Müller Anetta: A KUTYÁS REKREÁCIÓS PROGRAMOK EGÉSZSÉGGAZDASÁGI SZEREPE.....	47
Nádasi Levente – Trón Zsuzsanna: A KONVERGENCIA ELMÉLETI ÉS EMPIRIKUS MEGKÖZELÍTÉSEI .	48
Nagy Károly Mihály: SPORTFOGYASZTÓI VÁLASZOK A BAJNOKOK LIGÁJA STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSAIRA.....	48
Nagy Tünde Orsolya – Kiss Anita: ÉLELMISZERIPARI VÁLLALATOK TELJESÍTMÉNYÉNEK ÉRTÉKELÉSE 2018-2023.....	49
Nagy Zoltán Gábor: A LEAN PROBLÉMAMEGOLDÁSI MÓDSZERTAN INTEGRÁLÁSA VÁLLALATI A BELSŐ VIZSGÁLATOKBA: SZINERGIÁK ÉS GYAKORLATI ALKALMAZÁSOK.....	49
Nemessályi-Bistey Judit: A PROJEKT KONTROLLING SZEREPE A TÁMOGATÁSSAL INDULÓ VÁLLALKOZÁSOK FEJLŐDÉSÉBEN.....	50
Nyikos Attila – Juhász Gábor – Akl Fanni: DIGITÁLIS TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA ÉS JELENTŐSÉGE A VÁLLALATI JÓLLÉTI RENDSZEREKRE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KKV-KRA	50
Olvasztó Zsófia: TUDOMÁNYOS DIÁKKÖR: A KUTATÓI KARRIER ELSŐ LÉPCSŐFOKA?	51
Papp Annamária – Kun András István – Bíró Klára: AZ EGÉSZSÉGÜGYI REZILIENCIA ERŐSÍTÉSE: KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK AZ ORVOSKÉPZÉS TERÜLETÉN	51
Pelyák Lejla: ÉLELMISZERIPARI JÓLLÉTI PROGRAMOK: KÉT ÉSZAK-ALFÖLDI VÁLLALAT PÉLDÁJÁN KERESZTÜL	52
Pintye Lili Mirella: "KLÍMAKATASZTRÓFA A FEJBEN" – KLÍMASZORONGÁS VIZSGÁLATA A Z GENERÁCIÓN BELÜL	53
Potháczky Rácz Irma – Horváth Patrícia – Bilinovics-Sipos Judit: A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA DÖNTÉSTÁMOGATÓ SZEREPE A HUMÁN ERŐFORRÁS MENEDZSMENTBEN	53
Rácz Adél – Kiss Marietta: MAGYARORSZÁGON JELENLÉVŐ STREAMING-SZOLGÁLTATÓK MARKETINGTEVÉKENYSÉGÉNEK ÉS A FOGYASZTÓI ATTITŰDÖK VIZSGÁLATA: SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	54
Sánta Ádám Kálmán– Kóródi Márta – Hevessy Gábor – Vargáné Csobán Katalin: A Z GENERÁCIÓS TURISTÁK ÉLMÉNYMOTIVÁCIÓI	54
Silling Szintia Adriána: A ROBOTOK SZEREPE A SZÁLLODAIPARBAN: HR KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK NEMZETKÖZI PERSPEKTÍVÁBÓL	55
Szabó Réka: XENOFÓBIA VIZSGÁLATA A HARMADIK ORSZÁGBELIEKKEL SZEMBEN	56
Szabóné Szőke Réka: TÁMOGATOTT GÓLOK: A SPORTFINANSZÍROZÁS HATÁSA A LABDARÚGÁS TELJESÍTMÉNYÉRE	56
Szántó Gerda: EGY VEZETŐI MENTÁLHIGIÉNÉ TÉMÁBAN VÉGZETT KUTATÁS MÓDSZERTANÁNAK ISMERTETÉSE	57

Szekeres Alexandra: AZ IFRS-EKRE TÖRTÉNŐ ÁTTÉRÉS HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A SZEMÉLYI JELLEGŰ, A PÉNZÜGYI ÉS AZ ADÓRÁFORDÍTÁSOK VONATKOZÁSÁBAN.....	57
Szilágyi Róbert – Takács Viktor László – Borbásné Botos Szilvia: AZ OPEN STREET MAP-ALAPÚ MUTATÓSZÁMOK HASZNÁLATA A RÉGIÓKUTATÁSBAN.....	58
Szobonya Péter: GAZDASÁGI SZERKEZETVÁLTÁS ÉS MUNKAERŐPIACI ADAPTÁCIÓ - A DEBRECENI BERUHÁZÁSOK HATÁSAINAK ELEMZÉSE	58
Szommer Bianka: ZÖLD TÁNYÉRON HELYI KINCSEK: A FENNTARTHATÓ HÚSFOGYASZTÁS ÚJ PERSPEKTÍVÁI	58
Szopos Edina-Cecília - Dajnoki Krisztina: OKTATÓK MEGTARTÁSÁNAK KIHÍVÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI EGY ROMÁNIAI MAGYAR CIVIL KÖZEGBEN.....	59
Szűcs Róbert Sándor: DIGITÁLIS ÁTALAKULÁS A KISKERESKEDELEMBEN: AZ AUTOMATA BOLTOK MAGYARORSZÁGI FOGYASZTÓI ATTITŰDVIZSGÁLATA	60
Szűcs Róbert Sándor: FOGYASZTÓI VÉLEMÉNYEK ÉS KÖRNYEZETI HATÁSOK A DRS ELSŐ ÉVÉNEK TÜKRÉBEN.....	60
Török Barbara – Kiss Marietta – Kiss Virág Ágnes: MAGYAR FOGYASZTÓK SZEGMENTÁCIÓJA KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS ALAPJÁN	60
Varga Laura – Becsky-Nagy Patrícia: A TUDATOS FELHASZNÁLÓI MAGATARTÁS ELEMZÉSE A DIGITALIZÁCIÓ KORSZAKÁBAN	61
Varga-Karádi Nóra Magdolna – Vida Viktória: AZ ÉLELMISZERPAZARLÁS MÉRTÉKÉNEK ÉS OKAINAK VIZSGÁLATA A HAZAI HÁZTARTÁSOK KÖRÉBEN	62
Vass Márk: BLOCKCHAIN A LOGISZTIKÁBAN	62
Verő Barbara – Dajnoki Krisztina: SZEMLÉLETVÁLTÁS A KKV SEKTOR HR MEGOLDÁSAIBAN.....	62
Vida Viktória – Rao Sha – Bittner Beáta – Nagy Adrián Szilárd: A KÍNAI-MAGYAR GAZDASÁGI KAPCSOLATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK MAGYARORSZÁGON	63
Zapreskó-Farkas Evelin: AZ ÉLETMINŐSÉG TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEI MAGYARORSZÁGON	64

ABSTRACTS

CURRENT MANAGEMENT CONSULTING TENDENCIES IN SERBIA AND HUNGARY

Authors: Agneš Slavić – József Poór – Nemanja Berber – Maja Strugar Jelača – Dimitrije Gašić

Management consulting plays a significant role in the evolution of businesses and makes a significant contribution to global and European economies. Consulting provides knowledge-based inputs to guide and strengthen the business processes of organizations. Nowadays business environment brings radical challenges to business life and most companies can answer to these challenges only by engaging consulting companies. In Serbia management consulting started to develop after the political and economic changes in 2000, when there was a demand for new knowledge, experience and expertise, including those in the form of consultancy services. The Hungarian management consulting market developed in line with that of other countries in the Central and Eastern Europe. The COVID-19 pandemic resulted in radical changes of the work conditions, communication and leadership style in almost each organization. Today the global political and economic crisis and the implementation of artificial intelligence in the business processes represent the main challenges increasing the need of the organizations to ask the help of a competent management consultant. The aim of this paper is to analyse the management consulting tendencies in Serbia and Hungary based on field research conducted in 2024. In this paper the authors will present the frequency of use of consulting services, the main management field where organizations need consultants and the main criteria they use when choosing a consultant based on the responses from 94 Hungarian and 53 Serbian organizations. Based on the obtained results it may be concluded that the management consulting and the cooperation between organizations and consultants are moderately developed in Serbia. On the other hand, in Hungary there is a general trust in consultants operating in Hungary, which marks that in recent decades the profession has become a proven part of value creation processes and organizations need this type of services.

THE QUEST FOR GENDER EQUALITY IN LABOUR AND SOCIAL LAW IN THE EUROPEAN UNION: A WORK IN PROGRESS

Author: **Adriana Roland de Souza Ribeiro**

This essay investigates the role of labour law in achieving gender equity within the European Union (EU). From the EU's connection to employment and the socio-economic implications of the world of work and beyond, this investigation evaluates what the EU has attempted to implement to address inequities such as gendered wage gaps, gendered employment segregation, underemployment of women in professional and political spheres, and gendered expectations of unpaid caregiving. From the Work-Life Balance Directive to gender-neutral endeavours that apply to specific spaces and results, the mere fact that such policies could even be formally proposed speaks to a precedent consideration of adult, gendered, feminist realities. Ultimately, this article emerges from a critical standpoint to advocate for the necessity of a gendered labour policy and new approaches to combat institutional barriers.

FROM BABY BOOMERS TO GEN Z: THE CHANGING FACE OF EMPLOYMENT AND ITS ROLE IN SHAPING ORGANIZATIONAL CULTURE.

Authors: **Adrienn Bartha – Sewornu Kobla Afadzinu**

The contemporary workplace is undergoing a profound transformation as multiple generations ranging from Baby Boomers to Generation Z coexist within organizational settings. Each generational cohort brings unique expectations, values, and attitudes toward work, which significantly influence how organizations function and evolve. This qualitative study explores how generational change is reshaping employment dynamics and, in turn, influencing the development of organizational culture. By examining the lived experiences and perspectives of employees across generational lines, as well as insights from HR practitioners and managers, the study seeks to understand how evolving employment expectations affect communication patterns, leadership approaches, and workplace norms. Through semi-structured interviews and thematic analysis, the research reveals how generational diversity contributes to both tensions and synergies within the workplace. The findings offer critical insights into how organizations can strategically navigate generational shifts to foster inclusive, adaptive, and resilient organizational cultures in the face of ongoing demographic change.

NEGOTIATORS' SELF-ASSESSMENT TEST SCORES IN RELATION TO THE OUTCOME OF THE NEGOTIATION

Author: **Ágnes Kotsis**

In our research we investigated the correlation between the outcome of the negotiations and the self-assessment tests. To this end, we compared the results of a test of assertiveness, empathy, self-assessment and work-addiction of first-year students (N=854 and N=434, respectively) at the University of Debrecen, Faculty of Economics and Business Administration with the results of a negotiation situation. In the negotiation, the pairs had to agree on the details of a trip (accommodation, meals, type of programme) according to the given conditions. The pairs' goal was to reach an agreement while maximising their individual utility, as reflected by the score next to the chosen option. There was a Pareto efficient solution to this task.

Based on the individual score obtained and the difference in scores (R), we separated pareto decision making, cooperative (R=0), semi-cooperative (R<10), competitive (R>10) and subordinate (R<-10) individuals.

Our results show that higher exposure to work dependence is associated with higher levels of cooperation ($p=0.031$). Higher assertiveness is conducive to pareto decision but also to competitive/subordinate situational outcomes, the difference between the two being empathy, which is lowest in the competitive group ($p=0.013$), and self-efficacy, which is highest here.

DIGITAL BRAND BUILDING IN THE WORLD OF HANDBALL

Author: **Ákos Pethő**

Digital branding is becoming increasingly important in the world of handball as the sport's popularity continues to grow globally and communication between fans, players, and teams increasingly takes place on digital platforms. Digital marketing tools help teams, athletes, and other handball-related players stand out from their competitors, reach their target audience, and strengthen their brand not only locally but also globally. Digital marketing provides an opportunity to track the online activities of fans and supporters to see when and how they interact with the team. Analytics can help teams target their audience more accurately and deliver personalized content. Handball players are increasingly becoming influencers on social media. In the digital space, athletes can easily collaborate with brands by participating in various campaigns. Content created by teams and athletes is increasingly becoming part of brand building, helping to increase their visibility.

CONSUMER BEHAVIOR RELATED TO SPORTS SERVICES IN THE EU AND HUNGARY

Author: **Alexandra Noémi Jahn**

The central theme of is the examination of the economic aspects of recreational sports across Europe, with a particular focus on Hungary. Recreational sport is defined as a physical activity performed by individuals in their free time, contributing to the preservation of health and the improvement of quality of life. Within the field of sports economics, the most relevant segment is the consumer market, where sporting habits are significantly influenced by demographic factors such as income, education, place of residence, and age. The positive economic impacts of sporting activity can be observed on both micro and macro levels. On an individual level, an active lifestyle improves physical and mental health and enhances work capacity. On a societal level, it reduces healthcare expenditures, increases life expectancy, and can generate economic growth through sports tourism. According to Eurobarometer data, 45% of the EU population does not engage in any sport; in Hungary, this figure is 59%, which is high even within the region. There are significant differences in sport-related expenditures between Western and Eastern Europe. In Western European countries (e.g., Luxembourg, Austria), a growing trend is observed, while in Eastern Europe and the Balkans (e.g., Romania, Serbia), spending is considerably lower. In Hungary, between 2015 and 2020, expenditures on sports equipment increased, while spending on services declined—mainly due to the impact of COVID-19. This indicates a shift toward individual, outdoor sports activities, reinforcing the continued importance of sport in everyday life.

THE ROLE OF DFIS IN ADVANCING ESG INTEGRATION AMONG CORPORATE BORROWERS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

Authors: **Asep Yusup Mamun – László Várallyai**

As Environmental, Social, and Governance (ESG) considerations become central to global development agendas, Development Financial Institutions (DFIs) have emerged as critical actors in mobilizing sustainable finance and embedding ESG principles across corporate sectors. This study

conducts a systematic literature review (SLR) of 826 peer-reviewed articles from the Scopus database (1996–2024) to examine the evolving role of DFIs in advancing ESG integration among corporate borrowers. Using PRISMA guidelines and bibliometric methods, Citation Network Analysis (CNA) and Co-occurrence Network of Keywords (CONK), this review identifies the mechanisms through which DFIs influence ESG adoption, the barriers and enabling factors in implementation, and the alignment of DFI activities with global sustainability objectives. The results reveal that DFIs promote ESG through conditional financing, green financial instruments, and capacity-building, particularly in emerging markets. However, challenges persist, including ESG data gaps, fragmented reporting standards, and institutional capacity constraints. The study also highlights key research gaps in sectoral coverage, geographic focus, and empirical validation. By synthesizing the current literature and mapping thematic trends, this review offers an integrated framework for understanding how DFIs can more effectively catalyze ESG transitions in corporate finance, thereby supporting the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs).

THE ENFORCEMENT OF CONTACT ORDERS IN THE PRACTICE OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF HUNGARY

Author: **Barbara Gönczi**

The presentation explores and analyzes the decisions of the Constitutional Court of Hungary related to the non-contentious proceedings aimed at the enforcement of contact orders. The right to maintain contact – as a legal tool to preserve the relationship between the child and the non-resident parent – often faces practical obstacles, which necessitates judicial enforcement. The presentation reviews the Constitutional Court’s rulings that address the regulation and practical application of these enforcement proceedings, with particular focus on decisions identifying legislative omissions, as well as issues concerning legal certainty, access to justice, and the protection of the best interests of the child. The aim is to demonstrate how the enforcement of contact rights is reflected in the Constitutional Court’s jurisprudence and what conclusions can be drawn for legal practice and the development of the law.

LEGAL AND PRACTICAL CHALLENGES IN RESOLVING LABOUR DISPUTES IN TANZANIA: A POLICY BASED APPROACH

Author: **Bernadetha Benno Liwoko**

Effective settlement of labour disputes is important in protecting workers' rights, maintaining industrial peace, and promoting economic development. In Tanzania, the creation of legal tools such as the Labour Institutions Act, 2004 and the Employment and Labour Relations Act, 2004 was meant to modernize and simplify the settlement of disputes. Despite these, however, the system continues to face significant legal and practical problems, leading to inefficiencies, delays, and a lack of confidence among stakeholders that are essential. This study explores these problems in detail and makes policy-oriented suggestions for the improvement of the available mechanisms.

A qualitative approach to research is used, drawing on both policy analysis and doctrinal legal study. The study compares primary legal sources like relevant statutes, case law, and international labour conventions with secondary sources such as academic literature and institutional reports. For the sake of broader context, a comparative examination is drawn with selected African and Commonwealth countries. Furthermore, semi-structured interviews with labour officers, trade unionists, employer association representatives, and practitioners in dispute resolution provide insightful comment on the real realities on the ground.

Preliminary findings reveal that the obstacles to effective dispute resolution are not only entrenched in the legal system itself but also in operational shortcomings, lack of institutional capacity, limited stakeholder awareness, and procedural bottlenecks. The research recommends targeted reforms, including strengthening alternative dispute resolution (ADR) mechanisms, capacity development of relevant institutions, and raising public awareness and stakeholder training. By critical analysis of both the law and practice, this study aims to make evidence-based policy recommendations that can help develop a more efficient, accessible, and fair labour dispute resolution system in Tanzania.

REAL ESTATE MARKET ANALYSIS & INVESTMENT OPPORTUNITIES IN KEY SUB-SAHARAN AFRICAN COUNTRIES

Author: **Dário Sachiola Victor**

This study investigates real estate investment opportunities and challenges across six key Sub-Saharan African (SSA) countries: Angola, Ghana, Kenya, Nigeria, Rwanda, and South Africa, focusing on residential, commercial office, and retail sectors. The study uses a systematic literature review from 2010 to 2025 as well as macroeconomic data to identify key factors shaping investment attractiveness, including GDP growth, inflation, urbanisation, regulatory frameworks, and access to financing. Kenya and Ghana emerge as the most attractive markets due to strong infrastructure, stable governance, and consumer spending. South Africa offers established commercial potential, while Rwanda presents emerging opportunities despite limited investor participation. Nigeria and Angola show significant growth prospects but are hindered by inflation, regulatory bottlenecks, and weak mortgage systems. The findings show a disintegrated investment landscape, underscoring the need for policy reforms and infrastructure development. This study contributes to real estate literature by offering a sector-specific, cross-country comparative analysis. It proposes developing predictive models for real estate forecasting using macroeconomic and regulatory indicators.

EXPLORING HUNGARIAN CHOCOLATE CONSUMER PREFERENCES AND THE MARKET POTENTIAL OF KAZAKHSTANI RAKHAT CHOCOLATE IN HUNGARY

Authors: **Dilnaza Karmenova – Péter Czine – Marietta Kiss**

The volume of chocolate produced is expected to rise. Dark chocolate is rich in essential minerals and elements, while healthy consumption is a surging trend among Hungarians. The research was conducted to identify the chocolate consumption habits and dark Rakhat chocolate preferences among international (n=126) and Hungarian (n=163) respondents, and the Lotte Rakhat company's potential performance in Hungary.

The primary research was conducted from May to December 2024. The 15-minute questionnaire, consisting of three parts (sociodemographic, general chocolate consumption behavior, and Rakhat chocolate), was designed in Google Forms. Two versions of the questionnaire were created: English and Hungarian for international respondents living in Hungary and Hungarian residents, respectively.

The study showed that milk, dark, and white chocolate are the most consumed chocolate types, while Milka maintains its position as a market leader, followed by Lindt and Kinder. International respondents favor nuts, caramel, and dairy fillings, while Hungarian consumers prefer dairy, caramel, Oreo, and fruit flavors. Rakhat chocolate packaging is important; however, package uniqueness and design elements were not perceived as strong purchase motivators for survey participants.

No significant differences were identified between genders in chocolate consumption behaviors. Older respondents (45+) are willing to pay more for Rakhat chocolate. Education is another important factor that indirectly influences purchasing behaviours, where Bachelor's degree holders tend to pay

more for chocolate than students who completed High School and a Master's degree. Rakhat is a highly renowned company in Central Asia and CIS countries, with a wide range of high-quality production, sustainability practices, and an expanding partnership portfolio. Based on the survey and SWOT analysis, the Rakhat company has the potential to develop its market in Hungary. Still, customers might not be fully ready, and the required improvements might not be cost-efficient. This step would demand careful planning and financial assessment.

IMPRESSION MANAGEMENT TECHNIQUES: A PILOT STUDY AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Szerző: **Edit Barizsné Hadházi**

Impression management (IM) appears in our everyday lives as well as in the workplace situations. IM is about how we try to influence others' impressions of us. This can happen consciously or unconsciously also. In my presentation, I will review the concepts and best-known techniques of Impression Management. The audience will learn about tactics such as self-promotion, enhancement, ingratiation, exemplification, and intimidation, etc. I will also discuss influencing factors: in what cases we use these tactics more often or more successfully?

The second part of my presentation is about the results of an empirical study conducted in our region. My research question was: What IM techniques do university students prefer? I used the Impression Management questionnaire developed by Bolino and Turnley (1999). My respondents are studying at the Faculty of Economics and Business and Informatics of the University of Debrecen. Based on the results, it can be concluded that ingratiation appears the most often used technique of our students. We found a significant difference between male and female respondents in the use of supplication and intimidation (both tactics are used more often by men).

UNVEILING THE POWER OF EMOTIONAL INTELLIGENCE: A DYNAMIC EXPLORATION OF ITS IMPACT ON PROACTIVE DECISION-MAKING

Author: **Esayas Degago Demissie – Edina Molnár**

In this multifaceted, dynamic business world, leadership success and effective decision-making are highly dependent on understanding and controlling emotional intelligence (EI). In this multifaceted world of work, the integration and strategic use of emotional intelligence (EI) drives change and facilitates proactive and effective decision-making. The study aims to examine the direction and degree of relationship that exists between EI and proactive decision-making using one of the public service institutions in Ethiopia, the Ethiopian Customs Authority. The study uses a quantitative and correlational design utilizing a structured survey administered to a randomly selected sample of 156 employees. The study applied statistical analysis techniques, including correlation and stepwise regression analysis, to determine the strength and significance of the relationship between EI and proactive decision-making. Research has examined how and in what direction EI competencies (emotion perception, regulation, and utilization) influence features of proactive decision-making. The result accentuates that Emotional intelligence emerges as a critical driver, accounting for a substantial proportion of the observed differences in individuals' ability to make proactive decisions. Grounding on the findings, the study highlights the necessity of integrating EI training programs into organizational development strategies to enhance employees' decision-making capabilities, adaptability, and resilience in dynamic workplace environments.

SUSTAINABILITY AND COMMUNITY-BASED TOURISM: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

Author: **Hau Pham Thi**

Community-based tourism (CBT) is a popular development strategy for sustainable livelihoods, conservation of cultural heritage and natural resources in mountainous and rural ethnic minority areas. Although CBT is increasingly used worldwide, its long-term sustainability and socio-economic benefits remain controversial. Focusing on economic, socio-political and environmental aspects, this study conducted a systematic literature review (SLR) to investigate the link between community-based tourism and sustainable development.

From three major databases: Scopus, Web of Science and Google Scholars, the author found and filtered relevant academic literature and applied the PRISMA 2020 structure. Using a combination of Boolean keywords such as “community-based tourism”, “CBT”, “sustainability”, “environment”, “economic”, “socio-cultural”, a total of 36 eligible studies have been published since 2010. The year of publication, country, research objectives, methodology, sustainable development pillars addressed and key results helped to categorize and code the data.

Although CBT has shown support for environmental awareness, local economic development and cultural preservation, the results show that its long-term feasibility depends on the context and must address issues including waste management even as it supports these aspects. Existing research remains scattered with no longitudinal surveys, empirical studies, or multi-criteria sustainability assessments in developing countries.

This review highlights important information gaps and offers suggestions for further research. These ideas include the creation of technical solutions, participatory governance structures, and integrated sustainability assessment systems. By synthesizing existing evidence and identifying research objectives, this study provides an understanding of the potential of CBT to advance sustainable development agendas in diverse socioeconomic contexts.

COMPARISON OF MEN'S AND WOMEN'S FOOTBALL BASED ON ATTACKING INDICATORS

Author: **Krisztián Norbert Karikás**

In women's and men's football, equality is a multifaceted issue that encompasses various aspects including pay equality, media representation, participation opportunities, and support from governing bodies. Significant progress has been made in recent years to better characterize the sport with equality, but there is still work to be done to achieve full equality. The primary aim of this research was to compare the top leagues of both genders based on team performance. The comparison was conducted along various attacking performance metrics, aiming to identify similarities and differences in attacking performance metrics between genders. The data for the past three seasons of the leagues were sourced from a publicly available database accessible on the fbref.com website. To compare the data due to differing team and match numbers, the metrics were calculated per match. Attack-related performance indicators available on the website were examined for both genders and downloaded into separate Excel files. Significant differences between genders were observed in several of the examined performance indicators.

MENTAL HEALTH OF HUNGARIAN ADULTS ENGAGED IN REGULAR SPORTS ACTIVITIES

Author: **Krisztina Zsófia Kanyó**

In contemporary society, increasing emphasis is being placed on individual well-being, which has brought mental health into sharper focus. According to the Eurobarometer survey (2023), 56% of the Hungarian population is at risk of experiencing symptoms of depression or anxiety. Several studies have demonstrated that individuals who engage in regular physical activity typically exhibit better mental health outcomes compared to their non-athletic peers. However, other research suggests that athletes frequently struggle with stress, anxiety, and depression. The aim of this study is to assess the mental health status of Hungarian adults who regularly participate in sports activities. This assessment is conducted using four validated instruments: the Mental Health Test (18 items), the Perceived Stress Questionnaire (14 items), the WHO-5 Well-Being Index (5 items), and the Patient Health Questionnaire-2 (PHQ-2; 2 items). Data were collected from 198 respondents. Based on the five-factor, six-point Likert-scale Mental Health Test, the highest average score was observed in the domain of savoring positive experiences (mean = 4.36, SD = 1.32), while the lowest was in self-regulation (mean = 3.36, SD = 1.42). Responses to the Perceived Stress Scale revealed that the sample's global score (mean = 25.87) slightly exceeded the national normative mean (mean = 24.60). On the WHO-5 Well-Being Index, the participants achieved an average score of 8.56 out of a possible 15 points. Finally, the average score on the PHQ-2 was 4.47, surpassing the clinical threshold of 3 points, indicating a potential risk of depression in a significant portion of the sample.

UNLOCKING POTENTIAL: THE ROLE OF BIOHACKING IN NEUROLEADERSHIP

Author: **Mariann Hornyák**

The convergence of biohacking and neuroleadership offers a groundbreaking opportunity to enhance workplace productivity and promote inclusivity. This presentation delves into how organizational leaders can utilize biohacking techniques—such as cognitive enhancement strategies, nutritional optimization, and mindfulness practices—to better support neurodiverse employees and foster environments that encourage peak performance.

Neuroleadership focuses on understanding brain function and behavior to inform effective leadership practices. By incorporating biohacking strategies, leaders can address the unique neurological needs of their teams, cultivating a culture that appreciates neurodiversity. This integrative approach not only boosts individual productivity but also stimulates collective innovation and creativity.

Key topics to be explored include recognizing the strengths and challenges faced by individuals with various neurological conditions, practical applications of biohacking for cognitive enhancement, and leadership strategies that embrace neurodiversity. Additionally, the presentation will highlight real-world case studies of organizations that have successfully implemented these strategies, illustrating the positive impact on overall productivity.

Ultimately, redefining leadership through the lenses of neurodiversity and biohacking can unlock the full potential of the workforce, leading to enhanced outcomes and a more inclusive workplace culture. By fostering an environment that values diverse neurological perspectives, organizations can leverage the unique strengths of all employees, driving engagement and success in an increasingly competitive landscape.

This presentation aims to equip leaders with actionable insights and strategies for effectively integrating neuroleadership principles and biohacking techniques, setting the stage for a more productive and inclusive future in the workplace.

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF RESEARCH TRENDS IN ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY IN THE CONTEXT OF EMPLOYEE SATISFACTION

Author: **Mufti Tahir Niyaz**

Background and objectives: The concept of job satisfaction through literature isn't widely accepted. By using a systematic review and a bibliometric analysis of the literature as a basis, this study aims to describe the aspects that constitute the idea of job satisfaction. The primary goal was to find and focus on elements that contribute to an individual's satisfaction with their work. The study used a bibliometric analysis and a systematic review to explain the importance of job satisfaction. **Materials and methods:** The primary dataset for this bibliometric analysis was obtained from the Scopus database from the period 2014 to 2024. The dataset after filtering it and removing duplicates, 71 documents were selected for the study. This study applies R studio software for visualization and presentation of bibliometric results. The following keywords were used to extract data: "Employee Satisfaction", "Job Satisfaction", "productivity", "Organizational commitment", "turnover retention". **Results:** The study provides important understandings about the importance of employee satisfaction in organizations. **Findings:** Our findings suggest that there is the relationship between employee satisfaction and productivity at work. We provide different trends and clusters in the research. The research on employee satisfaction has focused on the determinants and results of job satisfaction, mainly its impact on turnover. Interest in this topic has steadily increased in recent years, particularly since 2014.

EVOLUTION OF NON-PROFIT LEADERSHIP: TRENDS, RESEARCH GAPS AND FRONTIERS IN GLOBAL DEVELOPMENT (1987-2023)

Author: **Muhammad Rizwan Hussain**

Non-governmental organizations (NGOs) play a crucial role in global development, yet face significant leadership challenges that impact their effectiveness. This study examines the evolution of NGO leadership research from 1987 to 2023, identifying key themes, trends, research gaps, and future directions. A comprehensive systematic literature review and bibliometric analysis of 244 articles reveals three primary themes: leadership's role in achieving organizational goals (35% of studies), challenges faced by leaders (28%), and essential leadership skills (37%). Early research (1987-2007) emphasized community-centric leadership and gender issues. The middle period (2008-2017) saw increased attention to accountability, change management, and health sector applications, particularly in HIV/AIDS contexts. Recent research (2018-2023) has shifted towards examining leadership complexities, ethics, and relationships with government bodies. Emerging focus areas include sustainable leadership, participatory approaches, and the professionalization of NGO management. Research gaps were identified in technological integration, financial management, and long-term impact measurement. While the United States (105 publications) and United Kingdom (53 publications) lead in research output with strong international collaborations, Latin America and Eastern Europe remain underrepresented, signifying a geographic research gap. The field would benefit from more research on cross-cultural leadership and comparative studies across different regions. Future research directions should explore the integration of emerging technologies like AI in NGO operations, develop robust frameworks for assessing long-term community impact, and investigate leadership models that incorporate diverse cultural perspectives. This review underscores the critical need for ongoing research to enhance NGO leadership effectiveness in an increasingly complex global environment.

THE IMPACT OF NATIONAL DIVERSITY ON SPORTING PERFORMANCE IN HUNGARIAN TOP-DIVISION FOOTBALL (NB I)

Author: **Petra Somogyi-Kiss**

The research examines the national composition of player rosters in teams competing in the top division of the Hungarian Football League (NB I) over three seasons (2021–2024). The aim of the study is to explore how sports migration influences the domestic labor market, with particular emphasis on its role within the sports economy. The research is based on secondary data sources: including the analysis of relevant Hungarian and international literature, as well as document analysis using publicly available statistical data from the Hungarian Football Federation and the Transfermarkt database. Statistical methods were applied to assess the changes in the ratio of foreign and domestic players, and to examine their relationship with the teams' sporting performance. Sports migration has not only economic, but also social and cultural implications. The study concludes that ethnic diversity in itself does not determine sporting success; however, patterns of player movement effectively reflect the functioning of labor market globalization and its selective mechanisms.

CHANGE LEADERSHIP AMONG SMEs IN THE NORTHERN GREAT PLAIN REGION

Author: **Roland Filep**

The aim of this research is to examine whether there is a relationship between leadership change management practices, leadership style, and the organizational performance of SMEs. The study was conducted among SME leaders based in the Northern Great Plain Region. Correlation analysis was applied to identify potential correlations. The results indicate a significant association between the three variables (style, change management, and performance). Transformational leadership leads to a more frequent application of change management steps, which, among the participants in the sample, resulted in better organizational performance. A sub-goal of the research was to explore how leaders perceive their response to the most significant change of recent years affecting all SMEs, the Pandemic. Respondents were asked whether they believed their reaction was better or worse compared to the industry average. The responses were then categorized using a conceptual framework. The findings show that respondents who considered their reaction to be above the industry average typically attributed their success to internal factors, such as strategies based on speed and digitalization. In contrast, those who rated their response as worse primarily attributed their failure to external obstacles, such as uncertainty, lack of trust, or insufficient digitalization. The results suggest that successful change management depends not only on adapting to external circumstances but also on a company's ability to mobilize its internal resources effectively. This reinforces the crucial role of internal factors, such as innovation and resilience, in crisis management. Raising awareness of these aspects among leaders is particularly important for effective change leadership in SMEs.

THE IMPACT OF AUDIT ON VALUE FOR MONEY IN THE PUBLIC SECTOR OF EMERGING ECONOMIES: A CASE STUDY OF GHANA

Authors: Sewornu Kobla Afadzinu – Szilárd Malatyinszki

This paper examines the impact of audit on value for money in Ghana's public sector, which is still in the process of development. Using a case study approach, the paper explores the challenges and opportunities that auditors face in promoting efficiency, transparency, accountability, and good governance in Ghana's public sector. The study uses qualitative research methods, including document analysis of audit reports, interviews with audit professionals, and case studies of public sector organizations. Data collected was analyzed using thematic analysis to identify key themes and patterns related to the impact of audit on value for money in Ghana's public sector. The paper discusses how audit practices and processes can promote value for money in the public sector of emerging economies like Ghana. It also addresses the challenges that auditors face in promoting transparency and accountability in these contexts. This study will also contribute to the understanding of the role of audit in promoting good governance and sustainable development in emerging economies.

MEASURING REGIONAL AND LOCAL ECONOMIC CONCENTRATION IN HUNGARY

Author: Tamás Bence Tarnóczy

The aim of this research is to explore the possibilities for measuring regional economic concentration in Hungary. The analysis applies various tools, including the simple distribution ratio, the assessment of the economic weight of dominant regions, the Lorenz curve, and the Herfindahl-Hirschman Index (HHI), to evaluate the degree of economic concentration across different areas. By comparing these methods, the study identifies the strengths and limitations of each measurement approach. The findings highlight regional disparities in economic concentration and their implications for regional development policies. The research contributes to a deeper understanding of spatial economic inequalities and supports more balanced regional growth strategies.

SPORT CONSUMPTION & LIFESTYLE RELATED ACTIVITIES DURING COVID-19 CRISIS

Authors: Umar Gambo Adamu – Ildikó Balatoni

It is more than a year since the WHO declared Covid-19 no longer a global health emergency. However, the devastation caused by the pandemic could still be fresh in the minds of many, it is important to understand the changes that the Covid-19-related crisis forcefully caused to our sporting life and other lifestyle-related activities. The aim of this study was to identify changes in sport consumption and lifestyle related activities such as diet and healthy eating, tobacco smoking, alcohol consumption, sleep quality stress & anxiety during Covid-19 compared to after Covid-19. Modified version of IPAQ instrument was adopted to collect data from 127 respondents in Debrecen Hungary's 2nd largest city. A descriptive analysis and a non-parametric t-test Wilcoxon signed rank test was used at 0.05 significance to test our hypotheses. Our results have shown significant changes in most lifestyle variables and sport consumption and concluded that after the Covid-19 period less prevalence in most the lifestyle activities are found compared to during Covid-19 and further revealed significant decline in Physical Activity participation and reduced focus and urge in consuming sport during Covid-19 compared to After the Covid-19 period.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH AND INFLUENZA VACCINATION COVERAGE AMONG THE ELDERLY

Authors: **Victor Antenyi – Gergő Szöllősi**

Influenza vaccination is a crucial tool for preventing the spread of influenza virus and its complications, however, the rate of this vaccination varies across countries. The primary aim of our study was to investigate the relationship between the Gross Domestic Product (GDP) and the influenza vaccination coverage of the elderly, as well as associated determinants and outcomes. Secondary data from publicly available sources was used in this study. Data regarding GDP was collected from the World Bank Open database. Data regarding influenza vaccination coverage of the elderly was obtained from the HFA database. Data analysis was performed using STATA statistical software V.13. A spear-man-rank correlation was performed to assess the relationship between the GDP and influenza vaccination coverage of the elderly. The study sample included data from 56 countries, between 2008 to 2018. The average influenza vaccination coverage of the elderly was 38.4% and a significant positive association was observed between the GDP and the influenza vaccination coverage of the elderly (correlation coefficient $\rho=0.577$, $p\text{-value}<0.000$). The unemployment rate was also found to be a negative potential determinant of the rate of influenza vaccine coverage ($\rho= -0.188$, $p\text{-value} =0.002$), amongst others. There was a significant association between the influenza vaccination coverage of the elderly and the GDP implying that the rate of the influenza vaccination of the elderly will increase if there is an increase in the GDP. Hence, to increase influenza vaccine coverage among the elderly, we recommend countries prioritize economic development and actively increase the employment rate.

A THEORETICAL REVIEW ON CULTURE, REGIONAL TRADE, AND THE SOCIAL NETWORK ANALYSIS

Author: **Yinuo Jiang**

As international trade becomes increasingly complex, understanding the role of culture in shaping trade dynamics always gain big attention. While existing research has explored cultural effect using proxy variables and quantified index of culture itself, these approaches mostly rely on bilateral trade model. Meanwhile, the culture's effect on trade is context-specific which across on different regional, sectoral, and institutional settings—posing both conceptual and methodological challenges. To address these challenges, this paper offers a theoretical review of how culture has been measured in international and regional trade studies, and identifies two key limitations mentioned above. In response, this paper explores the power and possibility of Social Network Analysis (SNA) when building the model in relational trade structure. Drawing on a selective but deep review of literatures, this paper evaluates how SNA has been applied to study the cultural dimensions of international or regional trade, focusing on network construction, cultural variable integration, and empirical findings. This review paper not only aims to clarify the complexity of culture–trade relations but also to suggest for a structural turn in how cultural effects are studied in regional economic integration.

CONVERGENCE ANALYSIS IN THE EU NUTS 2 REGIONS

Authors: **Zsuzsanna Trón – Levente Nádasi**

The study of economic convergence has long been a central issue for the development of the European Union, as the development of territorial disparities has a direct impact on cohesion and social solidarity. Recently, researchers have also focused on the relationship between satisfaction with the EU and convergence. While many studies at the national level have shown signs of convergence,

studies at the regional level, particularly at the NUTS 2 level, have given a more nuanced picture and have previously also shown signs of divergence. This geographical level is of particular importance as it is the territorial unit through which EU development policy is implemented.

The aim of this paper is to review theoretical and empirical approaches to convergence and to present methodological orientations along which regional convergence can be analysed. In addition to comparing the models and explanatory variables used in different studies, the paper also conducts its own empirical analysis of the NUTS 2 regions of the European Union, analysing the current processes of regional economic convergence, with a particular focus on the factors underlying the different development paths.

ÖSSZEFOGLALÓK

OKTATÁS A DIGITÁLIS KORBAN: A SZÖVEG-GENERÁLÓ MI INTEGRÁCIÓJA A FELSŐFOKÚ TANULÁSBAN

Szerző: Albert-Lőrincz Csanád

A mesterséges intelligencián alapuló szövegalkotó rendszerek megjelenése új távlatokat nyitott meg az egyetemi oktatásban, ugyanakkor számos módszertani kérdést is felvet. Az MI-eszközök – különösen a nagy nyelvi modellek – használata egyre elterjedtebb a hallgatók körében, akik gyakran alkalmazzák őket tanulmányi feladataik során. Mindez szükségessé teszi, hogy az oktatók és intézmények újragondolják a tanítási-tanulási folyamatot és az értékelési elveket. Az előadás célja, hogy bemutassa a nagy nyelvi modellek irányított felhasználásának jó gyakorlatát és korlátait, külön figyelmet fordítva a tanulási eredményekre és a digitális kompetenciák fejlődésére. Ismertetésre kerülnek továbbá azok a gyakorlati és etikai kérdések, amelyek a technológia bevezetésével együtt járnak, különös tekintettel a kritikai gondolkodás fejlesztésére, az önálló tanulás ösztönzésére, valamint az akadémiai integritás megőrzésére.

MUNKAVÁLLALÓI KOMPETENCIÁK A DIGITÁLIS KORSZAKBAN - HOGYAN ALAKÍTTJA ÁT A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ A MUNKAVÁLLALÓK DIGITÁLIS KÉSZSÉGEIT

Szerzők: Arany László – Popovics Péter András

A digitális transzformáció jelentős változásokat eszközölt a munkavállalókkal szemben támasztott digitális készségigényekben. Jelen kutatás célja annak feltárása, hogy a digitális technológiák gyors fejlődési üteme hogyan formálja a munkavállalók kompetenciáit, elvárásait és munkaerőpiaci lehetőségeit. A vizsgálat középpontjában azok a digitális készségek és tulajdonságok állnak, amelyek a digitális gazdaságban való sikeres érvényesüléshez szükségesek, valamint azon új kompetenciák azonosítása, melyek elengedhetetlenek lesznek a digitális korban való azonosuláshoz a jövő munkavállalói számára. A kutatás módszertani alapját a szisztematikus szakirodalmi elemzés képezi, amelynek célja az elméleti háttér mélyreható feltárása, valamint a digitális transzformáció, jövőbeli munkavállalók digitális készségeire gyakorolt hatásainak átfogó vizsgálata. Az elemzés révén azonosíthatók a releváns fogalmak, összefüggések és trendek, amelyek megalapozzák a tématerület mélyebb megértését. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a munkavállalói készségek tekintetében kiemelt jelentőséggel bír a technológiai jártasság, a digitális írástudás, az adatelemzési kompetencia, valamint a digitális eszközök hatékony alkalmazásának képessége. E készségek elengedhetetlenek a dinamikus változó munkakörnyezethez való adaptáció, a sikeres feladatmegoldás, az automatizált rendszerekkel való hatékony együttműködés, valamint a digitális térben történő eredményes érvényesülés szempontjából. Ezen túlmenően a problémamegoldó képesség és az alkalmazkodóképesség egyre nagyobb jelentőséggel bírnak, mivel ezek alapvető szerepet töltenek be a modern munkaerőpiac kihívásainak és követelményeinek teljesítésében. A jövő munkavállalóinak kulcsfontosságú, hogy képesek legyenek az új technológiákat (pl. mesterséges intelligencia, felhőalapú számítástechnika) hatékonyan integrálni munkafolyamataikba. Ez lehetővé teszi számukra, hogy növeljék a termelékenységet, javítsák a munkavégzés minőségét és képesek legyenek alkalmazkodni a gyorsan változó digitális környezethez. Azok a munkavállalók, akik képesek kihasználni a technológiai innovációkat, versenyelőnyre tehetnek szert, miközben sikeresen prosperálhatnak a modern munka világában.

HAZAI LABDARÚGÓ, ÉS AMERIKAI FUTBALL RAJONGÓK SPORTFOGYASZTÁSI SZOKÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Szerzők: **Bácsné Bába Éva – Tóth Mihály**

Számos korábbi kutatás megállapította, hogy hazánkban a labdarúgás a legnépszerűbb sportág. A futball hazai passzív sportfogyasztóinak, azaz a nézőknek jelentős része szívesen követ neves nemzetközi klubcsapatokat, főként olyanokat, melyek a Big Five (öt legnagyobb európai) bajnokság valamelyikében versenyeznek. Így érthető, hogy az UEFA Champions League, azaz a Bajnokok Ligája különösen népszerű, hiszen itt különböző nemzetek legjobb klubcsapatai csapnak össze. A labdarúgás másik formáját képviselő amerikai foci is feltűnt a sportágak hazai palettáján, de természetesen itt is a nagyobb teljesítményű (észak-amerikai) csapatok iránt igazán nagy az érdeklődés. Az NFL is felfigyelt az európaiak érdeklődésére, és az utóbbi években számos mérkőzést hozott el Európába, főként angol és német helyszínekre. A helyszíni fogyasztás mellett a közvetítéseken keresztül történő fogyasztás esetében a legnagyobb/legnézettebb sportesemények közé tartoznak évről-évre a BL mérkőzések, különösen a döntők, illetve a Super Bowl-ok, az NFL döntői. Ezek alapján felmerül a kérdés, hogy a hazai passzív sportfogyasztók miben hasonlítanak, és miben különböznek, ha labdarúgásról, vagy amerikai fociról beszélünk. Kutatásunkban több, mint 600 BL és NFL rajongót vizsgáltunk kérdőíves módszerrel, hogy megtudjuk, vannak-e olyan szociodemográfiai jellemzők, amelyek előrejelzik, hogy ki melyik sportág rajongója lesz, illetve a vizsgált célcsoportok esetében milyen célzott marketing akciókkal növelhető fogyasztásuk mértéke. Azt az eredményt kaptuk, hogy az iskolai végzettség, a jövedelmi szint és az életkor tekintetében az NFL rajongók magasabb kategóriába tartoznak, a BL rajongókhoz képest, így költési hajlandóságuk is nagyobb. A BL eseményeket közvetítéseken keresztül a rajongók inkább társaságban szeretik követni, míg az NFL mérkőzések nézésére a közösségi együttlét kevésbé jellemző. A kutatás jelentős eredményének tekintjük, hogy mind a BL, mind az NFL rajongók támogatnák, hogy hazánkban rendezzenek, magyar csapat részvételétől független, nemzetközi mérkőzést, akár labdarúgásról, akár amerikai futballról van szó.

MÉLYFÚRÁSOK ÉS AZOK HASZNOSÍTÁSA HAJDÚSZOBOSZLÓN ÉS DEBRECENBEN A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Szerző: **Bagdi Róbert**

Az I. világháborút lezáró béke értelmében Magyarország új határok közé szorult, ami alapjaiban határozta meg az ország gazdasági mozgásterét is. Az Alföldet mindeddig elsősorban mezőgazdasági területként hasznosították, azonban az új helyzetben, új erőforrásokat is fel kellett kutatni. Az állam támogatásával előbb a Hortobágyon, majd Hajdúszoboszló területén került sor mélyfúrásra földgáz után kutatva. Pávai Vajna Ferenc harmadik próbálkozása Hajdúszoboszló Bánomkert részén 1925. október 26-án 73°C-os gyógyvizet talált. A következő években a gyógyvíz azonban gyakorlatilag hasznosítás nélkül folyt el a Kösely medrébe. A gyógyvíz adta lehetőségek kihasználására 1927-ben egy részvénytársaság alakult, amely még abban az évben 3–4 ezer főt befogadni képes fürdőt alakított ki. A fürdő növekvő fontosságát jelzi, hogy Hajdúszoboszló képviselőtestülete 1930. október 1-jén 280.000 pengőért saját kezelésébe vonta a gyógyfürdőt. Hajdúszoboszló példáját Debrecen is követni kívánta. A mélyfúrás megvalósításához azonban állami segítség is kellett. Kétévnyi munka kellett ahhoz, hogy végül 1932. január 15-én 68°C-os termál törjön fel. Öt hónappal később már elkészült a nyári uszoda, november közepére pedig a fedett téli uszoda is. Az első három hónapban átlagosan napi 169 fő látogatta az uszodát, napi 100 pengőnyi bevételt generálva. Az előadás célja a gyógyvíz segítségével kialakuló idegenforgalom megvalósulásának kezdeti lépéseit összegezze.

EGY MAGYARORSZÁGI FÜRDŐVÁROS PÁLYÁZATI TEVÉKENYSÉGE, ÉS TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEI AZ EU CSATLAKOZÁS UTÁNI 20 ÉVBEN HARKÁNY PÉLDÁJÁN

Szerző: **Baksai Tímea**

Harkány város 2023-ban ünnepelte gyógyturisztikai tevékenységének 200 éves fennállását. Az 1800-as években a fejlesztések motorjai az uradalom birtokosai, tulajdonosai a nemesi családok voltak, ekkor épül ki a gyógyfürdő, az első szállodák, és a jelentősebb turisztikai infrastruktúra. 1949-ben államosítják a fürdőt, az utána következő években állami tervek, és szabályozás mentén valósultak meg a fejlesztések, és főként a rehabilitációs kórházi fejlesztések kerülnek fókuszba a rendszerváltásig. Az EU csatlakozás óta (2004.) a helyi önkormányzat, a városvezetés koncepciója által Európai Unió, illetve hazai fejlesztési forrásokból és saját erőből valósították meg a beruházásokat. Ezek nagy része a gyógyfürdőre, a strandfürdőre, a városi intézményekre terjed ki, illetve a helyi vállalkozások által üzemeltett szálláshelyekre, így ezeket párhuzamosan fogom bemutatni a korabeli fejlesztésekkel.

A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZEREPE AZ E-KERESKEDELEMBEN: MOTIVÁCIÓK, A BIZALOM ÉS A VÁSÁRLÁSI SZÁNDÉK ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN

Szerző: **Balogh-Kardos Valentina**

A közösségi média platformok és a tartalmegosztó weboldalak használata a mindennapi élet meghatározó elemévé vált, különös tekintettel a fiatal generáció (Y, Z és alfa) tagjaira. A megváltozott médiafogyasztási szokások miatt a közösségi média, mint marketingplatform szerepe egyre jelentősebb, a vállalatok marketingstratégiájának központi elemévé vált, különösen az e-kereskedelem területén. A kutatás fő kérdése, hogy a közösségi média befolyásolja-e a fogyasztók online vásárlási magatartását, és ha igen, úgy hogyan fejti ki hatását a fogyasztói szándékokra? A kérdés megválaszolása érdekében kérdőíves felmérést végeztem, melynek elemszáma 508 fő. Vizsgálatom alapját a Sharifi Fard és munkatársai (2019) által kidolgozott modell adaptációja és validációja jelentette. A modell a közösségi média használata mellett haszonelvű és hedonikus motivációs, a közösségi média iránti bizalom, valamint a vásárlási szándék faktorokat tartalmazza. A modell validációját konfirmatorikus faktorelemzéssel, megbízhatósági, érvényességi és modellilleszkedési vizsgálatokkal végeztem, a megbízhatóság mérésére Cronbach-alfa értéket használtam, amelynek értékei (0,715-0,963) megfeleltek az elvártaknak. A konvergencia érvényesség tesztelésére AVE mutatót (0,630-0,846) használtam, míg a diszkriminancia érvényesség esetében Fornell-Larcker kritériummal. A modellilleszkedési mutatók (CMIN/df: <5, CFI>0,95, TLI>0,95, NFI>0,95, GFI>0,95 SRMR>0,8) is megfeleltek az elvárt küszöbértékeknek. Az eredményekről összességében megállapítható, hogy a vásárlói szándékot pozitívan befolyásolja a haszonelvű és a hedonikus motiváció, valamint a közösségi média használati szokás, illetve az iránta meglévő bizalom.

VÁLSÁGOK HATÁSA A MAGYAR KLUBFUTBALLRA

Szerző: **Balogh Renátó**

Az elmúlt évek egészségügyi, gazdasági és társadalmi válságai felhívták a figyelmet az európai hivatásos labdarúgó-iparág sérülékenységére. Mind a COVID-19 világjárvány, mind a 2022-es energiaár-robbanás nehéz helyzetbe hozta a futballklubokat, amelyek kénytelenek voltak reagálni a válságokra a kieső bevételeik, illetve a növekvő kiadásai miatt. Kutatási célkitűzésem egy összehasonlító elemzéssel megvizsgálni, hogyan érintették a magyar futballklubokat a válságok, ezeknek, milyen hatásai voltak a játékospiacra, illetve feltárni az esetleges különbségeket a közép-európai elsőosztályú bajnokságok között. Vizsgálatom módszere dokumentumelemzés, amelynek alapjául az Európai Labdarúgó Szövetség (UEFA) által minden évben publikált „The European Club

Finance and Investment Landscape” beszámoló, valamint a Transfermarkt nevű labdarúgókkal kapcsolatos statisztikai adatbázis szolgált. Az összehasonlító elemzést a 2018/2019 és 2023/2024 közötti szezonokra végeztem el olyan tényezők mentén, mint például: UEFA koefficiens, játékoskeretek mérete, játékoskeretek átlagéletkora, idegenlégiósok aránya, játékosok átlagos piaci értéke vagy a ligák transferegynlege. Az eredmények alapján a magyar futballklubok jelentősen eltérően reagáltak a válságokra, mint a többi közép-európai labdarúgócsapat. Amíg a cseh, a horvát, a lengyel, az osztrák, a szerb, a szlovák vagy a szlovén első osztályú bajnokság transferegynlege valamennyi szezon esetében euró milliós, inkább tízmilliós profitot realizált a játékospiacra, addig a magyar OTP Bank Liga negatív egyenleggel zárta az idények többségét a vizsgált időszakban. Az eredmények arra világítanak rá, hogy egyrészt a magyar klubfutball továbbra sem képes nagy volumenben játékosokat értékesíteni a nemzetközi piacokra, másrészt pedig, hogy a gazdasági nehézségek ellenére a csapatok nincsenek rákényszerülve kiadásaik csökkentésére, amely a korábbi kutatásokban feltárt puha költségvetési korlát jelenlétét igazolja.

A NÖVÉNYI ALAPÚ TEJHELYETTESÍTŐK KOMMUNIKÁCIÓS KIHÍVÁSAI: FOGYASZTÓI ÉS NEM FOGYASZTÓI PREFERENCIÁK FÓKUSZCSOPORTOS VIZSGÁLATA

Szerzők: Berencsi Alexa – Fehér András

A növényi alapú tejhelyettesítők iránti kereslet növekedése szorosan összefügg a fenntarthatóság iránti fokozódó társadalmi érdeklődéssel és az egészségtudatosság terjedésével. Mivel ezek a termékek már jelen vannak a piacon, a gyártók és forgalmazók számára kulcsfontosságúvá vált a hatékony kommunikációs stratégiák kidolgozása, amelyek nemcsak a meglévő fogyasztókat célozzák meg, hanem a potenciális vásárlók körében is elősegítik az elfogadást. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy milyen vizuális és tartalmi elemek befolyásolják a növényi italokról alkotott véleményeket egy kommunikációs kampány kapcsán, különös tekintettel a fenntarthatósági üzenetek és a termék megjelenés szerepére.

A vizsgálat során két fókuszcsoporthoz került lebonyolításra. Az első csoportban résztvevők egyetemisták voltak, míg a második csoportban az aktív szellemi munkát végzők kerültek bevonásra, biztosítva ezzel a különböző élethelyzetű és fogyasztási szokásokkal rendelkezők részvételét. Mindkét csoport vegyes összetételű volt, így növényi italokat fogyasztók és a hagyományos tejtermékeket fogyasztók egyaránt képviseltették magukat. A különböző fogyasztói csoportok együttes jelenléte lehetőséget biztosított az attitűdök és preferenciák összehasonlítására.

A kutatás során alkalmazásra kerültek különböző projektív technikák, melyek hatékonyan tárják fel a rejtett motivációkat és a vizsgált témával kapcsolatos attitűdöket. Az eredmények alapján a növényi italokat nem fogyasztók körében a hagyományosabb megjelenésű csomagolási és kommunikációs elemek bizonyultak vonzóbbnak, amelyek gyakran tejtermékek vizuális világát idézik. Ezzel szemben a növényi italokat fogyasztók nagyobb nyitottságot mutattak az innovatív, kreatív dizájnelemek és modern kampányüzenetek iránt. A piaci szereplők eltérő kommunikációs kampányokat folytatnak. A piac bővítése és a potenciális fogyasztók bevonása érdekében célszerű lehet olyan kommunikációs elemek alkalmazása, amelyek a hagyományos tejtermékekhez közelebb álló vizuális stílust és narratívát alkalmaznak. A nem fogyasztók hatékonyabb megszólítása kiemelt fontosságú lehet a növényi italok szélesebb körű elfogadásának és piaci sikerének előmozdításában. Mindazonáltal számos egyéb tényezőt is figyelembe kell venni a kommunikációs stratégián kívül, akár csak a termékek árazását, illetve az egyik legfontosabb szempontot a termékek ízét.

ÁTTÖRÉS VAGY AKADÁLY? - A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ SIKERÉNEK KULCSA

Szerzők: **Bogdán Mihály – Popovics Péter András**

A digitalizáció mértéke a vállalatok körében a következő években az eddigieknél is gyorsabb ütemben növekedhet. Ezzel szemben a térhódítását különféle akadályok hátráltatják, mint például a merev szervezeti struktúrák, a vállalati kultúra, a transzformációs stratégiák kidolgozatlansága vagy éppen a megtérülés átláthatóságának hiánya. A szervezetek gyakran küzdenek a digitális projektek sikeres megvalósításával, mivel ezek nemcsak stratégiai szempontból összetettek – különösen méretük és komplexitásuk miatt –, hanem technológiai, kulturális és viselkedésbeli kihívásokkal is járnak. A vállalatok vezetői, menedzserei aktívan keresik azokat a bevált gyakorlatokat, módszereket, amelyek segítségükre lehetnek ebben az átalakulási folyamatban. A kutatásunk során egy személyes interjú keretein belül feltérképeztük egy kelet-magyarországi mérőműszer gyártó multinacionális vállalatnál, hogy milyen digitális transzformációs jó gyakorlatokat alkalmaznak. Az interjú kérdéseit egy korábbi, szisztematikus irodalomelemzés alapján fogalmaztuk meg, amely a digitális transzformációhoz kapcsolódó nyolc kulcsfontosságú irányelvet és az ezekhez társított bevált gyakorlatokat azonosította. Vizsgálatunk ezen gyakorlatok alkalmazására, illetve használatuk hátterére vonatkozott. A feltérképezett jó gyakorlatok nem iparág specifikusak, így bármelyik szervezet számára implementálhatók. Az interjú feldolgozását követően következtetéseket vontunk le a vállalat digitális érettségéről.

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS MARKETING KAPCSOLATA MAGYARORSZÁGON: SZISZTEMATIKUS IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Szerzők: **Boros Henrietta Mónika – Fehér András**

A mesterséges intelligencia (röviden MI) egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be, nemcsak a vállalatok működésében, hanem a fogyasztók mindennapi döntéshozatali folyamataiban is. Az MI-alapú technológiák térnyerése jelentős hatást gyakorol a marketing szakma átalakulására, hiszen lehetővé teszi a nagy mennyiségű adat hatékony feldolgozását, a célcsoportok pontosabb meghatározását, valamint az automatizált és személyre szabott fogyasztói interakciók kialakítását. Az adatelemzési és prediktív analitikai eszközök révén a vállalatok képesek gyorsabban alkalmazkodni a folyamatosan változó piaci környezethez, míg a marketingstratégiák egyre inkább a fogyasztói magatartás mélyreható vizsgálatán alapulnak.

Jelen kutatás célja egy szisztematikus irodalmi áttekintés elvégzése volt, amely segítségével a magyar nyelvű tudományos publikációk elemzésén keresztül vizsgáljuk a mesterséges intelligencia és a marketing kapcsolatát hazánkban. A kutatás során arra törekedtünk, hogy feltérképezzük a témakörben végzett hazai kutatások főbb aspektusait, azok módszertani megközelítéseit, valamint a feltárt eredményeket.

A vizsgálatot a PRISMA modell iránymutatásai szerint végeztük, amely biztosította a releváns szakirodalmi források strukturált és átlátható szintetizálását. Az előre meghatározott szűrési kritériumok alkalmazásával azonosított tanulmányok elemzése azt mutatta, hogy az elmúlt években növekedett a magyar nyelvű publikációk száma a mesterséges intelligencia marketingben való alkalmazásával kapcsolatban. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a hazai tudományos közeg elsősorban a mesterséges intelligencia gyakorlati felhasználási lehetőségeire összpontosít, kiemelten vizsgálva a személyre szabott marketingkampányokat, az MI-alapú chatbotok szerepét, valamint az ügyfélkapcsolatok automatizációját.

A jövőbeli kutatások szempontjából különös jelentőséggel bírhat a mesterséges intelligencia etikai és jogi vonatkozásainak vizsgálata, valamint annak feltárása, hogy milyen hatást gyakorol a fogyasztói döntéshozatalra és bizalomra. Emellett érdemes lenne összehasonlító elemzéseket végezni a

nemzetközi szakirodalom tükrében, annak érdekében, hogy feltárjuk az eltérő kutatási megközelítéseket, valamint azok alkalmazhatóságát hazai viszonylatban.

A FÖLDHASZONBÉRLET VAGYONI ÉRTÉKÉNEK MEGHATÁROZÁSA

Szerzők: **Buzás Ferenc Ede – Kiss Sándor**

Magyarországon a termőföld több mint 50%-a bérleti jogviszony keretében hasznosított. A létrejött jogviszony vagyoni értéket képvisel, mely az eddigi gyakorlat szerint nem került kimutatásra, annak ellenére, hogy ez az érték a földhasználók számára gazdasági értékkel bírhat. Kiemelt előnyt jelenthet a kettős könyvvitelt vezető társasvállalkozások számára, mivel növelhető mérlegfőösszegük és adóalap csökkentő is lehet az elszámolható amortizáció révén. A cikkben a haszonbérleti jog lehetséges értékelési módját mutatják be a szerzők a járadék- és a piaci elvű értékelés módszertana alapján, konkrét esetekre vonatkoztatva.

MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA (ÜZLETI) KULTÚRÁJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Szerző: **Csapóné Riskó Tünde**

Dél-Korea helye, szerepe a világgazdaságban igen figyelemre méltó. A tizenkettedik helyen található a világ top 20 vezető gazdasága között az előállított bruttó hazai termék alapján (2023-as és 2024-es évek). IMF adatok alapján a GDP növekedés 10 évre vonatkozóan (2015 és 2025 között) 29%-os, mely eredménnyel szintén a 12. helyen találjuk a vezető gazdaságok ranglistáján. A világ nyolcadik legnagyobb exportőr és tizedik legnagyobb importőr országa a WTO 2023-as adatai alapján árukereskedelemre vonatkozóan. Az A. T. Kearney cég FDI bizalmi indexének 2024 évi top 25-ös világ ranglistájának a 20. helyén találjuk Dél-Koreát, ami előre mutatóan megbízható üzleti, befektetési környezetet jelez. A Transparency International korrupció érzékelési ranglistáján a 2024-évben a vizsgált 180 ország között a 30. helyen találjuk Dél-Koreát 64-es index értékével. Összehasonlításképpen Magyarország ugyanebben az évben a 82. helyen állt 41-es index értékkel.

Napjainkban Dél-Korea az egyik legmeghatározóbb külföldi befektető Magyarországon mintegy 300 működő vállalattal. Hazánk ázsiai kereskedelmi forgalmában Kína után Dél-Korea áll a második helyen.

A növekvő dél-koreai befektetői jelenlét hazánkban és az erősödő külkereskedelmi kapcsolat alátámasztja a hasznosságát és szükségességét egy összehasonlító kulturális elemzésnek. A nemzeti kultúrák sajátosságainak, a közöttük lévő kisebb nagyobb különbségeknek az ismerete nagyban segítheti a különböző kultúrák zökkenőmentes együttműködését. Jelen kutatáshoz a dél-koreai és a magyar kultúra, és üzleti kultúra összehasonlító elemzése lett kutatási célként megfogalmazva szekunder források alapján elismert kultúrakutatók (Hofstede, Hall, Trompenaars, Lewis) értékdimenziói mentén. A kutatás eredményei vélhetően hozzá tudnak járulni a hazánkban működő dél-koreai érdekeltségű cégek sikeres működéséhez és a két ország közötti külkereskedelmi kapcsolatok fejlesztéséhez kulturális szempontból.

EGY HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÁRSADALMI CSOPORT VEZETŐINEK JELLEMZŐI – FÓKUSZCSOPORTOS PILOT KUTATÁS

Szerzők: **Csekk János – Rusinné Fedor Anita**

A vezetés meghatározása sokféle lehet, attól függően, hogy a tevékenységet milyen gazdasági, társadalmi folyamatok között, milyen szervezet keretében, illetve megközelítésből – pl. az ember, a tevékenység, a szervezet, stb. – akarjuk vizsgálni és meghatározni. Ez alapján a különböző vezetői adottságok, jellemzők, képességek vizsgálata lehetséges eltérő társadalmi csoportok felől közelítve is. Hiszen a szocializációs környezet és a kulturális háttér befolyásolja a személyiségfejlődést, hatással van többek között az egyén attitűdjére, tanult és szerzett képességeire, ezáltal befolyásolva a vezetői jellemzőket - ahogy arról a személyiségjegy elméletek is írnak.

A roma közösség is egy olyan társadalmi csoport, amelynek nagyon erős, a többségi társadalomtól és/vagy más nemzetiségektől egyértelműen megkülönböztethető szociális, kulturális attribútumai vannak. Ezért a kutatás azokra a kutatói kérdésekre keresi a választ, hogy vannak-e kifejezetten roma vezetői jellemzők? Ha igen, mik lehetnek ezek? Létezik-e „roma vezetési stílus”?

A kutatásban a „roma vezetők”, roma nemzetiségi önkormányzatok elnökeit jelenti, akik e tisztségükben egy adott településen élő közösség vezetői is. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 13 járásában összesen 137 roma nemzetiségi önkormányzat működik. A 2025. márciusában végzett feltáró jellegű pilot kutatásban 6 járás 8 roma nemzetiségi önkormányzatának elnökével készült fókuszcsoporthoz tartozó interjú. A kutatás rávilágít a roma vezetők sikerességét befolyásoló adottságokra és képességekre éppúgy, mint a gyengeségekre vagy a fejlesztendő kompetenciákra. Ezen túlmenően a kutatásban több, az önkormányzat, mint szervezet, valamint a közösség megfelelő működését hátráltató nehézség is azonosításra kerül, ahogy a fejlesztendő szervezeti/közösségi jellemzők is.

A kutatás eredményei alapján a roma vezetőknek rendelkezniük kell bizonyos „speciális képességekkel, jellemzőkkel”, amelyek szükségesek ahhoz, hogy valaki vezető legyen, a sikerességhez azonban csak ezek megléte még nem elegendő. Emellett az is kiderül, hogy a roma vezetők a „vezető – önkormányzat – közösség” egységességétől nem tudnak és nem is akarnak eltávolodni és úgy tekintenek ezekre, mint egymásra kölcsönösen ható, szimbiózisban létező és működő entitásokra.

SZÁLLÁSHELY-VEENDÉGLÁTÁS TELJESÍTMÉNYE NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

Szerzők: **Darabos Éva – Nagy Tünde Orsolya**

A 2008-ban kezdődő gazdasági válságot már történelmi tényként kezeljük, az első volt a 21. században, a gazdaság számos területén, különösen a hitelezés területén komoly visszaesést okozott. Közel egy évtizedes lassú növekedés után, 2019-ben a legtöbb országban a gazdasági mutatók csúcsot döntöttek, és jött a Covid-2019-es válság különösebb előjel nélkül, ami a világban ez idáig példátlan egészségügyi, társadalmi és gazdasági „vészhelyzetet” teremtett, így Magyarországon is komoly zavarokat okozott. Az utazás, az idegenforgalom a leginkább érintett ágazat közé tartozott, ahol a kereslet globálisan, regionálisan, de település szinten is jelentősen visszaesett, esetenként teljesen leállt a rendkívül szigorú utazási korlátozások, mint pl. a határok lezárása, az éttermek, szállodák, szórakozó helyek bezárása miatt. Az újraindulás már 2021-ben megtörtént a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás szektorban, 2022-2023. években pedig több területen a 2019 előtti szintet jóval túlszárnyalja.

Megvizsgáljuk a 2019-2023. években a foglalkoztatottak és a bruttó átlagbérek alakulását, valamint kiemelten a szálláshely-vendéglátás nemzetgazdasági ágazatra jellemző mutatókat, pl. a vendégéjszakák, a kereskedelmi szálláshelyek számának, belföldi és külföldi szállásdíjbevételeinek

alakulását. A szektor főbb jellemző hazai adatait összehasonlítjuk az uniós, kiemelten Románia és Horvátország egyes adataival.

Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy a nagyobb válságok okozta visszaeséseket követő gyors növekedés mennyire szolgálja a fenntartható, a kevésbé szennyező, a környezet- és társadalombarát turizmust. Az érintettek érdekei ütköznek, a fenntartható idegenforgalom megvalósítása minden érintett szereplő számára ma már prioritás Európában és Magyarországon is. Ehhez megfelelő gazdasági környezet, társadalmi fenntarthatóság és környezeti fenntarthatóság biztosítása szükséges.

MINŐSÉGSZEMLELET ÉS STRATÉGIA: KONVERGENCIA VAGY INTEGRÁCIÓ?

Szerző: **Darnai Balázs**

A minőség szemlélet történeti fejlődése során a kezdetben hibacsökkentésre és termék megfelelésre irányuló, ellenőrzés-központú és technológiai fókuszú megközelítés fokozatosan stratégiai jelentőségű, szervezeti szintű filozófiává alakult. A tanulmány célja annak feltárása, miként formálódtak meg a korszerű, minőségközpontú menedzsmentrendszerek, valamint hogyan integrálódtak, illetve integrálódnak napjainkban is a szervezeti stratégiákba. A szakirodalmi áttekintésre és tematikus elemzésre épülő kutatás különös figyelmet fordít az olyan meghatározó rendszerekre és keretrendszerekre, mint az ISO 9001:2015 szabvány, az EFQM 2020 modell, a Lean menedzsment, a Six Sigma módszertan, továbbá a Quality 4.0 digitális megoldásai. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a minőség nem csupán funkcionális operatív területként, hanem mint stratégiai erőforrás jelenik meg, amely képes támogatni az innovációt, az ügyfélérték-teremtést, valamint a fenntartható versenyképességet. A minőségmenedzsment szemléletváltása újfajta vezetői gondolkodásmódot és szervezeti kultúrát tesz szükségessé, amelyben a hosszú távú célkitűzések és a folyamatos fejlesztés egymást erősítő, integrált elemekként jelennek meg. Ennek megfelelően a minőségi termékek és szolgáltatások tartós előállítása nem képzelhető el a stratégiai célok egyértelmű meghatározása és azok szervezeten belüli hatékony kommunikációja nélkül.

MARKETINGÜGYNÖKSÉGEK ÉS KKV-K EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK HATÉKONYSÁGA AZ ÉSZAK-ALFÖLD RÉGIÓBAN: FELADATMEGOSZTÁS, DÖNTÉSHOZATAL ÉS FOGYASZTÓI PERCEPCIÓ

Szerző: **Fehér Regina**

A kis- és középvállalkozások (KKV-k) számára a versenyképesség fenntartása egyre nagyobb kihívást jelent a digitalizáció és a folyamatosan változó piaci környezet következtében. A marketingkommunikációs tevékenységek kiszervezése egy lehetséges megoldás a szakértői tudás és erőforrások hatékonyabb hasznosítására, azonban az ügynökségekkel való együttműködés dinamikája, a feladatok elosztása és az eredményesség mérése továbbra is kérdéses számos vállalat számára. Jelen kutatás az Észak-Alföld régió két szervezeti példáján – egy marketingügynökség és egy KKV – keresztül elemzi az ügynökségi és vállalati marketingtevékenységek közötti munkamegosztás struktúráját, a döntéshozatali mechanizmusokat, valamint az ezekből fakadó eredményességi különbségeket.

A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszereket ötvöz. Primer kutatásként interjúkat készítettem vállalkozásvezetőkkel és marketingszakemberekkel, hogy feltárjam a marketingfeladatok kiszervezésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatokat, a megbízói és szolgáltatói oldal közötti együttműködési modelleket, valamint az operatív és stratégiai kihívásokat. Emellett egy szemkamerás vizsgálattal elemeztem a fogyasztói reakciókat az ügynökségi és cégek által saját

kezüleg készített reklámanyagokra, összehasonlítva az észlelési mintázatokat, a figyelem fókuszát és a visszaemlékezés mértékét.

Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a KKV-k és marketingügynökségek közötti kooperáció sikere elsősorban a világos feladatmegosztáson, a kommunikáció hatékonyságán és a marketingtevékenységek mérésére alkalmazott mutatószámokon múlik. A kutatás továbbá feltárja, hogy az ügynökségek által készített hirdetések tovább lekötik az átlagos fogyasztó figyelmét, mely idő alatt arányaiban több információt fogadnak be, mint ugyanolyan témájú, de amatőr hirdetések megtekintésével.

A kutatás gyakorlati javaslatokat fogalmaz meg a régió KKV-i számára az optimális marketingstratégia kialakításához és a marketingügynökségekkel való hatékony együttműködés előmozdításához.

HAZAI NÖVÉNYTERMESZTÉS ÁGAZAT GAZDASÁGI ELEMZÉSE AZ EU CSATLAKOZÁST MEGELŐZŐ (2000-2004) ÉS A 2015-2019 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA NÉZVE

Szerzők: Fekete István – Szöllősi László

A magyar mezőgazdaság, azon belül is a növénytermesztés ágazat helyzete a 2000–2004 (EU csatlakozás előtti időszak) illetve 2015–2019 (EU-tagság és modernizáció időszaka) közötti időszakokban jelentős átalakuláson ment keresztül. Ezen két időszak összehasonlító gazdasági elemzése kifejezetten alkalmas, hogy objektív képet alkossunk a hazai növénytermesztés ágazat fejlődéséről az Európai Unióhoz való csatlakozás tükrében, illetve lehetővé tegyük a két időszak esetében meghatározható tendenciák bemutatását is. Kutatásunk célja a növénytermesztés ágazat gazdasági helyzetének regionális összehasonlító vizsgálata a 2000-2004 és 2015-2019 időszakokra vonatkozóan főbb makrogazdasági mutatók idősoros elemzése által. A regionális, illetve megyénkénti összehasonlítás szükségességét Magyarország mezőgazdasági szerkezetében fennálló jelentősebb eltérések indokolják. A vizsgálathoz a szekunder adatgyűjtés során a hazai statisztikai adatbázisokra építettünk, úgymint Központi Statisztikai Hivatal, illetve az Agrárközgazdasági Intézet. Az adatok feldolgozása leíró statisztikai módszerek felhasználásával történt. A gazdasági mutatók értékelése mellett következtetéseket vonunk le a hazai mezőgazdaság helyzetére, szerepére és fejlődési irányaira vonatkozóan. A kutatásban a megyei szintű vizsgálatok által a két időszakra nézve az egyes makrogazdasági mutatók összevetésével törekedtünk a növénytermesztés ágazatban a területi különbségek bemutatására, a regionális termelési sajátosságok megértésére. A növénytermesztés megyei összehasonlító vizsgálatánál céltudatosan választottuk ki azokat a gazdasági mutatókat (pl.: földhasználat (szántó, vetésterület), termésátlagok, specializációs adatok (domináns kultúrák), melyek véleményünk szerint leginkább tükrözik az adott régió, illetve megye mezőgazdasági teljesítményét, specializációját és fejlettségét.

Az elemzésben elvégzett statisztikai adatokon alapuló vizsgálatokkal hozzájárulunk a növénytermesztés területi különbségeinek átfogóbb megértéséhez. A két vizsgált időszakra nézve a főbb gazdasági mutatók összehasonlító elemzése által lehetővé kívántuk tenni az országos, illetve megyénkénti termelési kapacitások és specializációk feltérképezését, amely – további kutatások elvégzésével – kiváló alapot nyújthat a jövőbeni fejlesztések, támogatáspolitikai döntések és térségi agrárstratégiák megalapozásához.

MUNKÁLTATÓI MÁRKAÉPÍTÉS A MEZŐGAZDASÁG ÁGAZATBAN MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK VONATKOZÁSÁBAN

Szerzők: **Fekete István – Dajnoki Krisztina – Szöllősi László**

Az elmúlt 10-15 évben Magyarországon is – mely alól a mezőgazdaság ágazat sem képez kivételt – egyre sürgetőbbé vált, hogy a cégek a klasszikus emberierőforrás-menedzselési (HR) módszerek mellett megújult eszközöket és stratégiákat is alkalmazzanak. A mezőgazdaságban az elöregedő munkaerő (a mezőgazdasági dolgozók átlagéletkora egyre magasabb), a megvalósuló technológiai fejlődés (az okos mezőgazdasági eszközök kezelése új kompetenciákat igényel), a mezőgazdaság negatív megítélése (sok fiatal még mindig poros, izzadságos, nehéz fizikai munkával azonosítja), illetve a tevékenység több esetben szezonális jellege miatt (nehezebb stabil munkaerőt találni és megtartani) növelni lenne szükséges a munkáltatói márkaépítésbe (employer branding) fektetett erőforrásokat. Az agráriumban működő cégek versenyképességének egyik kulcsa a jövőre nézve, hogy a tehetségekért folytatott harcot megnyerjék és ez különösen igaz egy olyan ágazatban, amely nemzetgazdasági szinten kiemelt stratégiai jelentőséggel bír. Kutatási célként határoztuk meg, annak feltárását, hogy aktuálisan Magyarországon milyen munkavállalói juttatásokat kínálnak az állásajánlatok által a mezőgazdasági szektorban működő vállalatok, és azok milyen mértékben elégítik ki a nemzetközi szakirodalmak alapján a Z generáció által megfogalmazott preferenciákat. Ennek érdekében mezőgazdasági álláshirdetések kvantitatív tartalomelemzését végeztük. Magyarország egyik legnagyobb állásportálját, a profession.hu felületet választottuk az álláshirdetések forrásának. A hirdetés kutatási mintába való felvételének kritériuma a teljes munkaidő és a munkakör diplomások számára való alkalmassága volt.

Megállapítottuk, hogy sokkal nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a mezőgazdasági vállalkozásoknak a munkáltatói márkaépítésre. A megjelölt álláshirdetések elemzése alapján a család-magánélet egyensúlyra, a rugalmas munkarendre, a munkahelyi autonómiára, a szabadidő minőségi eltöltését támogató lehetőségekre, a munkavállalói étkeztetésére, a munka és a családi élet összehangolását szolgáló juttatásokra érdemes fókuszálni. Javaslatként fogalmazzuk meg, hogy a szabadidő és az anyagi juttatások kínálatának növelése hangsúlyosabban jelenjen meg az álláshirdetésekből, amely ezáltal erősebben vonzhatja a fiatal tehetségeket a mezőgazdaság ágazatba. Ugyancsak elengedhetetlen lenne az egyéni juttatások sajátosságainak és előnyeinek hatékonyabb kommunikációja az álláshirdetésekből és a vállalati karrieroldalakon, hogy a jelentkezők ténylegesebben tudják, mire számíthatnak.

AZ ÉLELMISZER-KISKERESKEDELEM TECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓINAK AKTUALITÁSA A FOGYASZTÓI IGÉNYEK VÁLTOZÁSÁBAN

Szerző: **Földi Kata**

Az élelmiszer-kiskereskedelem jövője a technológiai innovációkban, a fenntarthatóságban és az omni-csatornás modellekben rejlik. A kiskereskedelmi technológiai innovációk öt csoportba sorolhatók: mesterséges intelligencia (AI) és adatelemzés, digitális technológiák és bolti élmény, online és offline integráció, fenntarthatóság és technológia valamint fogyasztói elvárások. Ezek közül a fogyasztói elvárások aspektusra esett választásom. A fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás és a hatékony logisztikai megoldások kulcsfontosságúak lesznek a sikerhez. A fogyasztók egyre inkább elvárják a személyre szabott ajánlatokat és a zökkenőmentes vásárlási élményt. A vásárlói élmény személyre szabásában technológiaként a mesterséges intelligencia (AI), az adatmenedzsment és analitika, a digitális technológiák, az omni-csatornás kereskedelem és a kiber-fizikai rendszerek játszhatnak szerepet.

A technológiai innovációk lehetővé teszik, hogy a kereskedők ezeknek az elvárásoknak megfeleljenek, és javítsák a vásárlói elégedettséget. A technológiai innovációk, mint például a digitális pénztárcák és az okostelefonok használata a fizetéshez, fokozzák a vásárlási élményt és a hatékonyságot. Az automatizálás és a technológiai beruházások felgyorsulása várható a következő években.

FÉRFI TREND CSOPORTOK BIBLIOGRÁFIAI KLASZTER ELEMZÉSE ÉS KVALITATÍV KUTATÁSA KELET-MAGYARORSZÁGON

Szerzők: Földi Kata – Szűcs Róbert Sándor

Ez a tanulmány a férfiasságról alkotott változó felfogásokat és az ebből fakadó férfi fogyasztói trendcsoportokat vizsgálja Kelet-Magyarországon. Feltárja a férfiak változó szerepeit, akik egyre inkább magukévá teszik a nem hagyományos tulajdonságokat, és a társadalmi és gazdasági változásokra reagálva újraértelmezik a férfiasságot. A kutatás újdonsága a bibliográfiai klaszterelemzés és a mélyreható kvalitatív interjúk kombinációjában rejlik, amely újszerű megértést kínál a férfi trendcsoportokról egy többmódszeres megközelítésen keresztül. Azonosítja a kulcsfontosságú fogyasztói szegmenseket, mint például a metroszexuálisok, az überszexuálisok és a LOHAS férfiak, miközben feltárja a modern férfiasság összetettségét is. Ezen csoportok elemzése rávilágít arra, hogy a munka, az egészség és a kockázatkezelés hogyan befolyásolja a férfiak fogyasztói viselkedését. Az eredmények hangsúlyozzák annak szükségességét, hogy a vállalkozások marketingstratégiáikat a férfi fogyasztók árnyalt identitásához igazítsák. A gyakorlati alkalmazások közé tartoznak a célzott marketingtevékenységek, amelyek igazodnak a specifikus trendcsoportokhoz, lehetővé téve a vállalkozások számára, hogy hatékonyan megszólítsák ezt a változó demográfiai csoportot. A tanulmány innovatív megközelítése értékes információkkal járul hozzá a marketingszakemberek és a gender tanulmányokkal foglalkozó kutatók számára.

A jövőbeli kutatások egyik lehetséges iránya annak vizsgálata, hogy a férfi trendcsoportok hogyan fejlődnek a további társadalmi-gazdasági változásokra, például a gazdasági recessziókra vagy a kulturális normák változásaira reagálva. Továbbá vizsgálhatják, hogy a digitalizáció és a közösségi média hogyan befolyásolja ezeket a változó trendeket és a hozzájuk kapcsolódó fogyasztói viselkedést. Ezenkívül a férfi trendcsoportok kultúrák közötti összehasonlítása további betekintést nyújthat abba, hogy a globális és helyi tényezők hogyan befolyásolják a férfiasságról alkotott felfogást és a kapcsolódó fogyasztói döntéseket. A longitudinális kutatás, amely időbeli változáson keresztül követi nyomon ezen csoportok viselkedését, átfogóbban feltárhatja a férfi identitásváltozások trendjeit.

A tanulmány korlátai közé tartozik a minta mérete és hatóköre, amely mindössze 50 kelet-magyarországi résztvevővel készített interjúkon alapul. A kutatás nagymértékben támaszkodott az önbevallásra is, ami torzítást okozhat a résztvevők szubjektív nézetei vagy társadalmi kívánatosága miatt.

A HAZAI ESG SZABÁLYOZÁS ÁLTAL ÉRINTETTEK TERÜLETI ÉS ÁGAZATI JELLEMZÉSE

Szerzők: Futó Judit – Harazin Piroska – Szendrey Orsolya

A fenntarthatósági jelentéstétel zászlóshajóját adó ESG beszámoló készítésének szabályozási környezete napjainkban átalakuláson megy keresztül. A 2023-ban elfogadott ESG törvény a globális trendekhez igazodva számos ponton módosulhat a közeljövőben, így lazulhatnak a törvény hatálya alá eső vállalatokra vonatkozó előírások, illetve az érintett vállalatok köre is. Korábbi kutatásunkban vizsgáltuk a 2025-ben jelentést készítő kötelezettek körét, a felkészültséget, továbbá elemeztük a

következő években érintett vállalatokat ágazati bontásban. Korábbi mintáinkat (ESG törvény hatálya alá eső vállalatok) felhasználva további vizsgálatok elvégzését tartjuk szükségesnek, annak érdekében, hogy a Magyarországon jelenlévő vállalatok kötelezettségét, érintettségét értelmezni tudjuk. Így vizsgáljuk az érintett vállalatok területi megoszlását, ágazatban betöltött szerepét. Ágazati szinten megjelenítjük a vizsgált szervezetek klímaváltozással kapcsolatba hozható néhány kockázatát, melyet területi, regionális szinten összegzünk. Végezetül az ESG törvény társadalmi egyeztetését megelőző információk birtokában reprezentáljuk az érintettek körében bekövetkező lehetséges változásokat.

A TERVEZÉS SZEREPE A SZERVEZETI VÁLTOZÁSOKBAN – ÉSZAK-ALFÖLDI SZERVEZETEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA

Szerző: Gál Zsuzsa

A vizsgálat középpontjában a tervezés, mint vezetési feladat szerepe áll a szervezeti változások kezelésében. Célom annak feltárása, hogy milyen jelentőséggel bír a megnevezett vezetési feladat a szervezeti változtatások során. A tervezést olyan alapvető vezetői funkciónak tekintem, amely meghatározza a szervezeti folyamatok előreláthatóságát, strukturáltságát és a változásokkal szembeni adaptív képességet. Központi kérdésem, hogy a szervezetek miként és milyen mértékben alkalmazzák a tervezési funkciót a változások megvalósításának különböző szakaszaiban, és hogy a tervezés jelenléte hogyan függ össze a változások eredményességével.

Empirikus kutatásom alapját kérdőíves adatfelvétel képezi, amely az Észak-Alföldi régióban működő szervezetek körében valósult meg. A minta szektorális szempontból vegyes, lehetőséget adva az összehasonlító elemzésre eltérő szervezeti környezetek között. A vizsgálat során különös figyelmet fordítok arra, hogy a válaszadó milyen pozíciót tölt be a szervezeten belül, hiszen ez a szempont befolyásolhatja a tervezési tevékenységekhez való hozzáférést, valamint azok megítélését. Ezen kívül vizsgálom a szervezet méretének és a változtatás típusának (pl. strukturális, működésbeli, technológiai) összefüggését a tervezés jelentőségének érzékelésével.

Az elemzés során arra törekszem, hogy azonosítsam azokat a mintázatokat, amelyek alapján megállapítható, hogy mikor és milyen körülmények között válik a tervezés valóban meghatározóvá a szervezeti változás folyamatában. Az eredmények alapján körvonalazódik, hogy a tudatos és strukturált tervezési gyakorlat jelentős mértékben hozzájárul a változások sikeres levezetéséhez. A vizsgálat rámutat arra is, hogy a tervezéshez való viszonyulás, illetve annak gyakorlati alkalmazása nem kizárólag a formális vezetői szerepkörökhöz kötődik, hanem megjelenhet az operatív szinten dolgozók tapasztalatai alapján is. Az így kapott eredmények segíthetik a vezetési gyakorlat fejlesztését, különösen olyan szervezeti helyzetekben, ahol a változás elkerülhetetlen, vagy rendszeres.

A DIGITÁLIS GAZDASÁG KIHÍVÁSAI A NEMZETKÖZI ADÓZÁSBAN

Szerző: Gáspár Andrea

A 4. ipari forradalom radikálisan átalakította a hagyományos globális gazdaságot. Az információs és kommunikációs technológiák fejlődésével új üzleti modellek jönnek létre, melyek a hagyományos adózási rendszereket folyamatos kihívás elé állítják. A digitalizáció a nemzetközi adózásban jelentős változásokat hozott, hiszen lehetővé tette a vállalatok számára, hogy fizikai jelenlét nélkül is jelentős bevételre tegyenek szert egy adott országban. A digitális szolgáltatások és termékek határokon át is könnyen értékesíthetők, mely megnehezíti annak meghatározását, hogy hol keletkezett a jövedelem és mely országnak van adóztatási joga. Ennek következtében az adóalap eltolódhat, mely a vállalatok

oldaláról adóelkerülésre, agresszív adótervezésre, az országok oldaláról pedig kettős vagy többszörös adóztatásra adhat lehetőséget.

Szükségessé vált a nemzetközi adózás paradigmáinak újragondolása, melynek során új adók kerülnek bevezetésre, erősödik az adóglobalizáció. Jelen kutatás annak vizsgálatára irányult, hogy az országok közötti adójogszabályok harmonizációjára tett együttműködések, az adóverseny kezelése és az adóalap-erózió elleni fellépés a gazdaság digitalizálásából fakadó adózási kihívásokat milyen hatékonysággal képes kezelni.

A MUNKAVÁLLALÓI ELKÖTELEZETTSÉG NÖVELESÉNEK LEHETŐSÉGEI

Szerző: **Gergely Éva**

Napjaink egyik nagy kihívása a tehetséges munkavállalók megtartása. A munkaerő megtartásának egyik alapköve a lojális, elkötelezett munkavállaló. Amennyiben egy szervezet növelni szeretné munkavállalóinak az elkötelezettségét, olyan munkakörülményeket, -feltételeket kell biztosítani a számukra, mellyel elégedettséget válthat ki. Az elégedettség tulajdonképpen az elköteleződés előfeltétele. A munkafeladatok, a vezetői kommunikáció, a szociális környezet, a karrierlehetőségek, a munka mentálhigiénéje, a környezeti feltételek, vagy akár az elismerések mind olyan tényezők, melyek hozzájárulhatnak a munkavállaló elégedettségéhez. Az elkötelezett munkavállaló nemcsak lojális, ennél többet takar a fogalom. Egy olyan pozitív attitűd, mely a munkahelyi célokkal való azonosulásban, a csoportnormák elfogadásában, sikerélményben, a munka iránt érzett szenvedélyben is megmutatkozik. A szervezeteknél érdemes bizonyos időközönként kutatást végezni és feltárni ezeken a területeken uralkodó esetleges gátló tényezőket, fejlesztendő területeket vagy akár az erősségeket. Az előadásban bemutatásra kerül egy Észak-Alföldi régióban működő nagyvállalatnál készült elégedettségi vizsgálat eredménye, mely az elköteleződés dimenzióira világít rá. Kérdőíves felmérés keretén belül olyan témák kerültek vizsgálatra, mint a munkavállalói elköteleződés, a céges stratégia, a munkaterhelés, a munkakörnyezettel és a munkaeszközökkel való elégedettség, valamint a vezetői hitelesség.

FENNTARTHATÓ HIBRID PROJEKTMENEDZSMENT: ÚJ SZAKMAI PROFIL A TURIZMUSBAN

Szerzők: **Grotte Judit – Mahler Balázs**

Az Európai Unió Erasmus+ programja által támogatott „Fenntartható turisztikai innováció hibrid projektmenedzsmenten keresztül” (HyPro4ST) elnevezésű projekt egy úttörő kezdeményezés, amelynek célja a fenntartható turizmus előmozdítása egy új, releváns munkaköri profil létrehozásával. Ez a pozíció, amely a „Fenntarthatósági és hibrid projektmenedzser” nevet viseli, kifejezetten a turisztikai szektor fenntartható fejlődését kívánja támogatni korszerű projektmenedzsment-módszerek alkalmazásával.

A hároméves nemzetközi együttműködés keretében hat európai ország tizenhét partnere dolgozik együtt annak érdekében, hogy a projekt által kidolgozott tananyag és innovatív oktatási eszközök széles körben elérhetőek legyenek. A projekt egyik legkiemelkedőbb eredménye egy hét nyelven hozzáférhető tananyag létrehozása, amely a fenntartható turizmus és hibrid projektmenedzsment területén kíván szakmai tudást biztosítani a tanulók számára. Emellett a projekt létrehoz egy innovatív Virtuális Tanulási Központot (VLE), amely rugalmas és interaktív tanulási környezetet kínál.

A VLE platform lehetőséget nyújt az egyéni haladásra, ugyanakkor elősegíti a szakmai fórumokon való aktív részvételt is. Az interaktív tanulási tevékenységek révén a résztvevők nemcsak elméleti tudásra tehetnek szert, hanem gyakorlati készségeiket is fejleszthetik. A platform célja a fenntartható,

zöld, digitális, kreatív és vállalkozói szemléletű projektmenedzsment kompetenciáinak erősítése, amelyek kulcsfontosságúak a turisztikai ágazat hosszú távú fenntarthatósága szempontjából.

A projekt részeként megvalósuló online nyílt szakmai képzés (VOOC) különösen a turisztikai ágazat jelenlegi és jövőbeli munkavállalóinak nyújt értékes tudást. A képzés során kiemelt figyelmet kapnak az alábbi témakörök:

Fenntarthatóság és projektmenedzsment,

PMO és Design Thinking módszerek alkalmazása,

Kreativitás és innováció a turizmus területén,

Digitális és vállalkozói készségek fejlesztése,

Agilitás, alkalmazkodóképesség és reziliencia.

A HyPro4ST kezdeményezés hosszú távú célja, hogy hozzájáruljon a turisztikai ágazat munkaerőpiaci kihívásainak enyhítéséhez a fenntarthatósági és projektmenedzsment-szakemberek képzésének elősegítésével. A projekt nemcsak az oktatás és a szakmai fejlődés támogatását tűzte ki célul, hanem hozzájárul a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek csökkentéséhez is. Az innováció és a fenntarthatóság előmozdításával a projekt jelentős hatást gyakorolhat a turizmus jövőjére, lehetőséget teremtve a vállalkozások és szakemberek számára a folyamatos fejlődésre és alkalmazkodásra a változó piaci környezetben.

Összességében a HyPro4ST projekt egy átfogó és innovatív kezdeményezés, amely nemcsak a fenntartható turizmus fejlődését szolgálja, hanem elősegíti egy modern, zöld és digitális szemléletű munkaerő kialakulását is. Az Erasmus+ program támogatásával megvalósuló projekt hosszú távon hozzájárulhat a fenntartható turizmus megerősítéséhez és az iparág versenyképességének növeléséhez Európában és azon túl is.

ESG AVAGY EHS – FÓKUSZBAN A HAZAI MUNKAHELYI BALESETI STATISZTIKA

Szerző: **Gulyás Dávid János**

A fenntarthatóság szerepe egyre jobban felértékelődik mind globálisan, mind a hazai üzleti élet valamennyi szegmensét illetően. A klímaváltozás, társadalmi egyenlőtlenségek és a vállalati korrupció elleni küzdelem részben hozzájárult az ESG keretrendszer kialakulásához, amely a környezeti („Environmental”), társadalmi („Social”) és vállalatirányítási („Governance”) tényezőket foglalja magába. Az ESG célja a vállalatok mindennapi tevékenységében rejlő nem pénzügyi kockázatok és lehetőségek nyomkövetése. Ezzel párhuzamosan fokozatosan kialakult az EHS koncepció is, melynek három pillére: “Environment” - környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés; “Health” – munkavállalók egészségét érintő munkahelyi kockázatok csökkentése; “Safety” - munkahelyi veszélyek azonosítása, a munkahelyi baleseteknek való kitettség csökkentése. Vajon mi a kapcsolat a két keretrendszer között, hogyan módosultak a keretrendszerek kialakulásuk óta, és mi várható a jövőben? Kutatásomban többek között ezekre a kérdésre próbálok választ találni, fókuszban a munkahelyi egészségvédelem kérdéskörét vizsgálva, feltárva a hazai munkahelyi balesetek előfordulási helyét, s ezen balesetek előfordulási helyének hátterében rejlő tényezőket. Kutatásom kitér Hajdú-Bihar vármegye munkahelyi baleseti statisztikájára is.

PROJEKTALAPÚ ÉLET ÉS NARRATÍV ÖNMENEDZSELÉS: SZABADÚSZÓK IDENTITÁSÉPÍTÉSE A POSZTINDUSZTRIÁLIS GAZDASÁGBAN MAGYARORSZÁGON

Szerző: **Gyursánszky Ágnes**

Az előadás a szabadúszók és önfoglalkoztatók szakmai identitásának formálódását vizsgálja a posztindusztriális munkaerőpiac dinamikái között, amelyet a flexibilitás elvárásai, a strukturális bizonytalanság és az önmenedzselési kényszer határoznak meg. Az elemzés túlmutat a gazdasági és szervezeti dimenziókon: arra a tapasztalati térre fókuszál, ahol a munkavégzés, mint egzisztenciális és szimbolikus gyakorlat, az érintettek élettörténeti és családi narratíváiban válik értelmezhetővé. Az empirikus kutatás kvalitatív, narratív interjúkra épül, amelyek révén az interjúalanyok reflektálnak szakmai pályájuk alakulására, és feltárják azokat a személyes és strukturális töréspontokat, amelyek a szabadúszó és önfoglalkoztató lét sajátos kihívásait jelölik ki.

A vizsgálat egyszerre helyezi kontextusba e szereplők életútjait a posztindusztriális gazdasági átalakulások és a késő modern társadalmi identitásformák metszéspontjában. Így az előadás két alapvető szempontot követ: egyrészt a szakmai identitás alakulásának időbeli és rétegzett aspektusait, másrészt az autonómia és a kiszolgáltatottság közötti határvonalak dinamikáját. A visszatérő narratív toposzok — mint a „projektalapú élet”, az „önmárka-építés” és a „szerepváltás” — egyszerre jelenítik meg az identitás flexibilitását és annak törekenységét. E narratív struktúrák mögött kirajzolódik a munkavégzés normáihoz való reflexív viszony, valamint annak újraértékelése, amely különösen az önmenedzselési gyakorlatok és a strukturális bizonytalanság közötti feszültségekben válik láthatóvá. Az előadás a szabadúszók és önfoglalkoztatók narratív önértelmezései révén világít rá azokra a személyes és intézményi töréspontokra, amelyek a posztindusztriális gazdaság új szerepelvárásait és identitásmodelljeit formálják.

A VAIC-KOMPONENSEK ÉS A VÁLLALATI JÖVEDELMEZŐSÉG KAPCSOLATA LENGYEL, BOLGÁR ÉS ROMÁN FELDOLGOZÓIPARI VÁLLALATOKNÁL

Szerző: **Hamad Mirjam**

A kutatás célja az intellektuális tőke hatékonyságának komponensei (befektetett tőke hatékonysága - CEE, humán tőke hatékonysága - HCE, strukturális tőke hatékonysága - SCE) és a vállalatok jövedelmezőségi mutatói közötti kapcsolat vizsgálata. A vizsgálat 2024-es beszámolók alapján történt, feldolgozóipari vállalatok körében Lengyelországban, Bulgáriában és Romániában. A minta 129 vállalat adatait tartalmazta. Az adatok elemzésére többszörös lineáris regressziós modelleket alkalmaztam, ahol a független változók a CEE, HCE és SCE voltak. A függő változók a különböző jövedelmezőségi mutatók voltak (ROA, ROE, adózás előtti ROA, adózás előtti ROE, CFROA, CFROE). A vizsgálat eredményeként megállapítottam, hogy a befektetett tőke hatékonysága (CEE) – a ROE mutatót leszámítva – az összes vizsgált jövedelmezőségi mutatóra szignifikáns pozitív hatást gyakorol. A humán tőke hatékonysága (HCE) szignifikáns pozitív kapcsolatot mutatott az eszközalapú jövedelmezőségi mutatókkal (ROA, adózás előtti ROA, CFROA), de a sajáttőke-alapú mutatókkal nem. A Strukturális Tőke Hatékonyságának (SCE) hatása a legtöbb jövedelmezőségi mutatóra nem volt szignifikáns. A modellek magyarázóereje (korrigált R^2) a CFROA esetében 23,1%-tól a CFROE esetében 60,4%-ig terjedt. Következésképpen megállapítható volt, hogy a vizsgált közép-kelet-európai feldolgozóipari vállalatok esetében 2024-ben a befektetett tőke hatékonysága (CEE) és a vizsgált jövedelmezőségi mutatók többsége (kivéve ROE) között pozitív szignifikáns kapcsolat van. Míg a strukturális tőke hatékonysága (SCE) bizonyult a legkevésbé meghatározó komponensnek a jövedelmezőség alakításában.

EGY ÚJ TÖMEGKÖZLEKEDÉSI ALTERNATÍVA DEBRECENBEN?

Szerző: **Havasi Márton Zsombor**

A tram-train (elővárosi villamos) egy olyan modern közlekedési forma, amely a városon belüli közlekedést és a település elővárosi forgalmát egyaránt kiszolgálja. A rendszer lényege, hogy a települések közötti szakaszon vasúti síneken halad, majd a város szélétől a belvárosig villamosként közlekedik, ezáltal elkerülve az átszállásokat az állomásokon. Debrecenben a folyamatban lévő fejlesztések és a szuburbanizációs folyamatok hatására a város vonzáskörzete folyamatosan bővül, melynek következményeként egyre nagyobb problémát okoz a közúti közlekedés. A dolgozat célja, hogy ökológiai szempontból megvizsgálja, érdemes-e, és ha igen, akkor hol, Debrecenben elővárosi villamos rendszert kiépíteni. Ehhez szükség volt az elővárosi forgalom felmérésére, amit keresztmetszeti forgalomszámlálással becsültem meg, ezek mellett a buszok telítettségét folthatás módszerével térképeztem fel. A méréseket a városba vezető legforgalmasabb utakon végeztem. Hipotézisem szerint Debrecen vonzása olyan mértékű, hogy a tram-train rendszer kiépítése megoldást jelenthetne a közlekedési problémák kezelésére.

A szekunder és primer adatok összegyűjtése után átfogóan elemeztem a kérdést. A primer kutatásaim eredményei alapján megállapítottam, hogy a jelenlegi forgalmi viszonyok között hol lenne a legcélszerűbb kiépíteni a tram-train rendszert. Fontos szempont volt a környezetterhelés (gCO₂) mértékének vizsgálata is, amit az adatgyűjtés alapján a szakirodalom segítségével megbecsültem.

Nyilvánvaló, hogy Debrecenben a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére van szükség. A tram-train megvalósítása egy olyan átfogó fejlesztési lépés lenne, amely jelentősen hozzájárulhatna a közúti forgalom gördülékenyebbé tételéhez, javítaná a város és vonzáskörzete lakosságának életminőségét. A tram-train rendszer jellemzői hasonlítanak a budapesti HÉV és a Szeged-Hódmezővásárhely közötti elővárosi villamosvonalhoz, de technikai szempontból környezetbarátabb és hatékonyabb megoldásokat kínálhat.

AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI TRENDJEI ÉS LEHETSÉGES ALTERNATÍVÁI A TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEK CSÖKKENTÉSÉRE

Szerző: **Helmecki Gabriella**

Az egészségturizmus az utóbbi években a turisztikai ágazat egyik meghatározó szegmensévé vált, amely jelentős gazdasági és társadalmi hatásokkal bír, miközben folyamatos fejlődést és innovációt igényel. Különösen fontos szerepe van a prevencióban, az egészséges életmód kialakításában és a gyógyászati szolgáltatásokhoz való hozzáférés javításában. Az egészségturizmus egyik kihívása azonban a területi egyenlőtlenségek enyhítése, amely jelenleg gátolja a periférián élő lakosság számára a magas színvonalú gyógyászati és wellness szolgáltatások igénybevételét.

Jelen tanulmány célja az egészségturizmus fejlesztési trendjeinek bemutatása és olyan alternatívák kidolgozása, amelyek elősegítik a szolgáltatások elérhetőségének javítását a hátrányos helyzetű térségekben. Egy lehetséges megoldás a kis és közepes fürdőhelyek integrálása a gyógyászati szolgáltatások körébe, amelyet az alapellátásban működő csoportpraxisok szakembereinek a bevonásával lehetne működtetni. Ez a modell olyan egészségügyi szakemberek együttműködésére épül, mint szakorvosok, gyógytornászok, masszőrök, dietetikusok és ápolók, akik helyben biztosítják a szükséges ellátást.

A tanulmány foglalkozik továbbá a helyi lakosság érdekeltté tételének és a szolgáltatási lánc fejlesztési lehetőségeinek vizsgálatával, a falusi turizmus jó gyakorlatainak átvételével. A helyi közösségek számára a kisebb gyógyfürdők köré szerveződő panziók, apartmanok működtetése gazdasági előnyt jelenthet, miközben elősegíti a szolgáltatások elérhetőségét a rászorulóknak számára.

A stratégiai fejlesztések egyik kulcseleme egy hatékony ösztönző rendszer kialakítása, amely hozzájárulhat a fenntartható egészségturizmus fejlődéséhez. Az ilyen rendszerekbe beépíthető támogatási mechanizmusok – például a SZÉP-kártya és a munkahelyi cafetéria elemei – jelentős szerepet játszanak a turizmus ösztönzésében, mivel elősegítik a belföldi utazások számának növekedését, ezáltal erősítve a helyi gazdaságot és a turisztikai szolgáltatók versenyképességét. Az Észak-Alföldi régió turisztikai fejlesztési javaslatainak bemutatásával a kutatás gyakorlati példákat is nyújt a fenntartható egészségturizmus előmozdítására.

A dolgozat arra kíván rávilágítani, hogy az egészségturizmus nem csupán a nagy wellness központok privilégiuma, hanem megfelelő szakmai együttműködés és helyi kezdeményezések révén szélesebb rétegek számára is elérhetővé tehető, hozzájárulva ezzel a társadalmi és regionális egyenlőtlenségek csökkentéséhez.

VÁLTOZIK-E A MOTIVÁCIÓ AZ ÉSZAK-ALFÖLD RÉGIÓBAN?

Szerző: **Juhász Csilla**

Kutatómunkám az ösztönzésmentedzsmen területét öleli fel. Az évek során lehetőségem volt a motivációs lehetőségek folyamatos vizsgálatára. Megfigyelésem szerint a gazdasági és társadalmi környezet folyamatos átalakulása komplex módon befolyásolja a szervezetek működését, ezen belül a munkahelyi motivációs stratégiákat. Kiemelt kérdésként merül fel, hogy a XXI. századi változások milyen mértékben formálták át a vezetők és munkavállalók motivációval kapcsolatos szemléletmódját és elvárásait.

A kutatásom lehetőséget biztosít a motivációs tényezők hosszú távú vizsgálatára, amelyet a 2000-es évek elejétől kezdődően, rendszeres időközönként ismételvek. A módszertan kvantitatív (kérdőíves adatfelvétel) és kvalitatív (strukturált szakmai interjúk) elemeket egyaránt magában foglal. A kutatás célja annak feltárása, hogy a vezetők és beosztottak miként értékelik a különböző motivációs eszközöket, továbbá az eredmények összehasonlító elemzése révén az esetleges attitűdbeli eltérések azonosítása. A vizsgálatba eltérő gazdasági ágazatokhoz tartozó szervezeteket válogattam be az Észak-Alföld régióból, biztosítva a minta sokszínűségét.

Az eddigi empirikus eredmények alapján megállapítható, hogy a vizsgált szervezetek motivációs eszköztára alapvetően stabil maradt az elmúlt évtizedek során. Kiemelt szerepet továbbra is az anyagi juttatások és a munkahelyi biztonság töltenek be, amelyek ciklikusan váltakoznak domináns motivációs tényezőként. A munkaerőpiaci változékonyság – ideértve a munkaerőhiány és a túlkínálat periódusainak váltakozását – azonban időszakosan újrarendezi a prioritásokat, ami a munkavállalói és vezetői elvárások módosulásához vezet.

A vezetői szerepkörrel szembeni elvárások szintén dinamikus változásokat mutatnak. Bizonyos időszakokban a beosztottak a humánus, támogató vezetői attitűdöt részesítik előnyben, míg máskor a stabil foglalkoztatás és a kiszámítható jövedelem iránti igény kerül előtérbe. Ez a kettősség arra utal, hogy a munkavállalók motivációs preferenciái nem statikusak, hanem a gazdasági-társadalmi környezet alakulásával párhuzamosan változnak.

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a motivációs eszközök alapvető szerkezete hosszú távon nem mutat jelentős átalakulást. A változások elsősorban a módszertan és az alkalmazás módjában érhetők tetten, míg a munkavállalói elvárásokban időszakos hangsúlyeltolódások figyelhetők meg. A modern munkahelyi környezetben tehát nem csupán a motivációs eszközök megléte, hanem azok adaptív, kontextusérzékeny alkalmazása válik kulcsfontosságúvá a szervezeti hatékonyság és a munkavállalói elégedettség fenntartása érdekében.

A GLOBALIZÁCIÓ HATÁSA AZ EGÉSZSÉGIPARRA

Szerzők: Kész Anasztázia – Balaton Ildikó

A globalizáció a 21. század egyik legmeghatározóbb gazdasági és társadalmi folyamata, amely az egészségiparra is kifejti hatását. Jelen kutatás célja, hogy feltárja a globalizáció közvetlen és közvetett hatásait az egészségügyi rendszerre, kiemelten kezelve a járványok, a demográfiai változások, a technológiai fejlődés, valamint a globális gazdaság átalakulásának összefüggéseit. A COVID-19 világjárvány példa arra, hogy az egészségipar mennyire sérülékeny a globális ellátási láncok zavarai és a nemzetközi függőségek miatt, ugyanakkor rávilágított a nemzetközi együttműködés és az innováció erejére is.

A vizsgálat kiemeli a mesterséges intelligencia (AI), a gépi tanulás (ML), a biotechnológia és a genomika szerepét az egészségügyi innovációkban, az adatbázisok, regiszterek és globális adatmegosztás fontosságát a személyre szabott orvoslás, a járványkezelés és az egészségügyi döntéshozatal terén. Az okoseszközök, segédeszközök és a digitális egészségügyi megoldások új lehetőségeket teremtenek, különösen az idősödő társadalmak ellátásában. Ugyanakkor a globális adatáramlás fokozódásával együtt nőnek az adatvédelem, adatbiztonság és etikai kihívások is.

A globalizáció nemcsak a gyógyszeripari és biotechnológiai innovációk, hanem a természetes gyógy módok, balneológia, holisztikus egészség szemlélet és az egészségtudatos életmód terjedését is támogatja. Emellett az ENSZ, WHO és más nemzetközi szervezetek által kialakított protokollok és irányelvek is hozzájárulnak az egészségügyi rendszerek standardizálásához, de felvetik a lokalizáció és a nemzeti érdekek összehangolásának kérdését is.

Összességében a globalizáció egyszerre jelent kihívást és lehetőséget a 21. századi egészségipar számára, amely a gyors technológiai fejlődés, az öregedő társadalmak és a klímaváltozás metszéspontjában keres fenntartható és innovatív megoldásokat. Ennek érdekében a fenntarthatósági szempontok integrálása az egészségügyi gyakorlatokba és politikákba elengedhetetlen a jövőbeli kihívások hatékony kezeléséhez.

A globalizáció hatására az egészségipar működése egyre összetettebbé válik, amelyben a technológiai, gazdasági, társadalmi és környezeti tényezők szoros kölcsönhatásban alakítják a fejlődés irányát. A fenntarthatóság, az etikai szempontok, valamint az egészségügyi ellátáshoz való globális hozzáférés kérdései nem választhatók el az iparágat meghatározó innovációs és gazdasági folyamatoktól. Az egészségipar így egy olyan komplex rendszerként értelmezhető, amelyben a globalizáció nyújtotta lehetőségek és kihívások csak integrált megközelítéssel kezelhetők, figyelembe véve a társadalmak és a környezet hosszú távú érdekeit is.

SIKERES ÜZLETI KAPCSOLATOK KIALAKÍTÁSA ÉS FENNTARTÁSA: AZ INTÉZMÉNYEK KÖZÖTTI KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE

Szerző: Kiss Anikó Ilona

A B2B szektorban az egyes szervezetek közötti kommunikációnak kétséget kizáróan mindig is jelentős szerepe volt. Az elmúlt évek változásai azonban egyes felsőoktatási intézmények szerkezetét és működését is jelentősen megváltoztatták, ami magával hozta az üzleti világ felé nyitás felerősödését. A sikeres üzleti kapcsolatok kialakításának pedig egyik alappillére a kommunikáció, azonban hagyományos kommunikációs modellek nem mindig képesek megfelelni a modern üzleti környezet dinamikus igényeinek. Ezen elvárásokhoz adaptált kommunikációs folyamatok és eszközök tökéletesítéséből nem csak az egyetemek profitálhatnak, hanem a felsőoktatásban részt vevő hallgatók számára is előnyös lehet. Jelen kutatás során célkitűzésként fogalmaztam meg, hogy feltárjam, milyen kommunikációs folyamatok zajlanak jelenleg az intézmények között, valamint a

hosszú távon is gyümölcsöző, sikeres üzleti kapcsolatok fenntartása milyen esetleges változásokat vagy fejlesztéseket követel meg a jövőben. Annak érdekében, hogy célokat megvalósítsam, kvalitatív kutatást folytattam le, hiszen ebből kifolyólag mélyebb betekintést nyerhettem a vállalatok által képviselt álláspontba a témával kapcsolatban. A félig strukturált mélyinterjúkat a Debreceni Egyetem partnerintézményeivel folytattam le, 2024 második felében, illetve 2025 januárjában. A beszélgetések során feltárássra kerültek a kommunikációs felületek hatékonysága az egyetemmel, illetve más üzleti szereplőkkel való kapcsolattartás szempontjából, továbbá ezzel kapcsolatos fejlesztési javaslatok is előtérbe kerültek. Az intézményi kapcsolatokat vizsgálva tehát több, jelenleg is alkalmazott kommunikációs eszköz is megismerésre került, azonban egyértelműen felismerhető az igény – és egyúttal a hajlandóság is –, új hatékonyabb kommunikációs modell(ek) kidolgozására, amelyek a magyar és nemzetközi B2B szektor sajátosságaihoz igazodnak. Természetesen a személyes kapcsolattartás és egyes hagyományos eszközök kulcsfontosságú szerepe elvitathatatlan a bizalom építése szempontjából, de az együttműködések növelése és erősítése érdekében ezeket modern stratégiák támogatásával lehet igazán hatékonyan alkalmazni.

A FENNTARTHATÓ MARKETING LEHETŐSÉGEK VIZSGÁLATA DOKUMENTUMELEMZÉSSEL

Szerzők: Kiss Virág Ágnes – Földi Kata – Török Barbara

Napjaink fontos kérdése, hogy hogyan lehet egy vállalat fenntartható anélkül, hogy gazdaságilag hátrányos helyzetbe kerülne a piaci versenyben. A fenntartható megoldások széles spektruma áll már napjainkban a vállalatok rendelkezésére, hogy implementálják azokat a gyártási és egyéb folyamataikban, azonban sokan megfélemednek róla, hogy a megfelelő marketingstratégiák alkalmazására is figyelmet fordítsanak. A vállalatok támogatottsága, népszerűsége, hírneve alapvetően befolyásolja minden érintettcsoportjuk szemében támogatottságukat – legyen szó befektetőkről, vevőkről vagy a helyi közösség tagjairól.

A kutatásunk a primer kutatásként ritkán alkalmazott dokumentumelemzés technikáját vette alapul, melynek keretében több mint 200 idegen nyelvű, illetve 50 magyar dokumentumot gyűjtöttünk össze és szemléztünk annak érdekében, hogy a legrelevánsabb stratégiai marketinggyakorlatokat feltárjuk – ebben a kutatásban elsősorban az üzleti világ szakemberei és tanácsadói jegyzeteit szem előtt tartva. A dokumentumok szűrése után tabulálás segítségével rendeztünk össze a visszatérő joggyakorlatokat, majd ezek közös pontjait kiemelve készítettünk el egy sorrendet. Ezek a marketinggyakorlatba hatékonyan emelhetőek be.

Az eredmények alapján elmondható, hogy vélhetően a greenwashing és a social washing egyre inkább fogyasztók által is érzékelt hatása okán a legfontosabbak között a transzparenciára való fokozott odafigyelés, a megfelelő kommunikáció, és a fogyasztói ismereteket, valamint trendeket szem előtt tartó gondolkodás kerültek az első helyekre, ami egybecseng a tudományos kutatások megállapításaival is. Ezen és a további találatok szem előtt tartása a gyártás és egyéb aspektusok fejlesztése során – főleg a fizetőképes és tudatos fogyasztói csoportok, illetve más érintett csoportok esetében – mindenképp növeli a vállalatok támogatottságát, ezáltal azok sikerét is egy jól felépített stratégia mentén.

A HAZAI OLVASÁSI ATTITÚDOK EMPIRIKUS ELEMZÉSE

Szerzők: Kiss Virág Ágnes – Kovács József – Török Barbara

Az olvasás az egyik legrégebbi rekreációs, oktatási és fejlesztő tevékenység, mely nem csak a szókincs-, a tudás, de képzelőerőfejlesztését és a mentális egészséget is támogatja többek között. A könyvpiacot már többször prognosztizálták gyengülő, érdektelenségre számottevő piacnak, azonban az eredmények és fogyasztói trendek nem ezt igazolják. A pandémia alatt és után az olvasás ismét

növekedési pályára állt, és a könyvolvasás trendisége, maga az olvasás szubkultúra-képző hatása ismét stabilá vált. Ezt segítette, hogy a szórakoztató - és a szépirodalom mellett, illetve azokon belül új irányzatok kezdték meg hódító útjukat.

A primer kutatásunkban kérdőíves megkérdezéssel vizsgáltuk az ezzel kapcsolatos fogyasztói attitűdöket 647 kitöltő véleményének bevonásával. Ezek közül is külön foglalkozva a leginkább kereslet-generáló „könyvmolyok” csoportjával. A vizsgálat során attitűdskálás kérdések segítségével igyekeztünk feltárni a preferenciáikat, illetve keresztábrák elemzéseivel az ezeket befolyásoló szocio-demográfiai háttérrel. Az összeállított állítássorok segítségével sikerült főkomponens és klaszterelemzéseket is végeznünk, melyek alapján megállapítottuk, hogy az olvasócsoporthoz eltérően tekintenek az olvasás közösségépítő jellegére, fejlesztő hatására, korai fejlesztő jellegére, illetve az alternatív olvasási lehetőségekre. Szignifikánsan elkülönültek vizsgálatunk során az olvasás iránt teljes mértékben elkötelezett, közösségteremtő jellegét elismerők, a magányos könyvmolyok, illetve az átlaghoz képest passzívabb csoportok egymástól.

Az eredményeink alapján elmondható, hogy a különböző fogyasztói szegmensek mentén a marketingstratégia, és azonbelül is a kommunikációs lehetőségek differenciálása kiemelt jelentőségű ebben az iparágban, hiszen erre a piacra sem tekinthetünk homogén egésznek, még a nagy-könyvfogyasztók esetében sem.

AUTENTIKUS VEZETÉS MÉRŐESZKÖZEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA EGY MAGYAR KISVÁLLALKOZÁSBAN

Szerzők: Kollár László János – Pierog Anita

Mikro-, kis- és középvállalkozások esetében, ahol gyakran hiányzik a professzionális humán erőforrás-támogatás, a vezetési stílus szerepe meghatározó mind az egyéni, mind a szervezeti teljesítmény alakulásában. A napjainkban egyre inkább elterjedő pozitív vezetési stílusok közül kiemelkedik az autentikus vezetés szerepe, amely hangsúlyozza a vezető önismeretét, transzparens kapcsolatát, morális stabilitását és a befolyásmentes döntéshozatali képességeit. Jelen kutatás célja az autentikus vezetés mérőeszközeinek vizsgálata három, a nemzetközi szakirodalomban is elismert kérdőív - az Authentic Leadership Questionnaire (ALQ) az Authentic Leadership Inventory (ALI) és az Authentic Leadership-Integrated Questionnaire (AL-IQ) - összehasonlító elemzésén keresztül. A vizsgálat egy magyarországi kisvállalkozásban történt adatfelvétel segítségével valósult meg, amely során a vezető és két közvetlen beosztottja töltötték ki a három skálát. Az eredmények azt mutatták, hogy bár mindhárom mérési eszköz képes megragadni az autentikus vezetés kulcstényezőit, eltérő pszichometriai jellemzőkkel rendelkeznek. Közülük az AL-IQ tűnt ki leginkább a letisztult, megbízható faktorszerkezetével, valamint azzal, hogy nem csak általánosan a teljes konstrukciót, hanem annak felépítő dimenzióit (Önismeret, Morális képalkotás, Transzparens kapcsoltság, Befolyásmentes cselekvés) is képes volt azonosítani. A vizsgálat gyakorlati értéke abban rejlik, hogy segít kiválasztani egy olyan mérőeszközt, amely alkalmas lehet egy későbbi, nagyobb vállalati mintás felmérésre, támogatva ezzel az autentikus vezetés hazai terjedését és tudományos vizsgálatát.

MAGYARORSZÁG ÉS AZ EUROZÓNA: A KÉSLELTETETT TAGSÁG POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI OKAI 2004-TŐL NAPJAINKIG

Szerző: Kolozsvári Sándor

Magyarország 2004 óta tagja az Európai Uniónak (EU), mégsem vezette be az eurót annak ellenére, hogy a maastrichti konvergenciakritériumok teljesítése után erre törvényi kötelezettsége van. A kutatás azokat a politikai és gazdasági tényezőket tárja fel, amelyek befolyásolták azt, hogy

Magyarország 2004-től napjainkig elhúzódott az eurózónához való csatlakozásával. Noha ebben a döntésben jelentős szerepet játszanak a gazdasági döntések, mint az inflációkontroll, a fiskális stabilitás és az árfolyam-ingadozás, a mögöttes politikai motivációk ugyanilyen meghatározóak voltak. A tanulmány az egymást követő magyar kormányok – a Medgyessy-, a Gyurcsány- és a Bajnai-kormánytól az Orbán-kormányig – megközelítését vizsgálja, azt elemelve, hogy a politikai ideológia, a gazdaságpolitika és az Európai Unió kapcsolatok változásai hogyan formálták Magyarország álláspontját az euró bevezetésével kapcsolatban. A csatlakozás utáni korai években Magyarország kezdeti erőfeszítéseket tett a kritériumok teljesítésére, de a tartós költségvetési hiány, a magas államadósság és a külső gazdasági sokkok, köztük a 2008-as pénzügyi világválság hátráltatták előrehaladását. A Bajnai-kormány a gazdasági stabilitás helyreállítását célzó megszorító intézkedéseket hajtott végre, ezek azonban rövid életűek voltak, mivel Orbán Viktor kormányának 2010-es választási győzelme jelentős politikai váltást hozott. Az Orbán-kormányok 2010 óta a gazdasági szuverenitást helyezik előtérbe a mélyebb európai integrációval szemben, azzal érvelve, hogy a nemzeti monetáris politika feletti ellenőrzés nélkülözhetetlen a gazdasági rugalmassághoz. Az olyan kulcsfontosságú események, mint a COVID-19 világjárvány, Ukrajna 2022-es orosz inváziója és az uniós források jogállamisági aggályok miatti befagyasztása tovább erősítették Magyarország rezisztenciáját az euróra való átállástól. A tanulmány makrogazdasági mutatókat, szakpolitikai döntéseket és az aktuális politikai narratívát is értékeli, hogy meghatározza az euró bevezetésének megvalósíthatóságát magyar szemszögből. Az eredmények arra utalnak, hogy bár a gazdasági kihívások, köztük a magas infláció, a forint árfolyam-ingadozása és az adósságkezelés továbbra is akadályokat jelentenek, az elsődleges akadályok továbbra is politikaiak. Magyarország Európai Unióhoz fűződő feszült viszonya, párosulva azzal, hogy a kormány a gazdasági nacionalizmust preferálja, megszilárdította álláspontját az euró bevezetésével szemben. A tanulmány egy átfogó történelmi és szakpolitikai elemzésen keresztül kívánja mélyebben megérteni Magyarország euróval kapcsolatos álláspontját, és annak az ország Európai Unión belüli hosszú távú gazdasági pályájára gyakorolt hatásait. Végül soron a kutatás rávilágít a gazdasági realitások és a politikai stratégia összetett kölcsönhatására Magyarország euróövezeti csatlakozási dilemmájában.

A FELSŐOKTATÁS 21. SZÁZADI KÉPZÉSI KÍNÁLATÁNAK MODERNIZÁCIÓJA-A DUÁLIS KÉPZÉS REGIONÁLIS TAPASZTALATAINAK ÉRTÉKELÉSE

Szerzők: Kósáné Bilanics Ágnes – Kozma Tóth Katalin

Gyakran éri az a kritika a magyar oktatást, hogy a hagyományos oktatási rendszer nem ad kellő lehetőséget a gyakorlat-központú oktatásra. A képzések szerkezetének hozzáigazítása a kor szellemének megfelelően a tényleges munkaadói igényekhez folyamatos figyelmet érdemel és igényel.

Egyre erősebb az elvárás a munkaadók részéről az olyan szakmai ismeretek oktatására, melyek azonnal alkalmazhatóak a munkahelyeken. Ezeket az igényeket az oktatási intézmények és a partnerszervezetek együttes és összehangolt együttműködésével lehet megvalósítani a különböző gyakorlatorientált képzési formákban.

A felsőoktatás és szakképzés képzési rendszerében a történelmi múltban is már találhatóak nemzetközi és hazai jó tapasztalatok a közös szakmai értékteremtésre. A növekvő munkaerő-piaci igények egyértelműen felhívják a figyelmet a képzési formák folyamatos fejlesztésének, modernizációjának szükségszerűségére is. A tanulmány fókuszálva ezekre a fejlesztési irányvonalakra a gyakorlatorientált képzési formák közül a duális képzési forma régiós megvalósulásának eddigi eredményeit értékeli hallgatói és munkaadói oldalról megközelítve.

A REGIONÁLIS GAZDASÁGELEMZÉS GYAKORLATI KIHÍVÁSAI: A DEBRECENI GAZDASÁGI ELŐREJELZÉSEK ESETE

Szerző: Kovács István

A városi és kormányzati döntéshozók számára kulcsfontosságú, hogy megbízható, részletes gazdasági elemzések álljanak rendelkezésre egy adott térség aktuális helyzetének feltérképezésére és a jövőbeni gazdasági pályák előrejelzésére. Különösen igaz ez a nemzetközi városi szintű összehasonlítások esetében, amihez elengedhetetlen a nemzetközi benchmarkok alkalmazása, amelyek egyrészt lehetővé teszik a különböző városok közötti összehasonlítást, másrészt megalapozhatják az előrejelzésekhez szükséges modelleket is. A benchmarkingot azonban a kutatók számára komoly módszertani és adatkezelési kihívások kísérik, különösen az országhatárokon átívelő regionális összehasonlító elemzések során. Jelen előadás ezek közül a városok iparági szerkezetének összehasonlítása során felmerülő problémákra fókuszál. A bemutatott empirikus vizsgálat egy konkrét eset kapcsán, Debrecen példáján keresztül mutatja be, hogy az iparági szerkezetváltás milyen gazdasági növekedési hatásokkal járhat, és ezek előrejelzése milyen nehézségekkel szembesíti a közgazdászokat. Az előadás egyrészt feltárja a legfontosabb módszertani és adatbeli korlátokat, amelyek az adatforrások elérhetőségével, az adatok minőségével, a regionális különbségekkel, a módszertani nehézségekkel, az interdiszciplináris korlátokkal vagy az eredmények kommunikálásával kapcsolatban merülnek fel. Másrészt olyan gyakorlati megoldási javaslatokat kínál az előadás, amelyek segíthetik a kutatókat hasonló elemzések során felmerülő kihívások kezelésében, ezáltal a regionális gazdaságelemzések pontosításában, valamint az így előállt anyagokat felhasználó döntéshozókat a gazdasági tervezésben.

A FELSŐOKTATÁSI SZAKKÉPZÉSBEN TANULÓK FELKÉSZÜLTSGE A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA MUNKAERŐPIACI KIHÍVÁSAIBÓL

Szerzők: Kun András István – Boros József

A technológiai fejlődés, például a mesterséges intelligencia alkalmazása, már most láthatóan és érezhetően jelentős munkaerőpiaci hatásokkal jár. Növelheti a munkavállalói teljesítményt ugyanakkor helyettesítheti is a munkavállalókat. Egyaránt eredményezhet munkaerőhiányt és munkanélküliséget. Ezek hangsúlyai jelentősen eltérnek szektoronként, képzettségi szintenként, és régióként is. Az eddigi tanulmányok főként arra irányultak, hogy előre jelezzék a Mesterséges Intelligencia egyes feladatokra és foglalkozásokra gyakorolt hatásait. Ezt is elsősorban nem régiós megközelítésben tették, különösen nem hazánk kevésbé fejlett régióira vonatkozóan. Hangsúlyt kell helyezni továbbá arra is, hogy a munkavállalók már a pályaválasztás legelső szakaszában tisztában vannak-e a technológiai változások okozta kihívásokkal, a hozzájuk való alkalmazkodás képességének fontosságával.

Jelen előadás egy ez utóbbit vizsgáló kutatás második hullámát mutatja be; 2024. október 31. és 2025. február 12. között 157 vizsgalap elemzését tartalmazza. A vizsgákat felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók írták a Debreceni Egyetemen. Munkaerőpiaci ismeretek tantárgyból írt vizsgák során extrapont-szerzési lehetőséget kaptak azok, akik önkéntesen, a tanultakhoz csupán közvetetten kapcsolódó – a mesterséges intelligencia munkaerőpiaci és kompetenciák szintjén jelentkező hatásait megcélzó – 3-3 feleletválasztós kérdésre helyesen feleltek (kérdésenként egy-egy válaszlehetőséget jelölhettek meg, négy opció közül).

Többváltozós lineáris regressziószámítással elemeztük, hogy a hallgatói felkészültség, azaz a dolgozaton elért pontszám korrelál-e a technológiai fejlődés munka világát érintő hatásainak helyes megítélésével akkor is, ha az a tantárgyban közvetlenül nem került érintésre. Az elemzés kontroll

változóként a nemeket, a szakokat, a vizsgaalkalmakat, az ismétlővizsga tényét és a hallgató munkarendjét vette számításba.

EGY TŰZVÉSZ HAGYATÉKA, DEMECSER 1843

Szerzők: **Láczay Magdolna**

1843 áprilisában, a rétközi Demecserben a tűzvész a település háromnegyedét (mintegy 110 portát) részben vagy egészben elpusztította. A levéltárban őrzött iratok szerint házról-házra felmérték a kárt. A ma már természetesnek gondolt kárbecslés meglepően újnak és szakszerűnek mondható, különösen annak tudatában, hogy mind a tűzkármentesítés, mind a biztosítási rendszer kialakulása csak 19. század első felében indult meg. A tűzvédelemnek voltak ugyan jogi és közösségi előzményei, de a károk enyhítésére inkább a pénzügyi és kereskedelmi területeken volt példa. Szabolcs vármegyében azonban már 1842-ben döntés született a Tűzkármentesítő Egyesület létrehozásáról, amit a demecseriek nyilván ismertek, mert a tüzeset után – a jogállásától függetlenül – 147 önkéntes helyi lakos aláírásával csatlakozott ehhez a szervezethez. Vállalták, hogy a tagdíjat az összeírt vagyonuk alapján vessék ki rájuk, és ha nem fizetnének, azt végrehajtással is beszedhessék. Így két olyan összeírással rendelkezünk, amelyek alapján megállapítható a lakosság társadalmi, gazdasági állapota, a rendi viszonyok átalakulásának az iránya, Feltűnnek a helyi gazdálkodási sajátosságok, például salétromfőzés, a jobbágytelkeken élő nemesség nagy száma, a rétközi mocsaras határ művelési rendje, stb., amelyek magyarázatot kínálnak a következő évtizedek helyi történéseinek a megértéséhez is.

IPARI ÖRÖKSÉG ÉS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS. A SZOCIALISTA IPAROSÍTÁS SÖTÉT OLDALA ROMÁNIÁBAN

Szerző: **Lakatos Artur**

Az erőltetett iparosítás mindvégig jelen volt a romániai szocializmus évtizedeiben, gyakorlatilag beágyazódott az államszervezés és társadalmi átalakulások narratívájába. Ennek megvoltak a jó és rossz következményei egyaránt, ez utóbbiak közé tartozik a környezet szennyezése, vagy a társadalom hosszú távon fenntarthatatlan irányba történő átalakítása is. Ez különösen felerősödött az úgynevezett szisztematizálás időszakában. A bemutató konkrét esettanulmányok tükrében – mind például Kiskapus esete, falvaknak mesterséges tavakban történő elszüllyesztése, vagy a bányavidékek helyzete - reflektál erre az örökségre.

A GRI ÉS A VSME KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Szerző: **Maklári Eszter**

A GRI (Global Reporting Initiative) független nemzetközi szervezetként a fenntarthatósági jelentéstételi standard kidolgozásával lehetővé teszi a vállalatok, a szervezetek és a kormányzatok számára, hogy átlátható módon számoljanak be a tevékenységük, előállított/forgalmazott termékeik, nyújtott szolgáltatásaik gazdasági, környezeti, társadalmi hatásairól. Az önkéntes szabványok kis- és középvállalkozások számára (VSME) által megfogalmazott iránymutatások és követelményrendszerek alkalmazásáról a kis- és középvállalkozások önkéntesen dönthetnek. Az kis- és középvállalkozások az iránymutatások követését a fenntarthatóbb és ezáltal versenyképesebb működés megvalósítása érdekében teszik. A kis- és középvállalkozások számára kidolgozásra került szabványrendszer főleg a minőségbiztosítás, a fenntarthatóság, az etikus üzleti gyakorlatok és az átlátható vállalatiirányítás területén segíti a kkv-szektorban működő vállalkozásokat a stratégiák

kidolgozásában. Dolgozatomban a GRI és a VSME követelményrendszerének összehasonlítására helyezem a hangsúlyt, fókuszba kerül a két követelményrendszer szabványai közötti hasonlóság és különbség vizsgálata.

A TOBORZÁSI RENDSZEREK VÁLTOZÁSA A 21. SZÁZADBAN

Szerzők: Malatyinszki Szilárd – Bartha Adrienn – Zsombolyay Balázs

A 21. századra a munkaerőpiac jelentős mértékben átalakult. Nem is feltétlenül munkaerőpiacról célszerű gondolkodni, hanem a tevékenységek ellátásáról. Míg a munkaerőpiacon munkavállalók vannak és ők látják el a fizikai és szellemi képességeikkel, tudásukkal, tapasztalatukkal a feladatokat, addig ma már jelentős számban helyettesíthetők a munkavállalók. Az Ipar 4.0/5.0 és a digitalizáció olyan mértékben átalakította gondolkodást a munkaerőről, hogy a munkáltatók és szervezetek vezetői talán első körben gondolkodnak azon, hogy milyen technológiai, innovációs eszközökkel helyettesíthető, csökkenthető a munkavállalók tevékenysége, mint a létszámigényeken. A digitalizációs eszközök, vállalatirányítási rendszerek, digitális folyamatok jelentős mértékben képesek csökkenteni az élő munkára való igényt. A nehéz fizikai munkát a 20. században gépek, majd korszerű technológiák, magas szintű együttműködő rendszerek váltották fel, majd ma a korábban nélkülözhetetlennek tűnő papír alapú dokumentációt váltják ki a számítógépes hálózatok, szoftverek és tárhelyek. A digitizáció befejeződésével olyan mennyiségű és minőségű adat keletkezik, melynek feldolgozása, elemzése egy új iparágat indított útjára. Természetesen az adatlapú döntéshozatalnak jelentősége lesz a toborzási és kiválasztási folyamatokban is.

A digitális technológia és a vállalatirányítási rendszerek korábban jelentős mértékben változtak meg a toborzási rendszerek az emberi erőforrás-gazdálkodás világában. Olyan toborzási eszközök alakultak ki, melyek teljes mértékben kihasználják a digitalizáció eszközeit és a mesterséges intelligencia segítségével jelentőst hatást gyakorolnak mind a toborzásra, mind a kiválasztási folyamat lebonyolítására. A mai Z generáció belépésével és egyedi információfeldolgozási szokásaikkal, digitális lábnyomaikkal radikálisan megváltoztatták a munkaviszonnyal, a munkavégzés módjával kapcsolatos korábbi elképzeléseket. Elsődlegessé vált a gyors és folyamatos fejlődésre, együttműködésre, kooperációra való igény. Megváltoztak a kiválasztási rendszerek és digitális eszközök vették át az alapvető feladatokat, melyek segítik a HR szakemberek feladatait is. Szakirodalomra és tapasztalatainkra alapozott kutatásunkban azt vizsgáljuk, hogy a munkáltatók milyen új eszközöket használnak a kiválasztási folyamataikban, illetve a munkavállalóknak milyen lehetőségeik vannak annak érdekében, hogy sikeresebben jelenjenek meg a munkaerőpiacon. Kutatásunk eszközöket mutat be a munkáltatóknak a sikeres és a hatékony toborzás érdekében, mellyel fejleszthetik hatékonyságukat és eredményesebben megszólíthatják a Z generáció közösségét.

A KUTYÁS REKREÁCIÓS PROGRAMOK EGÉSZSÉGGAZDASÁGI SZEREPE

Szerző: Müller Anetta

A kutyával való közös séta és utazás nem csupán kikapcsolódási forma, hanem jelentős egészséggazdasági értékkel is bír. A rendszeres közös séta elősegíti a mindennapi fizikai aktivitást, ami hozzájárul számos civilizációs betegség – például a szív- és érrendszeri megbetegedések, az elhízás vagy a 2-es típusú diabétesz – megelőzéséhez. Ezáltal csökkenhet az egészségügyi ellátórendszer terhelő költségek egy része, különösen a krónikus betegségek kezelésére fordított kiadások. A kutyával való közös időtöltés emellett jelentős pozitív hatással van a lelki egészségre is. A séták és közös utazások oldják a stresszt, enyhítik a szorongást, javítják a hangulatot, és segítenek a kiegészítő megelőzésben. Különösen a városi, stresszes életmódot folytató emberek számára lehet értékes, alacsony költségű prevenció eszköz. Szociális szempontból a közös séták során

erősödhetnek az emberi kapcsolatok is: a kutyások gyakran könnyebben lépnek kapcsolatba egymással, így csökkenhet a társadalmi izoláció, különösen az idősek vagy egyedül élők körében.

A KONVERGENCIA ELMÉLETI ÉS EMPIRIKUS MEGKÖZELÍTÉSEI

Szerzők: Nádasi Levente – Trón Zsuzsanna

A konvergencia megközelítése az elmúlt 50 évben számos változáson ment keresztül, amelyek eltérő módszertani eszközökkel elemezik a régiók közötti felzárkózást. A tanulmány célja, hogy áttekintse a konvergencia elméleti és empirikus értelmezésének kérdéseit, különös tekintettel a klubkonvergenciára. A klubkonvergencia elmélete szerint a gazdasági szereplők nem feltétlenül egyetlen növekedési pálya mentén haladnak, hanem kisebb, homogénebb csoportokat alkotva zárkóznak fel egymáshoz. Kutatásunkban az Európai Unió NUTS2 szintű régióit vizsgáljuk, a konvergencia különböző mérőszámait alkalmazva, mint például a béta- és szigma-konvergencia. Emellett elemezzük, hogy milyen gazdasági, intézményi és strukturális tényezők befolyásolják a régiók közötti eltérések alakulását. Az eredmények hozzájárulhatnak a regionális fejlesztési politikák célzottabb kialakításához és a konvergenciafolyamatok mélyebb megértéséhez.

SPORTFOGYASZTÓI VÁLASZOK A BAJNOKOK LIGÁJA STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSÁIRA

Szerző: Nagy Károly Mihály

A Bajnokok Ligája – korábbi nevén Bajnoksapatok Európa Kupája – története során több szerkezeti módosításon esett át. Ugyanakkor a lebonyolítási formátum hosszú időn át változatlan maradt, mivel sikeresen működött, és a világ egyik legnépszerűbb sportversenyévé vált. A 2024/2025-ös idénytől azonban jelentős reformot vezettek be az alapszakaszt illetően. Ezzel párhuzamosan Magyarországon is változás történt a közvetítési jogok piacán: az RTL+ prémium streaming szolgáltatóként belépett a piacra. Kutatási célkitűzésem, feltárni, hogy a magyar passzív sportfogyasztók mennyire elégedettek az új lebonyolítási rendszerrel, illetve, hogy van-e befolyásoló szerepe a fogyasztói szokásokban a kupasorozat streaming platformra való költözésének. Kutatásomban szekunder és primer, azon belül kvantitatív módszertant alkalmaztam, kérdőíves adatfelvétel formájában. A kérdőívet 430 fő töltötte ki, akik releváns tapasztalatokkal rendelkeznek a Bajnokok Ligájával kapcsolatban. A keresztábra-elemzés alapján generációs különbségek ugyan megfigyelhetők, de ezek nem bizonyultak szignifikánsnak. Számottevő eltérés viszont a fizetési hajlandóság terén mutatkozott: a Z generáció tagjai nagyobb valószínűséggel költenének a közvetítésekre. A Mann-Whitney-próba szerint azok, akik rendelkeznek streaming előfizetéssel, kedvezőbben ítélik meg a Bajnokok Ligája reformját – különösen az RTL+ előfizetők viszonyulnak pozitívan az új rendszerhez. A Kruskal-Wallis-próba több állítás mentén is szignifikáns különbségeket tárt fel: a Z generáció tagjai más generációknál vonzóbbnak találják az új lebonyolítást, igazságosabbnak tartják a bővített mezőnyt, izgalmasabb mérkőzésekre számítanak, és összességében kielezettebb küzdelmeket várnak a változásoktól. Az UEFA által bevezetett módosítások már rövid távon is érezhető hatást gyakoroltak. A sportfogyasztók, különösen a fiatalabb korosztály, pozitívan reagáltak a strukturális újításokra. Amennyiben ez a kedvező megítélés tartós marad, érdemes lehet a jelenlegi formátumot a 2026/2027-es idényt követően is fenntartani.

ÉLELMISZERIPARI VÁLLALATOK TELJESÍTMÉNYÉNEK ÉRTÉKELÉSE 2018-2023

Szerzők: Nagy Tünde Orsolya – Kiss Anita

A gyorsan változó gazdasági környezetben kiemelten fontos a vállalatok teljesítményének és működési hatékonyságának nyomon követése – különösen a stratégiai jelentőségű ágazatok, mint az élelmiszeripar esetében. Jelen tanulmány a Data Envelopment Analysis (DEA) módszer alkalmazásával értékeli 611 magyarországi élelmiszeripari vállalat relatív technikai hatékonyságát 2018 és 2023 közötti időszakra vonatkozó, EMIS adatbázisból származó pénzügyi adatok alapján. A DEA lehetőséget nyújt multidimenzionális teljesítményértékelésre, mivel nem igényli előre meghatározott termelési függvény alkalmazását, hanem azonos input-output struktúrával rendelkező szervezetek összehasonlításán alapul. A vizsgálatban bemutatott inputváltozók a tárgyi eszközök értéke, az anyagjellegű ráfordítások, személyi jellegű ráfordítások, egyéb ráfordítások, valamint a fizetett kamatok, míg outputváltozóként az összes nettó árbevétel és a hozzáadott érték szerepeltek.

A kutatás négy dimenzió mentén vizsgálja a hatékonyságot: régió, alágazat, vállalatméret és korkategóra szerint. Az eredmények jelentős strukturális különbségekre világítanak rá. Regionálisan a legmagasabb hatékonysági mutatóval Közép-Dunántúl, a legalacsonyabbal Észak-Magyarország rendelkezik. Ágazati bontásban a tejfeldolgozás, a takarmánygyártás és a húsipar emelkedik ki, míg a pék- és cukrászipar mutat alacsonyabb értékeket. A 250 fő feletti nagyvállalatok hatékonyabban működnek, mint a kisebb cégek, ami a méretgazdaságosság előnyeire utal. Érdekes módon a legfiatalabb (0-5 év) és a legrégebbi (50 év feletti) cégek teljesítettek jobban a középkorú vállalatokhoz viszonyítva.

Az is megállapítható az elvégzett vizsgálatok alapján, hogy 2023-ban meredek visszaesés volt tapasztalható a vállalatok teljesítményében, az átlagos DEA-értékek jelentősen csökkentek, amit nagy valószínűséggel az infláció, az energiaárak és a kamatkörnyezet kedvezőtlen alakulása idézett elő, különösen a kisebb vállalkozásokat sújtva. A kutatás eredményei alátámasztják a benchmarking és a célzott fejlesztési stratégiák jelentőségét az ágazati versenyképesség megőrzésében. A DEA módszer így hatékony eszközként szolgálhat a gazdaságpolitikai és üzleti döntéshozatal támogatására.

A LEAN PROBLÉMAMEGOLDÁSI MÓDSZERTAN INTEGRÁLÁSA VÁLLALATI A BELSŐ VIZSGÁLATOKBA: SZINERGIÁK ÉS GYAKORLATI ALKALMAZÁSOK

Szerző: Nagy Zoltán Gábor

A vállalati belső vizsgálatok a jogi megfelelés (compliance) folyamat szerves részei, amely a vállalatban belüli esetleges eltéréseket és problémákat hivatott feltárni. A belső vizsgálatok jellegüknél fogva olyan a jogszabályi normatív előírásoktól történő eltéréseket vizsgálja és célja, hogy tényszerű megállapításokat tegyen a vizsgálat végén, amely végül jellemzően munkáltatói jogi és üzleti döntések alapjául fog szolgálni. A belső vizsgálatokat jellemzően az érintett szervezet jogi, személyügyi funkciói végzik, sokszor előre nem definiált, rögzített módszertan alapján és töredezett jogi szabályozási környezetben.

Ennek kapcsán kerülhet képbe a lean menedzsment strukturált problémamegoldási eszközei, amely jellemzően a termelési környezetben azonosított problémák azonosítására, feltárására, korrekációjára fókuszál és eddig csak korlátozott mértékben merült fel a szolgáltatási szektorban/támogató funkciókban történő alkalmazása. Különösen igaz ez a belső kivizsgálások területére, ahol a tudatosság és a szabályozottság alacsony.

Ebben a környezetben - egy konkrét esettanulmányon keresztül bemutatva - megvizsgálható, hogy a lean menedzsment által alkalmazott módszertan milyen elemzési és megoldási megoldásokat tud nyújtani a kivizsgálásokhoz, milyen párhuzamok állapíthatók meg, és milyen alkalmazási

lehetőségek és korlátok azonosíthatók. Az elemzés fő fókusza a leanben alkalmazott A3/PPS fő elemei, így a strukturált megközelítés, a gyökérokok feltárásának eszközei, a preventív funkció és a szervezeti tanulás.

A PROJEKT KONTROLLING SZEREPE A TÁMOGATÁSSAL INDULÓ VÁLLALKOZÁSOK FEJLŐDÉSÉBEN

Szerző: Nemessályi-Bistey Judit

A kontrolling fejlődése során mára számos alrendszerét különböztetjük meg, ezek egyike a speciális helyzetben lévő projekt kontrolling. Különlegessége annak köszönhető, hogy egyrészt a többi kontrolling alrendszerrel ellentétben, szervezetvezetési dimenzió tekintetében a projektmenedzsment – amelynek szakmai részét a projekt kontrolling tevékenység adja – a stratégiai és operatív irányítás között foglal helyet, másrészt, míg a kontrolling legtöbb alrendszere (pl. pénzügyi kontrolling, HR kontrolling, gyártás kontrolling, stb.) alapvetően folyamatosan megvalósuló tevékenység menedzsmentjére irányul, addig egy projekt menedzselésének, a projekt kontrollingnak a leglényegesebb eleme az időintervallum, amin belül a tevékenységnek meg kell valósulnia. Magyarország Európai Unióhoz történt 2004. évi csatlakozása óta csak néhány alkalommal jelent meg olyan pályázati felhívás, amely komoly pénzügyi finanszírozással támogatta az induló vállalkozásokat. Előadásom célja, hogy bemutassam a projekt kontrolling folyamatát, eszközeit és jelentőségét a – 2019 és 2022 között megvalósult Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása az Észak-alföldi régióban című – projektben keretében megalakult több, mint 2000 vállalkozás fennmaradása és fejlődése szempontjából.

DIGITÁLIS TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA ÉS JELENTŐSÉGE A VÁLLALATI JÓLLÉTI RENDSZEREKRE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KKV-KRA

Szerzők: Nyikos Attila – Juhász Gábor – Akl Fanni

A vállalati jólléti rendszerek és a digitalizáció kapcsolata egyre fontosabb szerepet játszik a modern üzleti környezetben. A digitális technológiák alkalmazása nemcsak az szervezet hatékonyságát és átláthatóságát javítja, hanem a vállalati jólléti rendszerek fejlesztésében is kulcsszerepet tölthet be. Kutatási tervem ismertetése bemutatja a kapcsolat fontosságát, a kapcsolódási területeket, valamint a vállalati jólléti rendszerek fejlődési lehetőségeit az AI és a digitalizáció tükrében. A keresztmetszeti kutatás a magyarországi Dél-dunántúli régióban, 60 különböző méretű KKV kategóriába tartozó munkáltató meglévő jólléti politikáját és jövőbeli elképzeléseit vizsgálja 60 ügyvezető és 120 alkalmazott bevonásával. A kutatás hipotézise, hogy pozitív, mérhető kapcsolat mutatható ki a vállalati jólléti rendszereket alkalmazó SME-k eredményes gazdálkodása között. A vállalati jólléti rendszerek célja, hogy javítsák az alkalmazottak fizikai és mentális, szociális egészségét, ezzel növeljék a munkahelyi elégedettséget és a termelékenységet. A digitalizáció és a vállalati jólléti rendszerek integrálása lehetővé teszi, hogy a vállalatok hatékonyabban kezeljék humán erőforrásukat, csökkentsék a munkaerő költségeket és növeljék a munkavállalói és munkaadói alkalmazkodóképességet. A digitális technológiák, mint például az AI és a felhőalapú megoldások, segítenek a vállalati humán erőforrás politikák optimalizálásában és a vállalati folyamatok integrálásában. A digitalizáció és a vállalati jólléti rendszerek összekapcsolása lehetővé teszi a munkafolyamatok automatizálását és a munkaterhelés csökkentését. Az integrált platformok és a valós idejű adatok segítségével a vállalatok gyorsabban reagálhatnak a változásokra, csökkenthetik a stresszt és a munkahelyi feszültséget. Emellett a digitális átláthatóság és az adatmegosztás javítja a kommunikációt és az együttműködést az alkalmazottak és a munkáltatók között, ami hozzájárul a jobb munkakörnyezet kialakításához.

A vállalati jólléti rendszerek, valamint a digitalizáció és az AI összekapcsolódásának releváns területei a következők: Prediktív elemzések: Az MI segítségével a vállalatok előre jelezhetik a munkahelyi stressz és a fáradtság okait, és proaktív intézkedéseket tehetnek a megelőzésük érdekében. Személyre szabott jólléti programok: A gépi tanulás alapú rendszerek és valós idejű adatszolgáltatás segítségével személyre szabott, a kihívásokra gyorsan reagáló vállalati jólléti programokat lehet kifejleszteni.

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖR: A KUTATÓI KARRIER ELSŐ LÉPCSŐFOKA?

Szerző: **Olvasztó Zsófia**

A tudományos életpálya megismerésére kiváló lehetőséget kínál a hallgatóknak a tudományos diákköri tevékenység (TDK), hiszen ezáltal betekintést nyerhetnek az akadémiai világba és kipróbálhatják magukat a kutatói munkában. Ennek segítségével a jövő oktatói és kutatói azonosításra kerülhetnek és a tudományos utánpótlás biztosításának eszközeként is funkcionálhat, azonban ennek megvalósulásához először a doktori képzésbe kell bekapcsolódnia a hallgatóknak. A kutatás célja, hogy feltárja a tudományos diákkör szerepét a kutatói karrier választásában, alakulásában.

A vizsgálat a Debreceni Egyetemen, a magyarországi felsőoktatás legnagyobb vidéki egyetemén került lefolytatásra, amely egyben Kelet-Magyarország legnagyobb hallgatói létszámú intézménye is, ahol 25 doktori iskola képzik a jövő oktatói és kutatóit. A kutatás során egy fókuszcsoporthoz tartozó interjú keretén belül került felmérésre a PhD hallgatók véleménye és tapasztalata. A téma minél szélesebb körű megismerése érdekében a fókuszcsoport résztvevői közé a TDK részvétellel rendelkező doktoranduszok mellett, olyan PhD hallgatók is bevonásra kerültek, akik korábbi tanulmányaik során nem vettek részt tudományos diákköri konferencián.

Az eredmények alapján a résztvevők a doktori képzést és a tudományos életpályát a magas presztízs és vonzó lehetőség mellett, az alacsony ösztöndíj, alulfizettség, valamint jelentős időráfordítás és nehéz munkaként jellemezték. A tudományos diákköri tevékenységgel kapcsolatos vélemények között egyetértés volt megfigyelhető a két csoport tagjai között, hiszen pozitívnak ítélték meg, azonban a fejlesztése is említésre került. A résztvevők szerint több készség fejlesztéséhez hozzájárul a TDK konferencia részvétel, amelyek nemcsak a doktori képzés keretén belül, hanem a munkaerőpiacon is hasznosíthatók. A TDK doktori képzésre gyakorolt hatását témaspecifikusnak ítélték, valamint eltérés volt megfigyelhető abban is, hogy mennyire éri meg részt venni a konferencián.

Ezek alapján elmondható, hogy vegyes véleményekkel nyilatkoztak a tudományos pályát illetően, valamint a TDK kapcsán a doktori képzés segítése mellett negatív hatások is megjelennek. Javaslatként a hallgatói elismerések növelése, és a témavezetők jelentőségének és elismerésének növelése fogalmazható meg.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI REZILIENCIA ERŐSÍTÉSE: KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK AZ ORVOSKÉPZÉS TERÜLETÉN

Szerzők: **Papp Annamária – Kun András István – Bíró Klára**

A technológiai fejlődés átalakítja az egészségügyet, új kihívásokat és lehetőségeket teremtve. Bár a robotsebészet ígéretes terület, alkalmazása új készségeket, illetve kompetenciákat követel az orvosoktól, ami alkalmazkodást igényel az oktatási rendszer részéről is. Jelen tanulmányunk azt vizsgálja, hogy miként alakítható át a sebészeti oktatás annak érdekében, hogy a modern, robotsebészeti eljárásokra is felkészítse a hallgatókat, növelve ezzel az egészségügy rezilienciáját a technológiai változásokkal szemben.

Kutatásunk során a hagyományos és a robot asszisztált sebészethez szükséges készségeket elemezzük oktatási környezetben, különös figyelmet fordítva a legújabb technológiához szükséges egyes kompetenciákra. Fő célunk az volt, hogy Debreceni Egyetem orvostanhallgatóinak minél szélesebb körben vonjuk be, a korlátozott gyakorlati tapasztalattal rendelkezőktől kezdve a haladó sebészeti kurzusokat végzetekig. Megvizsgáltuk továbbá, hogy a korábbi technológiai tapasztalatok és a manuális kézügyességet igénylő hobbik – például számítógépes játékok vagy kézimunka – hogyan befolyásolják a robotsebészeti szimulációk során nyújtott teljesítményt.

A téma fontossága abban rejlik, hogy az egészségügynek képesnek kell lennie alkalmazkodni a gyors technológiai változásokhoz, miközben továbbra is magas színvonalú betegellátást biztosít. Az elöregedő társadalom és a humán erőforrás-problémák tovább növelik a nyomást az egészségügyi rendszereken. Az orvosképzés fejlesztése, a technológiai kompetenciák és a reziliencia erősítése ezért elengedhetetlen ahhoz, hogy az egészségügy sikeresen meg tudja birkózni a jövő kihívásaival.

Feltételezzük, hogy a technológiai kompetenciák fejlesztése a robotsebészeti oktatásban hozzájárul az egészségügyi reziliencia erősítéséhez és a technológiai változásokhoz való alkalmazkodóképességéhez.

ÉLELMISZERIPARI JÓLLÉTI PROGRAMOK: KÉT ÉSZAK-ALFÖLDI VÁLLALAT PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

Szerző: **Pelyák Lejla**

A munkavállalói elvárások folyamatosan változnak, ezért a munkaadóknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a munkahelyi jóllétet meghatározó tényezőket az új igényekhez igazítsák és megtalálják azt az egyensúlyt, ahol a dolgozók egyéni céljai és szükségletei is érvényesülnek, miközben feladataikat eredményesen látják el. A hatékony munkavégzés a szervezetek elsődleges célja, melynek elengedhetetlen feltétele egy jól felépített well-being program, amely a munkahelyi jóllét minden aspektusát képviseli a szervezeten belül.

Ennek a szemléletnek a gyakorlati megvalósulását érdemes közelebbről is megvizsgálni. E megfontolás alapján esett a választásom vezetői interjúk készítésére, amelyek célja a szervezeti gyakorlatok és HR-funkciók alkalmazásának feltérképezése volt, különös tekintettel a munkahelyi jóllét programjaira. A vizsgálat során betekintést nyertem a munkáltatók szemléletébe, feltárva a well-being iránti nyitottságukat és annak szervezeti jelentőségét.

A kutatás két élelmiszeripari vállalatnál zajlott, melyek közül az egyik 250, míg a másik 3000+ főt foglalkoztat. Az élelmiszeripari szektor választása tudatos döntés volt, mivel duális képzésben vettem részt, és másfél évig gyakornokként dolgoztam egy közepes méretű élelmiszeripari cégnél. Kíváncsi voltam, hogy egy nagyobb szervezetnél mennyiben térnek el a HR-folyamatok, illetve milyen szerepet kap a munkahelyi jóllét.

A félig strukturált interjú keretében az interjúalanyok és szervezeteik általános bemutatását követően a szervezeti HR-sajátosságokat vizsgáltam, különös tekintettel a szervezeti kommunikációra és az új HR-gyakorlatok bevezetésére. A munkahelyi jóllétre vonatkozó kérdések a well-being fogalmi értelmezésére, a dedikált programok vagy szakemberek jelenlétére irányultak, illetve azokra a konkrét HR-gyakorlatokra, amelyek a munkavállalói jóllét egyes elemeit célozzák. Az interjút a jövőbeli tervekre és fejlesztési elképzelésekre vonatkozó kérdésekkel zártam.

Az eredmények rámutattak arra, hogy bár egyik szervezetnél sincs önálló well-being program, a vezetők számos intézkedéssel támogatják a munkavállalók jóllétét. Ezek közé tartoznak a csapatépítő programok, a rugalmas munkaidő, az elismerés és juttatások rendszere, a távmunka lehetősége, a CSR-tevékenységek és a képzések biztosítása. A tapasztalatok összhangban állnak a

szakirodalomban hangsúlyozott tényezőkkel, alátámasztva ezek gyakorlati jelentőségét a munkahelyi jóllét növelésében.

"KLÍMAKATASZTRÓFA A FEJBEN" – KLÍMASZORONGÁS VIZSGÁLATA A Z GENERÁCIÓN BELÜL

Szerző: **Pintye Lili Mirella**

A klímaszorongás fogalma viszonylag új jelenség a társadalmi diskurzusban, de globálisan egyre nagyobb figyelmet kap, különösen a Z generáció körében. A környezeti problémák egyre sürgetőbbé válása miatt ez a generáció fokozottan érzékeny a klímaváltozás következményeire, ami pszichológiai terhet is jelenthet számukra. Mivel a klímaszorongás nemcsak egyéni, hanem társadalmi szinten is releváns hatásokkal járhat, indokoltnak tűnik Magyarországon is vizsgálni a jelenséget a „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv mentén. Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a magyar Z generáció körében kimutatható-e a klímaszorongás, és ha igen, milyen tényezők befolyásolják azt a 16–30 éves korosztályban.

A vizsgálat kérdőíves módszertanon alapult, amelynek összeállításánál a szakirodalomban fellelhető klímaszorongás-mérési eszközökre támaszkodtam. Az eredmények értelmezését más releváns kutatások megállapításaival vettem össze annak érdekében, hogy átfogóbb képet kapjak a jelenség mértékéről és társadalmi összefüggéseiről. Elemzésem során a klímaváltozás mentális egészségre gyakorolt hatásaira helyeztem a hangsúlyt különböző korcsoportokra vetítve, valamint a demográfiai változók, így például a jövedelmi helyzet és az iskolai végzettség szerepét is, Spearman-féle rangkorreláció segítségével vizsgálva. Emellett arra is kitértem, hogy milyen kapcsolat áll fenn az egyéni cselekvések és a klímaszorongás között, továbbá ezek összefüggéseit az érintettek életmódjának tükrében is elemeztem.

Többváltozós lineáris regressziós elemzést alkalmazva vizsgáltam, hogy a fiatalok klímaszorongására milyen hatással van közvetlen környezetük, ideértve a családot, a barátokat, a munkahelyet, az iskolát, valamint a döntéshozók klímaváltozással kapcsolatos attitűdjét. Az eredmények azt mutatják, hogy a klímaszorongás szintje magasabb azok körében, akik alacsonyabb jövedelmű háztartásban élnek, illetve akiknek alacsonyabb az iskolai végzettsége. Mindemellett megfigyelhető, hogy a magasabb klímaszorongás gyakran együtt jár a környezettudatos életmóddal, bár ez alól kivételt képez a 16–18 éves korcsoport, amely esetében a környezeti aggodalom nem mindig párosul aktív cselekvéssel. Kutatásom egyik fontos megállapítása, hogy a klímaszorongás mértékét leginkább a döntéshozók, a munkahelyi és iskolai közeg, valamint a közvetlen társas környezet, mint a szomszédok, barátok és a család – klímaváltozással szembeni hozzáállása határozza meg.

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA DÖNTÉSTÁMOGATÓ SZEREPE A HUMÁN ERŐFORRÁS MENEDZSMENTBEN

Szerzők: **Potháczky Rácz Irma – Horváth Patrícia – Bilinovics-Sipos Judit**

Napjainkban egyre több vállalat alkalmaz mesterséges intelligenciát (MI) a humán erőforrás menedzsment (HRM) folyamataiban, különösen a nagy mennyiségű adat kezelése és elemzése érdekében (Boehmer – Schinnenburg, 2023; Nawaz et al., 2024). Kutatásunk középpontjában annak vizsgálata áll, hogyan próbálják a szervezetek az MI-alapú döntéstámogató megoldások alkalmazásával csökkenteni, vagy akár teljesen kiiktatni az emberi tényező részvételét bizonyos döntési folyamatokból. A Mueller-Bloch és Kranz (2015) kvalitatív kutatási rés-azonosítási modellje alapján végzett szakirodalmi elemzés során a Web of Science adatbázisában azonosítottuk azokat a HRM-területeket, mint például toborzás, kiválasztás, képzés, teljesítménymenedzsment,

tehetségmenedzsment, ahol az MI használata egyre hangsúlyosabbá válik. Az MI-alapú döntéstámogatási rendszerek jellegükből fakadóan képesek a komplex döntések előkészítését megalapozni. Ezek a rendszerek prediktív modellek segítségével csökkenthetik a döntési bizonytalanságot, növelve ezzel a döntéshozatal hatékonyságát és megbízhatóságát, miközben támogatják a HR-szakemberek stratégiai tevékenységeit. Ugyanakkor egyre több kritikus pont is felmerül az MI-alapú alkalmazások kapcsán, például az adatvédelmi aggályok, az átláthatóság hiánya, valamint az etikai dilemmák, amelyek befolyásolhatják a szervezeti bizalmat és a munkavállalói elégedettséget (Franca et al., 2023; Kelan, 2023). Megállapítottuk, hogy számos esetben az MI-alapú rendszereket nem csupán döntéstámogatásra, hanem az emberi tényező helyettesítésére is alkalmazzák, így csökkentve a HR szakemberek közvetlen beavatkozását. Bár ezek a megoldások jelentős hatékonyság növekedést eredményezhetnek, kritikus pont, hogy a teljes automatizálás bizonyos döntési helyzetekben hibákhoz és etikai kérdésekhez vezethet. Kutatásunk rámutat arra, hogy bár a technológia alkalmas bizonyos feladatok automatizálására, a szakértelem és megítélés továbbra is kulcsfontosságú marad, különösen a stratégiai döntések esetén. Eredményeink arra mutatnak rá, hogy a HR-folyamatok MI-alapú támogatása során a szakemberek szerepének teljes mértékű felszámolása kritikus kérdéseket vet fel, ezért a technológia inkább a döntés-előkészítést és az adatfeldolgozást segítse elő.

MAGYARORSZÁGON JELENLÉVŐ STREAMING-SZOLGÁLTATÓK MARKETINGTEVÉKENYSÉGÉNEK ÉS A FOGYASZTÓI ATTITŰDŐK VIZSGÁLATA: SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Szerzők: **Rácz Adél – Kiss Marietta**

A digitális tartalomfogyasztás gyors átalakulásával párhuzamosan a streaming-szolgáltatók marketingtevékenysége egyre meghatározóbb szerepet játszik a fogyasztói döntések alakításában. Jelen kutatás célja, hogy átfogó képet adjon a Magyarországon jelenlévő streaming-plattformok – például Netflix, HBO Max, Disney+ – marketingstratégiáiról, különös tekintettel a fogyasztói attitűdökre gyakorolt hatásukra. A kutatás szisztematikus szakirodalmi áttekintés módszertanával készül, a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokoll irányelveit követve.

A vizsgálat hazai és nemzetközi adatbázisokban – például Scopus, Web of Science, JSTOR, valamint magyar nyelvű tudományos források – elérhető publikációk, tanulmányok és szakcikkek rendszerezett elemzésén alapul. A cél, hogy feltárjuk a hazai piacon alkalmazott marketingeszközöket, stratégiákat és trendeket, valamint az ezekre adott fogyasztói válaszreakciókat, attitűdöket és preferenciákat.

A kutatás hozzájárul a streaming-szolgáltatásokkal kapcsolatos hazai tudományos diskurzus bővítéséhez, és alapot nyújt a további empirikus vizsgálatokhoz. Az eredmények segítséget nyújthatnak a tartalomszolgáltatók, marketingesek és kutatók számára egyaránt a célzottabb és hatékonyabb stratégiák kialakításában.

A Z GENERÁCIÓS TURISTÁK ÉLMÉNYMOTIVÁCIÓI

Szerzők: **Sánta Ádám Kálmán– Kóródi Márta – Hevessy Gábor – Vargáné Csobán Katalin**

A klasszikus szükséglet-hierarchián alapuló élménymotivációk az életciklus különböző szakaszaiban különböző mértékű hangsúlyt kapnak. Megjelennek a hiányalapú szükségletek között szereplő, kifejezetten pihenési élmény iránti igények, míg például a stresszmentes kikapcsolódás a biztonsági szükségletekkel állítható párhuzamba. Az utazások közbeni, vagy utáni beszámolók az elismerés

szükségletét elégíthetik ki. Az élmények keletkezésének alapja a változatosság, az aktivitás és a kapcsolatteremtés, mint utazási motiváció az egyén fejlődéséhez tartozó magasabb rendű, mint kognitív, esztétikai és önmegvalósítási szükségletek közé sorolható. Az egyes generációk élménymotivációi könnyedén eltérhetnek egymástól, igaz részben fedik egymást, ám az alapjukat adó attitűdök, az élményelvárások változnak. Ez jelentős hatással van a számukra összeállításra kerülő turisztikai termékekre, termékelemekre, azok igénybevételének, fogyasztásának körülményeire. A turisztikai termékfejlesztés szempontjából egyre nehezebb homogén keresleti csoportokat kialakítani, számukra a feltárható csoportjellemzők alapján megfelelő szegmensspecifikus élményeket kínálni, miközben sürgető problémát jelent a közelmúltban piacra lépett Z generáció turisztikai élménymagatartásának vizsgálata. Mindebből fakadóan kutatási kérdésként fogalmazódik meg a turisztikai termékfejlesztés sikeressége tekintetében az, hogy a frissen piacra lépő Z generációs társadalmi csoport tagjai milyen jellemzőkkel bírnak az utazási döntéseket befolyásoló élménymotivációjuk alapján. Ezen tényezők feltérképezése a megismerés miatt is fontos, hiszen a termékfejlesztők általában más generáció tagjai, és az újonnan megjelenő korosztály előzőektől eltérő attitűdjei megfontolásra ösztönzi a szolgáltatókat. A célzott generáció közepes elemszámú mintájából az élménymotivációhoz kapcsolódó válaszok elemzése képes lehetőséget adni a korosztály élménymagatartásából a motivációk és képzetek beazonosítására és csoportosítására, majd a szegmensspecifikusság megállapítására. Az egyes élményattitűdök értéke alapján, azokat az átlagok alkotta koordináta-rendszerben ábrázolva négy fő szegmens különíthető el az átlagos Z generációs turisztikai döntésekhez való viszonyuk alapján, a főként nyugodt, biztonságos kikapcsolódásra törekvők, főként megismerők, főként kapcsolatkeresők és a főként kihívásokat keresők csoportja. A kategorizálás az élmények dinamikájával is összefügg, a sorrend annak növekvő intenzitását is mutatja. Az átlagtól jelentősen eltérők a niche termékek csoportjait alkotják. A kutatás eredményei hozzájárulnak a Z generációs turisták élménymagatartásának pontosabb körülhatárolásához.

A ROBOTOK SZEREPE A SZÁLLODAIPARBAN: HR KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK NEMZETKÖZI PERSPEKTÍVÁBÓL

Szerző: Silling Szintia Adriána

A szolgáltató robotok megjelenése és folyamatos fejlődése új irányokat nyitott a szállodaipar mindennapjaiban, ahol egyre nagyobb szerepet kapnak az ügyfélközpontú és szolgáltatásalapú feladatok ellátásában. Kutatásom célja annak feltárása, hogy a robotok milyen mértékben terjedtek el különböző országokban, valamint, hogy a kulturális tényezők miként befolyásolják ezen innovációk elfogadását.

A PRISMA protokoll alkalmazásával szisztematikus irodalmi áttekintést végeztem, amely 15 releváns, 2020 és 2025 között megjelent tanulmányon alapult. Az eredmények alapján a robotok szállodai alkalmazása különösen Japánban és Kínában mutat folyamatos növekedést. Japánban a technológiával szembeni nyitottság részben a kollektív értékrendből ered: a robotokat nem csupán eszközként, hanem társas lényekként is képesek elfogadni. Ezzel szemben Európában a robotok terjedése lassabb folyamat, amit az individualista kultúra, a személyes interakciók preferálása, valamint a magasabb bizonytalanságkerülési hajlam is hátráltat – ezek a tényezők inkább szkeptikus attitűdöt alakítanak ki a technológiai újdonságokkal szemben.

A tanulmány elősegíti az ember és robot közötti interakció elméleti megközelítéseinek elmélyítését, valamint irányt mutat a robottechnológia kulturálisan adaptív alkalmazásához a szállodaiparban.

XENOFÓBIA VIZSGÁLATA A HARMADIK ORSZÁGBELIEKKEL SZEMBEN

Szerző: **Szabó Réka**

Az elmúlt években a harmadik országból érkező munkavállalók foglalkoztatása egyre fontosabbá vált a magyar munkaerőpiacon. A munkaerőhiány, az elöregedő társadalom és a gazdasági versenyképesség fenntartásának igénye sürgetővé tette a külföldi munkaerő bevonását. Ugyanakkor a harmadik országbeliek integrációját nem csupán gazdasági, hanem társadalmi tényezők is befolyásolják – ezek közül kiemelkedő jelentőségű a befogadó társadalom attitűdje, különösen a xenofóbia jelenléte.

A kutatás középpontjában a xenofób attitűdök feltárása áll, különös tekintettel arra, hogy ezek milyen demográfiai jellemzők mentén mutatnak eltéréseket, és hogyan befolyásolják a harmadik országbeliek társadalmi és munkaerőpiaci megítélését.

A kutatás célja kettős: egyrészt hazai és nemzetközi szakirodalom alapján bemutatni a harmadik országbeli munkavállalókat övező társadalmi percepciókat, másrészt empirikus úton vizsgálni a xenofóbia társadalmi beilleszkedését. Kiemelt figyelmet fordítottam arra, hogy a különböző demográfiai tényezők – például nem, életkor, iskolai végzettség vagy jövedelmi helyzet – miként befolyásolják a harmadik országbeliekkel kapcsolatos attitűdöket, előítéleteket és félelmeket. Ezzel a megközelítéssel célt volt feltérképezni a magyar társadalom attitűdrendszerének sokszínűségét és azonosítani azokat a társadalmi csoportokat, amelyek nyitottabbak vagy épp elutasítóbbak a külföldi munkaerő irányába.

Az alkalmazott módszertan kvantitatív elemeket tartalmaz. A kérdőíves adatfelvétel során a válaszadók demográfiai háttere mellett xenofóbiára és interkulturális együttműködésre vonatkozó kérdéseket kaptak, amelyek alapján klaszterelemzéssel különböző attitűdprofilokat azonosítottam.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a xenofóbia nem egységesen van jelen a társadalomban: egyes demográfiai csoportok – például a fiatalabb generáció – körében erősebb nyitottság tapasztalható, míg más csoportok elutasítóbbak. A kutatás rávilágít arra is, hogy a xenofób attitűdök nem csak személyes véleményekben nyilvánulnak meg, hanem konkrét munkaerőpiaci következményekkel is járhatnak, befolyásolva a munkahelyi légkört és a beilleszkedés sikerességét.

TÁMOGATOTT GÓLOK: A SPORTFINANSZÍROZÁS HATÁSA A LABDARÚGÁS TELJESÍTMÉNYÉRE

Szerző: **Szabóné Szőke Réka**

A sport a mindennapok részévé vált napjainkban, gazdasági értelemben is. A sport jelentős tőkét mozgat és mind gazdasági, mind társadalmi szerepe kiemelkedő. A sport, mint gazdasági ágazat egyre inkább előtérbe kerülő kutatási terület. A sportfinanszírozás alatt sporttevékenységek működtetéséhez és fejlesztéséhez szükséges pénzügyi források előteremtésének és elosztásának rendszerét értjük. A sportfinanszírozás átláthatósága, hatékonysága és fenntarthatósága kulcsfontosságú tényezők a sport gazdasági és társadalmi szerepének erősítésében. A nemzetközi gyakorlatban egyre elterjedtebbek az alternatív finanszírozási formák, mint a crowdfunding, a befektetői tőkebevonás, vagy a sporthoz kapcsolódó digitális eszközök monetizálása. Hazánkban a sportfinanszírozás több pilléren nyugszik: állami támogatások, önkormányzati hozzájárulások, szponzorációk, jegybevételek, televíziós közvetítési díjak, merchandising, valamint a nemzetközi sportszervezetek támogatásai. Kiemelt szerepe van az állami sportpolitikának, illetve irányításnak, amely stratégiai célként tekint az élsport, az utánpótlás-nevelés és a szabadidősport finanszírozására is. A hazai rendszerben az állami költségvetési támogatások, kiemelten a TAO-források (társasági adókedvezmények) fontos eszközei a sportegyesületek és szövetségek finanszírozásának. Az utánpótlás rendszere elengedhetetlen ahhoz,

hogy az adott sportág működni és fejlődni tudjon. Maga a tehetséges játékosok azonosítása, képzése, fejlesztése és mentorálása elősegíti a felnőtt csapatok játékoskereteinek biztosítását. A tanulmány célja, hogy bemutassa a sportfinanszírozás hazai és nemzetközi rendszereit, azok működési logikáját; illetve annak vizsgálata, hogy milyen kapcsolat áll fenn a támogatások és a produktivitási mutatók, illetve egyéb gazdasági adatok között a labdarúgásban.

EGY VEZETŐI MENTÁLHIGIÉNÉ TÉMÁBAN VÉGZETT KUTATÁS MÓDSZERTANÁNAK ISMERTETÉSE

Szerző: Szántó Gerda

A vezetői mentálhigiéné kiemelten fontos a modern munkahelyi környezetben, hiszen a vezetők nemcsak saját mentális állapotukért, hanem a szervezeti légkörért és a munkatársak jóllétéért is felelősek. A vezető mentálhigiénéje közvetlen hatással van a szervezeti teljesítményre, mivel ha a vezető mentális egészsége nincs egyensúlyban, az nemcsak saját teljesítményére, hanem az egész szervezetre negatív hatással lehet. Ezért a vezetőknek tudatosan kell foglalkozniuk saját mentális jóllétükkel: a kompetenciájuk fejlesztésével, az észlelt stressz kezelésével, a kiégés korai felismerésével, továbbá a megküzdési módjaik fejlesztésével. Doktori kutatásom az említett témakört vizsgálja kérdőíves lekérdezéssel (Big Five Inventory, (1991); Spencer és Spencer (1993) Kompetencialista; Cohen (1994) Észlelt stressz kérdőív; Maslach féle Kiégés Leltár (1986); Folkman és Lazarus (1980) Megküzdési MódoK Kérdőív; WHO Jól-lét Skála (1982)) és az interjú módszerével. Az előadásomban az említett kutatás módszertanát kívánom bemutatni.

AZ IFRS-EKRE TÖRTÉNŐ ÁTTÉRÉS HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A SZEMÉLYI JELLEGŰ, A PÉNZÜGYI ÉS AZ ADÓRÁFORDÍTÁSOK VONATKOZÁSÁBAN

Szerző: Szekeres Alexandra

A kutatási téma az IFRS-ekre történő áttérés hatásvizsgálata a magyar számviteli környezetben működő vállalatok esetében. A kutatás tárgyát az első alkalmazók közül azok a vállalatok képezik, amelyek egyedi beszámolójukat is már az IFRS-ek előírásai szerint készítik. A szekunder kutatás megvalósításához szükséges adatokat a magyar számviteli törvény előírásai szerint készült éves beszámolók, illetve az IFRS-ek szabályai alapján összeállított pénzügyi kimutatások tartalmazzák. A kutatás célkitűzése az IFRS-ekre áttérő vállalatok eredményre ható tényezőinek, valamint az eredményre gyakorolt hatásainak vizsgálata két különböző számviteli környezetben. Az eredményt befolyásoló tényezők vonatkozásában a személyi jellegű ráfordítások, a pénzügyi műveletek ráfordításai, valamint az adófizetési kötelezettség alakulását elemeztem részletesen. Megállapítottam a Wilcoxon-féle rangösszeg próba eredményei alapján, hogy ezek közül az adófizetési kötelezettségnél tapasztalható jelentős mértékű eltérés a két számviteli rendszerben kimutatott adatok alapján, amelyet egyéb statisztikai vizsgálatokkal is alátámasztottam. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a nyereségadó ráfordítás vizsgálata során a legfontosabb megállapításnak azt tartom, hogy az áttérő vállalatok, míg a magyar számviteli környezetben kizárólag adófizetési kötelezettséget, ezzel szemben az IFRS-ekben adófizetési kötelezettséget és adókövetelést egyaránt megjelenítettek. Ez egyértelműen az IAS 12 standard hatásának következménye, amely alapján a vállalatok számos esetben kimutattak halasztott adókötelezettséget vagy halasztott adókövetelést is. A Wilcoxon-féle rangösszeg próba eredményei szerint a magyar számviteli környezetben jelenítettek meg magasabb összegű adóráfordítást annak ellenére, hogy az IFRS-ekben egyedülállóan adókövetelés is kimutatásra került.

AZ OPEN STREET MAP-ALAPÚ MUTATÓSZÁMOK HASZNÁLATA A RÉGIÓKUTATÁSBAN

Szerzők: **Szilágyi Róbert – Takács Viktor László – Borbásné Botos Szilvia**

Az OpenStreetMap (OSM), mint részletes és ingyenes térinformatikai adatforrás, egyre fontosabbá válik a regionális kutatásokban. Jelen kutatás egy Python-alapú módszertan bemutatására fókuszál, amely OSM adatok felhasználásával számítja ki kulcsfontosságú városi és regionális indikátorokat egy adott vizsgált területre, konkrétan a hazai vármegyék székhelyeire vonatkozóan. A vizsgálat során az úthálózat sűrűsége a területen belüli úthálózat teljes hossza és az általa lefedett terület alapján kerül meghatározásra. Ezt követi a tömegközlekedési megállók sűrűségének számítása. A zöldfelületek elemzése a parklefedettség (a parkok által elfoglalt terület aránya) és a rekreációs területek (például játszótérek, sportpályák) sűrűségére irányul. Emellett a kutatás kiterjed az egészségügyi és oktatási intézmények, valamint a sürgősségi szolgálatok (rendőrség, tűzoltóság) és a közvilágítás sűrűségének kalkulálására is. Ez a Python-alapú megközelítés hatékony eszközt nyújt a regionális kutatók számára a városi területek sokoldalú elemzéséhez, azok összehasonlításához és a fenntartható városfejlesztési irányelvek kidolgozásához.

GAZDASÁGI SZERKEZETVÁLTÁS ÉS MUNKAERŐPIACI ADAPTÁCIÓ - A DEBRECENI BERUHÁZÁSOK HATÁSAINAK ELEMZÉSE

Szerző: **Szobonya Péter**

Ezekben az években példátlan volumenű iparosodási hullám zajlik Debrecenben, amely alapjaiban alakítja át a város gazdasági szerkezetét és munkaerőpiacát. A megvalósuló ipari beruházások nem csupán a munkahelyek számának drasztikus növekedését eredményezik, hanem az új, technológiaintenzív iparágak térnyerésével a munkavállalókkal szembeni elvárások is jelentősen módosulnak: bizonyos kompetenciák felértékelődnek, míg más, korábban értékes készségek háttérbe szorulnak. Előadásomban szakirodalmi források alapján feltárom a beruházások által kiváltott mennyiségi sokk (a gyorsan növekvő munkaerőigény) és minőségi sokk (az új kompetenciák iránti igény) jelenségeit, valamint elemzem ezek várható hatásait a debreceni munkaerőpiacon.

A debreceni iparosodási hullám nem csupán a munkavállalói kompetenciák terén hoz változásokat, hanem komoly vezetői kihívásokat is jelent a beruházások megvalósítói számára – különösen a toborzás, megtartás, szervezetfejlesztés és a technológiai átállás területén. Mivel a beruházások jelentős része más kultúrkörből származó vállalatokhoz köthető, a projektek sikeres megvalósítása megkívánja, hogy a beruházók az interkulturális vezetési kihívásokat tudatos, stratégiai megközelítéssel kezeljék.

A kutatás aktualitását az adja, hogy Debrecen rövid idő alatt a kelet-közép-európai régió egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasági központjává vált, amely modellértékű tanulságokkal szolgálhat más középvárosi térségek számára is.

ZÖLD TÁNYÉRON HELYI KINCSEK: A FENNTARTHATÓ HÚSFOGYASZTÁS ÚJ PERSPEKTÍVÁI

Szerző: **Szommer Bianka**

Napjainkban a mezőgazdasági termelés, különösen az állattartás, komoly kihívásokkal néz szembe. A magyar fogyasztók többsége nincs tisztában a húsfogyasztás környezeti hatásaival. A „kevesebb, de jobb” elvet is figyelembe véve a jó minőségű helyi hústermékek iránti kereslet növelése megoldást kínálhat a fenntartható húsfogyasztásra. Kérdés, hogyan jelenik meg a fogyasztókban a hússal kapcsolatos minőség és a környezettudatosság, valamint fenntarthatóság dimenzióinak kapcsolata? A kutatási cél azon fogyasztói csoportok azonosítása, akik attitűdjeik és értékítéletük alapján minőségi

húsfogyasztók lehetnek hazánkban. Primer kutatásként mélyinterjúra, valamint a vegyes jellegű Q-módszertan alkalmazására is sor került. A Q-módszer lényege az emberek szubjektív véleményének és döntéseinek feltárása, valamint a köztük lévő különbségek azonosítása. A faktoranalízis során öt csoportot sikerült azonosítani, amelyek a következők: „fenntartható húsfogyasztók”, az „árvezérelt, tradíciós értéket mutatók”, a „kényelem alapján döntő húsvásárlók”, az „információhiányos húsfogyasztók” és a „változatos húsrajongók”. A „fenntartható húsfogyasztók”, valamint a „változatos húsrajongók” a hazai, jó minőségű hústermékek potenciális fogyasztói lehetnek, hiszen ők a leginkább elkötelezettek a fenntarthatóság iránt, valamint fontos számukra a termék eredete és minősége. Az „árvezérelt, tradíciós értéket mutatók” fogyasztók az egyszerűbb hagyományos húsfogyasztási szokások hívei. A „információhiányos húsfogyasztók” pedig nem igazán tudnak, vagy nem is szeretnék dönteni a fenntartható minőségi és a hagyományosnak tekinthető húsfogyasztás között. Az eredmények azt mutatják, hogy ugyan erőteljes a jó minőségű hazai hústermékek iránti érdeklődés, de a fogyasztók jelentős része alulinformált mind a hústermék beszerzését, származását, és a minőségét illetően. A fogyasztók többsége elismeri a hazai jó minőségű hús-készítményeket, viszont sokszor korlátokba ütközik a beszerzés során, mint például az ár vagy a terméktől való távolság tekintetében. Fel kell hívni a fogyasztók figyelmét a húsfogyasztás csökkentésének olyan alternatív lehetőségeire, amelyek hosszú távon fenntarthatóak.

A publikáció a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem által elnyert az Nemzeti Tehetségprogram és a Kulturális és Innovációs Minisztérium által támogatott „Tehetséggondozás az Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézetben” című projekt (NTP-HHTDK-24-0036) keretében valósul meg.

OKTATÓK MEGTARTÁSÁNAK KIHÍVÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI EGY ROMÁNIAI MAGYAR CIVIL KÖZEGBEN

Szerző: Szopos Edina-Cecília – Dajnoki Krisztina

A romániai magyar kisebbségi oktatásban dolgozó pedagógusokat egyre összetettebb kihívások érik, mint például a fokozódó munkaterhek, a kiegészítő kockázata, valamint a kisebbségi létből fakadó speciális nehézségek. Az oktatók megtartása ebben a kontextusban nemcsak a szakmai utánpótlás, hanem az oktatás minőségének szempontjából is kulcsfontosságú. Különösen fontos szerepet játszik ebben a pedagógusok motivációjának fenntartása, mentális jóllétük biztosítása, valamint a támogató közösségi és szakmai környezet megléte.

A kutatás célja annak feltárása, hogy egy konkrét romániai magyar civil szervezet keretében milyen tényezők befolyásolják az oktatók munkahelyi megtartását. Kiemelt figyelmet kap a munkakörnyezet minősége, a szakmai fejlődési lehetőségek, a stresszkezelés módjai, valamint a civil szféra által nyújtott támogatás hatásai. A kérdőíves felmérés során pedagógusok véleményét és tapasztalatait vizsgáljuk egy adott civil közegben, ahol napi szinten oktatási tevékenységet végeznek.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a civil szektor célzottabb és hatékonyabb támogatást nyújtson az oktatók számára. Az elemzés alapján megfogalmazott javaslatok elősegíthetik a pedagógusok hosszú távú megtartását, és egyúttal hozzájárulhatnak a romániai magyar kisebbségi oktatás színvonalának megőrzéséhez.

DIGITÁLIS ÁTALAKULÁS A KISKERESKEDELEMBEN: AZ AUTOMATA BOLTOK MAGYARORSZÁGI FOGYASZTÓI ATTITŰDVIZSGÁLATA

Szerző: Szűcs Róbert Sándor

Kutatásom a kiskereskedelem egyik legújabb technológiai innovációjának, a személyzet és kassza nélküli automatizált üzleteknek a magyar fogyasztói piac általi fogadtatását elemzi. A kutatás során közel tízezer (n=9758) válaszadó bevonásával végzett nagymintás online felmérés segítségével térképeztem fel a fogyasztók készségét az új vásárlási forma kipróbálására, valamint a demográfiai változók és az attitűdök közötti összefüggéseket. Az adatelemzés rávilágított, hogy bár a teljes mintában a nyitottság közepes szintű (47,3%), ez az érték jelentős variabilitást mutat a különböző társadalmi csoportok között. A többváltozós statisztikai módszerek – különösen a 60,6%-os előrejelzési pontosságú döntési fa modell – a nem, az életkor és a jövedelem változókat azonosította legmeghatározóbb prediktorokként. A modell alapján egyértelmű mintázatok rajzolódtak ki: kiemelkedően magas elfogadottság a fiatal férfiak (77,7%), a diákok (72,7%) és a magasabb jövedelműek (59,9%) körében; míg az 50 év feletti, különösen a nők és az alacsonyabb jövedelműek körében jelentős elutasítás tapasztalható. A kutatás eredményei alapján következtetésként megfogalmazható, hogy a technológiai befogadás társadalmi rétegződése differenciált bevezetési és kommunikációs stratégiát igényel, valamint további, pszichográfiai tényezőket is integráló kutatások szükségesek a fogyasztói magatartás árnyaltabb megértéséhez ezen új kiskereskedelmi formával kapcsolatban.

FOGYASZTÓI VÉLEMÉNYEK ÉS KÖRNYEZETI HATÁSOK A DRS ELSŐ ÉVÉNEK TÜKRÉBEN

Szerző: Szűcs Róbert Sándor

A kutatás célja az italcsomagolások új visszaváltási rendszerének (DRS) fogyasztói megítélésének vizsgálata volt 2024 és 2025 között, különös tekintettel a rendszerrel kapcsolatos vélemények időbeli változásaira. A 2025-ös felmérés során 1475 felnőtt válaszadó töltött ki egy online kérdőívet. Az eredmények szerint az előző évhez képest a rendszerrel kapcsolatos negatív előítéletek csökkentek, melyet a válaszadók 67,3%-ának véleménye tükröz, akik kisebb vagy nagyobb kényelmetlenségről számoltak be. Ezzel szemben, a válaszadók 53,4%-a úgy vélekedett, hogy a rendszer bevezetése pozitív lépés volt a hulladékmennyiség csökkentése és a környezettudatosság erősítése érdekében. A rendszerrel kapcsolatos technikai és operatív kihívások továbbra is fennállnak; az automaták megbízhatóságának és az üritési gyakoriságának kérdései kiemelt figyelmet igényelnek. A válaszadók 84,5%-a támogatta a visszaváltó pontok számának növelését, különösen a benzinkutak és tömegközlekedési csomópontok bevonásával. A kutatás eredményei alapján ajánlott további fejlesztések végrehajtása, a tájékoztatási és oktatási kampányok fokozása a rendszer hatékonyságának és a fogyasztói elégedettségnek növelése érdekében. Az eredmények rámutatnak arra is, hogy a környezeti hatások pozitívak, de a rendszer további optimalizálásra szorul a technikai problémák és a fogyasztói magatartás változásának elősegítése érdekében.

MAGYAR FOGYASZTÓK SZEGMENTÁCIÓJA KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS ALAPJÁN

Szerzők: Török Barbara – Kiss Marietta – Kiss Virág Ágnes

A fenntarthatóság egyre nagyobb szerepet kap a gazdasági, társadalmi és kormányzati területeken és feladatokban egyaránt, így a környezettudatos magatartás vizsgálata is kiemelt fontosságú a marketingben. Az Earth Overshoot Day, azaz a Túlfogyasztás Napja 2024-ben augusztus 1-jére esett, amely látványosan szemlélteti a környezeti erőforrások felhasználásának mértékét és tovább erősíti a fenntartható magatartás jelentőségét. A kutatás emiatt a fenntarthatóság, azon belül is a környezeti

pillér témakörében készült, azzal a céllal, hogy feltárja, milyen társadalmi csoportok különíthetők el a környezetvédelem területén az egyének magatartását és szokásait alapul véve.

A kutatásban a leíró statisztikai számítások és a kereszttábla-elemzések mellett egy, a GEB-skála (Általános környezettudatos viselkedés-skála) alapján átdolgozott, 32 állításból álló állítássort alkalmaztunk a fogyasztók környezeti attitűdjeinek és viselkedésének mérésére, amelyből főkomponens-elemzéshez szükséges tisztítás során 20 állítást tartottunk meg. A faktoranalízis eredményeként hat megbízható faktor elkülönítésére került sor, amelyek a környezettudatos viselkedés különböző dimenzióit és a hozzájuk kapcsolódó értékeket reprezentálták. A hat faktorba otthoni környezettudatossági gyakorlatokkal, környezeti közömbösséggel, zöld szervezetek támogatásával, kibocsátás-csökkentéssel, közösségi élménnyel és veszélyes hulladékkezeléssel kapcsolatos értékek kerültek.

A klaszteranalízis során a válaszadókat a korábban kialakított faktorok alapján csoportosítottuk, amely lehetővé tette az eltérő attitűdök és viselkedésmintázatok feltárását 4 különböző klaszter esetében. Az eredmények alapján elkülönítettük fenntartható tudatosok csoportját, a felelősségvárókat, a hulladékmentes csapatot és a kiszámíthatatlan tudatosok klaszterét. Az eredményekből látható, hogy még mindig jelentős azoknak a fogyasztóknak a száma, akik nem, vagy csak részben vezettek be környezettudatos szokásokat a mindennapi cselekvéseikbe.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a környezettudatos viselkedés mélyebb megértéséhez, valamint ahhoz, hogy a fenntarthatóságot előmozdító kezdeményezések hatékonyabban igazodjanak a különböző fogyasztói csoportok sajátosságaihoz.

A TUDATOS FELHASZNÁLÓI MAGATARTÁS ELEMZÉSE A DIGITALIZÁCIÓ KORSZAKÁBAN

Szerzők: Varga Laura – Becsky-Nagy Patrícia

A pénzügyi tudatosság egy globálisan ismert téma, mely kiemelt figyelmet kap a digitalizáció korszakában, azaz napjainkban. A rohamos fejlődés megköveteli az emberek tudatos viselkedését, amelynek kialakulása azonban nincs összhangban a fejlődés ütemével. A közösségi média felületeken is találkozhatunk már pénzügyi szolgáltatásokkal, mely számos rejtett kockázatot foglal magában. A primer kutatásom kérdőíves felmérés volt, mely a magyarországi kitöltőket vizsgálta. Jelen kutatásban (N=489) válaszadóra fókuszálva ismerhetjük meg az eredményeket. A további elemzéshez leíró statisztikai mutatókat, kereszttábla elemzéseket, Kolmogorov-Szmirnov-próbákat, Kruskal-Wallis teszteket és Cramer-féle asszociációs együtthatókat alkalmaztunk. Az eredmények azt mutatták, hogy a közösségi médiában az adatvédelmi tájékoztató elolvasása és a pénzügyi szolgáltatásokkal szembeni tudatosság között nincs szoros összefüggés, ami súlyos probléma, mert potenciális visszaéléseknek ad teret. Ezzel szemben már online vásárlások terén tudatosabbak az emberek, az erre utaló viselkedés látható, ugyanis, nagyobb figyelmet szentelnek az adatvédelmi tájékoztató elolvasásának, mint a közösségi médiában. Ennek a háttérben számos ok húzódnak meg, közte a pénz mint közgazdasági ösztönző, hiszen online vásárlások terén az emberek tisztában vannak vele, hogy a pénzük és az adataik a tét, míg a social médiában nem ennyire egyértelmű. A Revolut kártya felhasználói körében is megállapítható az az összefüggés, hogy a pénz mit motivátor itt is megjelenik, és az ügyfelek igyekeznek az ellenőrző funkciókat alkalmazni, ezzel növelve biztonságérzetüket, amely szintén a tudatos viselkedésre utal. Összességében a tudatos döntéshozatal fokozására a digitális pénzügyi szolgáltatások terén még szükség van, kiemelten a közösségi médiái platformokon, ezzel óvva a felhasználókat potenciális adatvédelmi és pénzügyi kockázatoktól.

AZ ÉLELMISZERPAZARLÁS MÉRTÉKÉNEK ÉS OKAINAK VIZSGÁLATA A HAZAI HÁZTARTÁSOK KÖRÉBEN

Szerzők: Varga-Karádi Nóra Magdolna – Vida Viktória

Az élelmiszerpazarlás a 21. század egyik legsúlyosabb globális problémája, amely egyaránt érinti a környezetet, a gazdaságot és a társadalmat. A világon évente a megtermelt élelmiszerek közel egyharmada végzi a kukában, miközben emberek százmilliói szenvednek alultápláltságtól vagy éhezéstől. A pazarlás a fejlett országokban leginkább a fogyasztói szokásokhoz, míg a fejlődő régiókban az infrastruktúra hiányosságaihoz köthető. A jelenség nemcsak erkölcsi és gazdasági kihívásokat vet fel, hanem komoly környezeti hatásokkal is jár. Magyarországon évente több százezer tonna élelmiszer kerül a szemétkosárba, amelynek jelentős része megelőzhető lenne tudatos vásárlással, helyes tárolással és az élelmiszer-felhasználás újragondolásával. A probléma mérséklése komplex szemléletváltást igényel mind a fogyasztók, mind az élelmiszerlánc szereplői részéről, miközben az oktatás és a technológiai innováció mind kulcsfontosságú szerepet játszanak a megoldásban.

BLOCKCHAIN A LOGISZTIKÁBAN

Szerzők: Vass Márk

A legjobb termékek eljuttatása a fogyasztókhoz az optimális időben, tökéletes helyen, megfelelő áron, illetve a legmagasabb minőséggel – ezek jól ismert követelmények a logisztikával és a szállítással szemben. Jelenleg egy átmeneti korszakban vagyunk a hagyományosról az okos ellátási láncokra. A rendkívül dinamikus logisztikai piac és az ellátási láncok összetettsége új módszereket és szolgáltatásokat igényel. A logisztikai és ezáltal üzleti hatékonyság és teljesítmény egyre nagyobb és nagyobb mértékben függ a decentralizált és hamisításbiztos nyilvántartásoktól a tranzakciók és adatáramlások kezeléséhez. Ezen okok miatt a blockchain technológia (BCT) használata és effektív implementálása kulcsfontosságúvá válik a digitális és globalizált gazdaság versenyképességének a megőrzéséhez. Habár az előadás fő beszélőpontja a blockchain elengedhetetlen a tárgyak internete (IoT) és a mesterséges intelligencia megemlézése (AI). Az előadás a blockchain technológia működését és alkalmazásait tárgyalja, különös tekintettel a biztonsági, decentralizációs és transzparencia szempontokra. Ezen szempontok feltárására, áttekintésére és megértésére szekunder kutatást végeztem több magyar és angol forrásból. A blockchain egy elosztott főkönyvi technológia, amely kriptográfiai módszerekkel biztosítja a tranzakciók integritását és visszakereshetőségét. A decentralizáció révén kizárja a központi hatóságokat, így növeli a rendszerek biztonságát és ellenállóképességét. Az előadásban kitérek a blockchain használati eseteire, beleértve a pénzügyi szektort, az ellátási lánc menedzsmentet és az okos szerződéseket. Különös figyelmet fordítok a technológia előnyeire, mint például a költséghatékonyság, az átláthatóság és az adatbiztonság, miközben bemutatják a kihívásokat is, mint a skálázhatóság és az energiefelhasználás. Összességében az előadásban azt a következtetést vonom le, hogy a blockchain alapjaiban változtathatja meg a digitális gazdaságot, de a széles körű elfogadásához további fejlesztésekre és szabályozásokra van szükség ezenkívül elengedhetetlen a megfelelő szaktudás a kivitelezés során.

SZEMLÉLETVÁLTÁS A KKV SZEKTOR HR MEGOLDÁSAIBAN

Szerzők: Verő Barbara – Dajnoki Krisztina

A HR szakma több mint 100 éves múltra tekint vissza. Az adminisztratív, munkaügyi feladatok mellett mára stratégiai, illetve fenntartható emberi erőforrás menedzsmentről beszélünk, bár ez leginkább a nagyvállalati környezetre igaz. A hazai KKV szektorban továbbra sem látszik a HR funkció erősödése. A kis- és középvállalatok nagy részénél a mai napig vagy egyáltalán nincs HR-es vagy egy nem szakképzett kolléga látja el az adminisztratív feladatokat. Felmerülhet a kérdés, hogy

vajon miért nem tartják szükségesnek a KKV vezetők HR szakemberek alkalmazását? Milyen tényezőknek kellene megváltoznia ahhoz, hogy átalakuljon a konzervatív megközelítés? Külső vagy belső tényezők kényszeríthetik ki a paradigmaváltást?

A kutatást kvalitatív oldalról közelítjük meg. Mivel kevés tudományos szakirodalom érhető el a témában, a kvantitatív kutatás előtt vezetői mélyinterjúkkal alapozzuk meg a probléma pontosabb megértését, lehatárolását. A pilot jelleggel készült kutatás első vezetői interjúk tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy a KKV vezetők többségénél a HR fogalma sem ismert, így magát a problémát kell első körben definiálni szükséges (probléma tér létrehozása). A vezetők működésére sokszor az ösztönösség jellemző a HR-es kérdések kapcsán, ismereteiket a szektor vezetői autodidakta módon szerzik be.

Az eredmények azt mutatják, hogy a KKV szektor HR sajátosságainak feltárása egy relatíve alul kutatott téma hazai szinten. A nemzetközi szakirodalomban egyes iparágak (pl. vendéglátás, turizmus) speciális humán erőforrás megoldásai fellelhetőek, azonban a hazai szakirodalomban átfogó, a kis- és középvállalatok HR megoldásai kapcsán elenyésző számban található publikációk a témakörben, azok is a 2000-es évek elejére datálódnak.

A kutatás eredményei alapján arra célul tűztük ki, hogy rávilágítsunk, megértsük, mi kényszerítené ki a szemléletváltást a KKV vezetők körében? Befolyásolja-e a vezetők képzettsége a HR-hez való hozzáállásukat? A korábbi nagyvállalati tapasztalat előny vagy hátrány az emberi erőforrás menedzsmenttel kapcsolatos megközelítésben? A kutatás során célunk továbbá, hogy klasztereket képezzünk a befolyásoló tényezők alapján, ezzel is rávilágítva a későbbiek során a fejlesztési programok személyre szabhatóságára.

A KÍNAI-MAGYAR GAZDASÁGI KAPCSOLATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK MAGYARORSZÁGON

Szerzők: Vida Viktória – Rao Sha – Bittner Beáta – Nagy Adrián Szilárd

Kína és Magyarország, mint a kínai-európai gazdasági kapcsolatok fontos elemei, széles körű együttműködést folytatnak különböző területeken, például a kereskedelem, a beruházások és a technológia területén. Az Egy övezet, egy út stratégia keretében a két ország új listát állított össze a közös beruházási és fejlesztési projektekről. Ez az együttműködés nemcsak a kínai-európai kereskedelempolitikára volt pozitív hatással, hanem előmozdította a kínai-magyar kereskedelempolitikát is. A cikk bemutatja a kínai-magyar együttműködés területeit, feltárja a Kína és Magyarország közötti együttműködés további területeit, elemzi a kínai-magyar gazdasági együttműködés kereskedelempolitikára gyakorolt hatását, azonosítva a kölcsönös előnyök és közös érdekek kulcsfontosságú területeit. Az együttműködés stabilitásának és fenntartható növekedésének biztosítása érdekében a cikk számos intézkedést javasol, többek között a politikai kommunikáció és koordináció erősítését, a kereskedelmi és befektetési együttműködés elmélyítését, valamint a zöld gazdasági együttműködés további előmozdítását. Ezek az intézkedések elősegítik a kínai-magyar gazdasági együttműködés mélyreható növekedését és a kínai-európai kereskedelempolitika folyamatos fejlődését.

AZ ÉLETMINŐSÉG TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEI MAGYARORSZÁGON

Szerző: Zapreskó-Farkas Evelin

Jelen tanulmány célja, hogy a lokális humán fejlettségi index alkalmazásával előtérbe kerüljenek Magyarország azon NUTS3-as területei, amelyek kiemelkedően teljesítenek életminőségben. Az LHDI módszertanában megtartottam a hagyományos HDI három fő komponensét (oktatás, egészség, jövedelem), azonban az adatok elérhetőségének korlátai miatt „eltérő” indikátorok kerültek alkalmazásra. Az LHDI vizsgálat eredményeit tekintve kijelenthető, hogy fejlettebb térségek kiemelkedően teljesítettek a vizsgálat során az életminőség szempontjából is és a 2008-2009-es válság negatív hatása kismértékben befolyásolta az értékeket.

